SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

REGULATORA
2017. GADA
PĀRSKATS

SATURA RĀDITĀJS

1. APZĪMĒJUMI UN SAĪSINĀJUMI 4
2. PRIEKŠSĒDĒTĀJA ZIŅOJUMS 7
3. SABIEDRISKO PAKALPOJUMU NOZARES TAUTAIMNIECĪBAS KONTEKSTĀ 11
3.1. IEKŠZEMES KOPPRODUKTS 12
3.2. REGULĒJAMO NOZARU APGROZĪJUMS 12
3.3. DARBA SAMAKSA REGULĒJAMĀS NOZARĒS 13
3.4. REGULĒJAMO CENU IETEKME UZ INFLĀCIJU 15
3.5. TIRGUS KONCENTRĀCIJAS LĪMENIS (HHI INDEKSI) 16
4. SABIEDRISKO PAKALPOJUMU NOZARES SABIEDRĪBAS KONTEKSTĀ 18
4.1. MĀJSAIMNIECĪBU IZDEVUMI 19
4.2. IEDZĪVOTĀJU VĒRTĒJUMS 20
4.3. SABIEDRĪBAS IESAISTE 21
4.4. KOMERSANTU IESAISTE 23
5. DABASGĀZE 25
5.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA 26
5.1.1. Tirgus atvēršanas pirmsākumi 26
5.1.2. Tirgus darbība 26
5.1.3. Atvērts dabasgāzes tirgus – tirgus daļas un cenas 28
5.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS 30
5.2.1. Tarifi 30
5.2.2. Iesniegtie tarifu projekti un to izvērtēšana 31
5.2.3. Tarifu aprēķināšanas metodikas 32
5.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA 34
5.4. TIRGUS INTEGRĀCIJA 35
5.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 36
6. ELEKTROENERĢIJA 38
6.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA 39
6.1.1. Atvērts elektroenerģijas tirgus – tirgus daļas un cenas 39
6.1.2. Komersantu uzraudzība 42
6.1.2.1. Pārvades sistēmas operatora un tā īpašnieka uzraudzība 42
6.1.2.2. Sadales sistēmas operatoru uzraudzība 43
6.1.2.3. Elektroapgādes komersantu pārbaudes 44
6.2. TIRGUS INTEGRĀCIJA 46
6.3. TARIFI, CITAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS 47
6.3.1. Pārvades sistēmas pakalpojumu tarifi 47
6.3.2. Sadales sistēmas pakalpojumu tarifi 48
6.3.3. Metodikas 48

6.4. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA 49
6.4.1. Lietotāju sūdzības 49
6.4.2. Pakalpojumu kvalitāte 51
6.4.3. Elektroapgādes drošums 51
6.4.4. Sprieguma un elektroapgādes kvalitāte 53
6.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 54
7. ELEKTRONISKIE SAKARI 56
7.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA 57
7.1.1. Regulējamie pakalpojumi 57
7.1.2. Elektronisko sakaru komersantu saraksta dinamika 57
7.1.3. Ierobežoto resursu piešķiršana – radiofrekvences komercdarbībai 57
7.1.4. Ierobežoto resursu piešķiršana – numerācija 58
7.1.5. Informācija par krāpniecības ar numerāciju novēršanas pasākumiem 59
7.1.6. Starpsavienojumu līgumi un piekļuve elektronisko sakaru tīklu infrastruktūrai 60
7.1.7. Komersantu ar būtisku ietekmi tirgū uzraudzība 60
7.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS 61
7.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA 62
7.3.1. Balss telefonijas pakalpojuma kvalitāte 63
7.3.2. Mobilā interneta pakalpojuma kvalitāte 64
7.3.3. Atvērta interneta uzraudzība 67
7.3.4. Lietotāju sūdzības 67
7.4. UNIVERSĀLAIS PAKALPOJUMS 69
7.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 70
8. PASTS 71
8.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA 72
8.2. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA 72
8.3. UNIVERSĀLAIS PAKALPOJUMS 76
8.3.1. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība 76
8.3.2. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas 77
8.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 78
9. SILTUMENERĢIJA 79
9.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA 80
9.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS 82
9.2.1. Tarifu aprēķināšanas metodikas 82
9.2.2. Tarifi un tarifu izmaiņas 83
9.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA 87
9.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 88

10. ŪDENSSAIMNIECĪBA 89
10.1. KOMERSANTU REĢISTRĀCIJA UN UZRAUDZĪBA 90
10.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKA, TARIFU IZMAIŅAS 92
10.2.1. 2017. gadā iesniegtie un apstiprinātie tarifu projekti 92
10.2.2. Būtiskākās pozīcijas tarifu projektos, kas ir mainījušās, salīdzinot ar 2016. gadu 95
10.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA 96
10.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 99
11. SADZĪVES ATKRITUMU APGLABĀŠANA 100
11.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA 101
11.2. TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFI, TARIFU IZMAIŅAS 102
11.2.1. Tarifu aprēķināšanas metodikas 102
11.2.2. Tarifi 103
11.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA 105
11.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 106
12. TIESISKAIS REGULĒJUMS 107
12.1. DOMSTARPĪBU IZSKATĪŠANA 108
13. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA 116
13.1. ELEKTRONISKIE SAKARI 117
13.2. PASTS 118
13.3. ENERĢĒTIKA 118
13.4. ŪDENSSAIMNIECĪBA 119
13.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ 119
14. REGULATORA PĀRVALDĪBA (STRUKTŪRA UN DARBA ORGANIZĀCIJA) 121
14.1. STRUKTŪRA UN DARBA ORGANIZĀCIJA 122
15. FINANSES UN SAIMNIECISKĀ DARBĪBA 125

APZĪMĒJUMI UN SAĪSINĀJUMI

ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators) – Enerģētikas regulatoru sadarbības aģentūra

AS – akciju sabiedrība

BALTREG – Baltijas Elektronisko sakaru un pasta regulators

Benchmarking – izmaksu līmeņatzīme

BEREC (Body of European Regulators for Electronic Communications) – Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestāde

CEER – Eiropas Enerģētikas Regulatoru padome

CEPT – Eiropas Telekomunikāciju un pasta administrāciju konference

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

DRN – dabas resursu nodoklis

EK – Eiropas Komisija

EM – Ekonomikas ministrija

Epex Spot – Eiropas enerģijas birža (Vācija, Francija, Lielbritānija, Nīderlande, Beļģija, Austrija, Luksemburga)

EPT – Enerģijas Publiskais tirgotājs

ERGP – Eiropas regulatoru grupa pasta pakalpojumu jomā

ERRA – Enerģētikas Regulatoru Reģionālā asociācija

ES – Eiropas Savienība

EUR – eiro

GHz – gigahercs

GWh – gigavatstundas

HHI (Herfindahl–Hirschman Index) – Herfindāla–Hiršmana indekss

IKP – iekšzemes kopprodukts

kV – kilovolti

LMT – Latvijas Mobilais Telefons

LPIAA – Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociācija

milj. – miljons

m^3 – kubikmetri

MK – Ministru kabinets

MW – megavats

MW/h – megavatstunda

NASDAQ – vērtspapīru birža

Nord Pool – elektroenerģijas birža (Norvēģija, Dānija, Zviedrija, Somija, Baltijas valstis, Vācija un Lielbritānija)

Nm³ – normālkubikmetri

OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

OIK – obligātā iepirkuma komponente

OTT – over the top services (nav ne satura pakalpojums, ne elektronisko sakaru pakalpojums, piemēram, skype)

PESQ (Perceptual Evaluation of Speech Quality) – Perceptuālais (uztveres) runas pārraides kvalitātes novērtējums

PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

REMIT – (Regulation No 1227/2011 on wholesale energy market integrity and transparency) – Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regula (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību

Regulators – Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija

SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību

SKDS – Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS

TAIEX – (Technical Assistance and Information Exchange Unit) – Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas birojs

THD – barošanas sprieguma sinusoīdas kopējais kropļojuma koeficients

t – tonnas

tūkst. – tūkstotis

tūkst.nm³ – tūkstotis normālkubikmetru

UAB – Uždaroji akcinė bendrovė jeb sabiedrība ar ierobežotu atbildību

UP – universālais pakalpojums

UPU – Pasaules Pasta savienība

UPP – universālais pasta pakalpojums

VAS – valsts akciju sabiedrība

WAREG – Eiropas Ūdenssaimniecības nozares regulatoru asociācija

2G – otrās paaudzes mobilo sakaru tehnoloģija

3G – trešās paaudzes mobilo sakaru tehnoloģija

4G – ceturtās paaudzes mobilo sakaru tehnoloģija

5G – piektās paaudzes mobilo sakaru tehnoloģija

2.

PRIEKŠSĒDĒTĀJA ZIŅOJUMS

Regulatoram 2017. gads bija izaicinājumu pilns, ņemot vērā notikumus regulējamās nozarēs un pārmaiņas Regulatora iekšējā darba organizācijā. Līdz ar izmaiņām dabasgāzes nozarē tika veiktas strukturālas izmaiņas Enerģētikas departamentā, pārejot no pārvaldības modeļa nozaru griezumā uz funkcionālo dalījumu – tirgus uzraudzība, tirgus integrācija un tarifu noteikšana.

Regulators 2017. gadā turpināja darbu pie OECD ieteikumu īstenošanas Regulatora finanšu neatkarības un stabilitātes stiprināšanai. Saeima atbalstīja grozījumus likumā "Par Sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem", kas paredz Regulatora budžeta atlikumu izmantot uzkrājuma veidošanai. Tas sekmēs Regulatora finanšu stabilitāti, jo īpaši ņemot vērā esošo tendenci samazināties regulējamo komersantu apgrozījumam.

2017. gada nozīmīgākais notikums enerģētikā bija dabasgāzes tirgus atvēršana. Regulatora apstiprinātie normatīvie akti un tarifu lēmumi bija par pamatu tam, lai tirgū savu darbību vienlaikus uzsāktu daudzi jauni tirgotāji, bet galalietotājiem tiktu dota iespēja izvēlēties sev atbilstošāko un izdevīgāko tirgus piedāvājumu. Samazinātie pārvades tarifi ieejas – izejas punktos uz Latvijas robežas sekmēja dabasgāzes pārrobežu plūsmu ienākšanu Latvijas dabasgāzes apgādes sistēmā un veicināja Inčukalna pazemes gāzes krātuves izmantošanu.

Pērn stājās spēkā Regulatora apstiprinātie elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifi, kuros iekļautās izmaksas ir par 3% zemākas, salīdzinot ar iepriekš apstiprinātajiem tarifiem. Ņemot vērā 2016. gadā apstiprināto AS "Sadales tīkls" tarifu struktūru, elektroenerģijas lietotāji turpināja samazināt savu pieslēgumu jaudas, kas nākotnē dos iespēju optimizēt investīcijas un izmaksas visā elektroenerģijas sadales sistēmā.

Līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu pārmaiņas piedzīvoja arī siltumenerģijas nozare. Ja līdz tam siltumenerģijas tarifi mainījās katru mēnesi atkarībā no aktuālās dabasgāzes cenas, tad pēc tirgus atvēršanas – komersantam ir individuāli noteikta dabasgāzes cena. Vienlaikus tiek saglabāta Regulatora uzraudzība pār šo izmaksu pamatotību.

Elektronisko sakaru jomā 2017. gads iezīmējās ar būtiskām izmaiņām viesabonēšanas tarifu regulējumā. Līdz ar "viesabonē kā mājās" ieviešanu tika atcelta viesabonēšanas papildmaksa. Šajā procesā Regulators turpina uzraudzīt, lai operatori ievērotu Viesabonēšanas regulas prasības. 2017. gadā Regulators organizēja izsoli par radiofrekvenču spektra joslas 3,4 – 3,7 GHz lietošanas tiesību piešķiršanu, kuras nākotnē varēs izmantot 5G pakalpojumu ieviešanai. Savukārt pasta nozarē iezīmējās tendence pieaugt pasta paku sūtījumiem, kas, līdz ar e-tirdzniecības attīstību, turpināsies arī turpmāk.

Ūdenssaimniecības nozarē komersanti turpināja ieguldīt līdzekļus ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas pakalpojumu attīstīšanai un kvalitātes uzlabošanai, kas vienlaicīgi radīja arī tarifu pieaugumu. Savukārt, sadzīves atkritumu nozarē turpmākajos piecos gados turpinās pieaugt dabas resursu nodokļa likme līdz pat 50 EUR par tonnu. Līdz ar to sagaidāma iedzīvotāju un uzņēmēju motivācija veikt atkritumu šķirošanu, kas sekmētu apglabājamo atkritumu daudzuma samazinājumu.

Ar plašāku informāciju par Regulatora paveikto aicinu iepazīties Regulatora 2017. gada darbības pārskatā.

Cieņā,
Rolands Irklis

REGULATORA DARBĪBA

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (Regulatora) **misija** ir neatkarīgi un uzticami nodrošināt lietotāju un komersantu interešu līdzsvarošanu, veicinot sabiedrisko pakalpojumu attīstību. Regulatora **vīzija** – kļūt par vienu no sabiedrībai uzticamākajām un atvērtākajām valsts iestādēm, īstenojot jaunus un pilnveidojot esošos regulēšanas ietvarus.

Regulatora vārdā lēmumus pieņem padome, kuras sastāvu veido Saeimas iecelts padomes priekšsēdētājs un četri padomes locekļi. 2017.gadā Regulatora padomē strādāja tās priekšsēdētājs Rolands Irklis, padomes loceklis Gatis Ābele, padomes loceklis Intars Birziņš, padomes loceklis Imants Mantiņš un padomes locekle Rota Šņuka.

Plašāk par Regulatora struktūru un darba organizāciju skatīt sadaļu „Struktūra un darba organizācija".

2017.gadā Regulators izstrādāja savu darbības stratēģiju 2018. – 2021.gadam, ko Padome apstiprināja 2018.gadā. Regulatora darbības **stratēģiskais mērķis** – nodrošināt sabiedrisko pakalpojumu pieejamību atbilstošā kvalitātē un par ekonomiski pamatotām cenām.

REGULATORA STRATĒĢISKĀS PRIORITĀTES

Regulatora funkcijas var iedalīt trīs prioritāros virzienos, kas aptver visas daudznozaru Regulatora funkcijas un atbilst sabiedrisko pakalpojumu lietotāju interesēm.

1. Pakalpojumu pieejamība un drošība
    1. Uzlabota pakalpojumu pieejamība, nodrošinot ekonomisko pamatojumu un sekmējot pakalpojumu attīstību.
    2. Atvieglota komersantu ienākšana tirgū, pārskatot nevajadzīgas barjeras Regulatora izdotajos normatīvajos aktos un rosinot atbilstošus pilnveidojumus tirgus noteikumos, kurus nosaka citas iestādes.
    3. Uzlabota komersantu spēja sniegt pakalpojumus lietotājiem, nodrošinot komersantiem nediskriminējošu un pēc iespējas vienkāršotu piekļuvi infrastruktūrai, regulāri izvērtējot infrastruktūras lietošanas un piekļuves noteikumus.
    4. Nodrošinātas lietotāju iespējas izvēlēties viņiem atbilstošu pakalpojuma sniedzēju, identificējot iespējamos trūkumus un rosinot atbilstošus pilnveidojumus tirgus noteikumos.
    5. Pakalpojuma attīstība atbilstoši lietotāju pieprasījumam, uzraugot sistēmas operatoru darbības neitralitāti.
2. Ekonomiski pamatotas cenas
    1. Efektīvāk izmantoti resursi.
    2. Cenas tuvinātas faktiskām, ekonomiski pamatotām izmaksām, radot iespēju noteiktos gadījumos ieviest elastīgāku pieeju, piemērojot jaunus tarifus.
    3. Tikai ekonomiski pamatotu kapitāla izmaksu iekļaušana tarifos, iekļaujot regulējamo aktīvu bāzē atbilstošu aktīvu vērtību un nosakot pamatotu kapitāla atdevi.
    4. Lietotāju kvalitatīva iesaiste Regulatora tarifu lēmumu pieņemšanas procesos, nodrošinot sabiedrībai informācijas pieejamību.
    5. Optimizētas infrastruktūras izmaksas, veicinot tīklu un infrastruktūras turētāju sadarbību attiecībā uz piekļuvi infrastruktūrai, kā arī veicinot optimālu infrastruktūras apsaimniekošanu.
    6. Konkurētspējīgas cenas, reģionālā tirgus attīstība un pieaugoša likviditāte, sekmējot aktīvu un neierobežotu tirdzniecību Eiropas vienotā tirgus ietvaros, tajā skaitā turpinot darbu pie Baltijas valstu un Somijas vienotās dabasgāzes tirgus zonas izveides.
3. Atbilstoša kvalitāte
    1. Efektīva konkurence, sniedzot sabiedrībai skaidru, ērti pieejamu, objektīvu informāciju par konkrētu komersantu sniegto pakalpojumu kvalitāti.
    2. Pilnveidotas esošās un ieviestas jaunas pakalpojumu kvalitātes prasības.
    3. Pilnveidoti un radīti jauni ekonomiskie un juridiskie stimuli.
    4. Lietotājiem nodrošinātas iespējas saņemt pakalpojumu saprātīgā laikā par atbilstošām izmaksām – regulāri izvērtējot un pielāgojot sabiedrisko pakalpojumu saņemšanas nosacījumus.

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU NOZARES TAUTSAIMNIECĪBAS KONTEKSTĀ

Sabiedrisko pakalpojumu nozares, kuras uzrauga Regulators, ir cieši integrētas kopējā valsts tautsaimniecībā

Regulējamo nozaru attīstība ne tikai ietekmē kopējo valsts tautsaimniecības attīstību, bet arī ikvienas pārmaiņas, kas saistītas ar ekonomisko aktivitāti, atstāj ietekmi uz sabiedrisko pakalpojumu lietošanu.

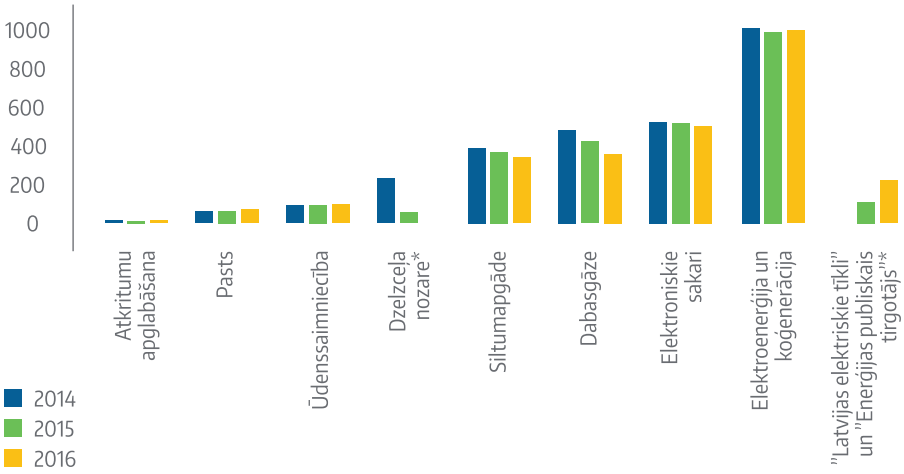
3.1. IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

Iekšzemes kopprodukts (IKP) 2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, pieauga par 4,5%. IKP apjoms faktiskajās cenās bija 26,9 miljardi EUR. Regulējamie komersanti, kuru darbību uzrauga Regulators, 2017. gadā pārstāvēja elektroenerģijas, gāzes, siltumapgādes, ūdens apgādes, notekūdeņu un atkritumu apsaimniekošanas, elektronisko sakaru un pasta nozares. Regulējamo komersantu darbības īpatsvars katrā no šīm nozarēm ir atšķirīgs, tādēļ publicētie statistikas dati par nozaru sniegumu kopumā ne vienmēr atspoguļo tendences regulējamo komersantu darbā.

3.2. REGULĒJAMO NOZARU APGROZĪJUMS

Regulējamo pakalpojumu neto apgrozījums, kas aprēķināts no regulējamo komersantu Regulatorā iesniegto atskaišu datiem, 2016. gadā bija 2 605 milj. EUR – par 1,2% mazāk nekā 2015. gadā. Regulējamo pakalpojumu neto apgrozījums 2016. gadā palielinājās atkritumu apglabāšanas nozarē (par 13,7%), pasta nozarē (par 14,0%), ūdenssaimniecības nozarē (par 4,0%) un elektroenerģijas un koģenerācijas nozarē (par 0,9%). Visstraujāk neto apgrozījums kritās siltumapgādes nozarē, kur regulējamo pakalpojumu neto apgrozījums 2016. gadā saruka par 7,8%, un elektronisko sakaru nozarē (par 3,5%).

Regulējamo pakalpojumu ar nodevu apliekamie ieņēmumi pa nozarēm (milj. EUR)[1]

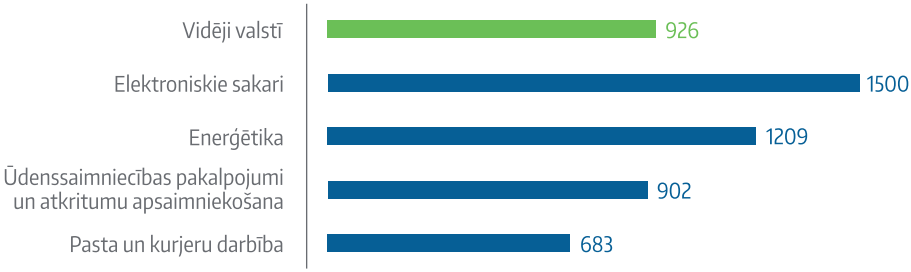
3.3. DARBA SAMAKSA REGULĒJAMĀS NOZARĒS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem mēneša vidējā bruto darba samaksa 2017. gadā elektronisko sakaru un enerģētikas nozarēs bija daudz augstāka nekā vidējā bruto darba samaksa valstī, savukārt ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas un pasta un kurjeru darbības nozarēs – zemāka. Salīdzinot ar 2016. gadu, vidējā bruto darba samaksa vidēji valstī palielinājās par 7,8%. Arī regulējamās nozarēs vidējā bruto darba samaksa 2017. gadā palielinājās: ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarē par 7,1%, enerģētikas nozarē par 4,0%, pasta un kurjeru darbības nozarē par 1,2%, elektronisko sakaru nozarē par 8,9%.

* Saskaņā ar grozījumiem Dzelzceļa likumā 2016. gadā dzelzceļa nozarē regulējamo pakalpojumu neto apgrozījums netika aplikts ar nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu, savukārt saskaņā ar grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā no 2016. gada 1. jūlija ar nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu tika aplikti elektroenerģijas sistēmas īpašnieka (AS "Latvijas elektriskie tīkli") un publiskā tirgotāja (AS "Enerģijas publiskais tirgotājs") ieņēmumi.

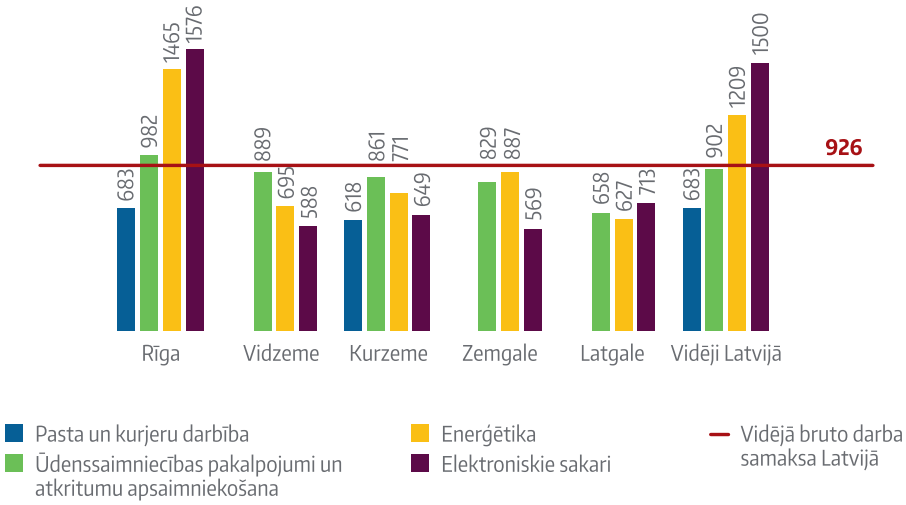
[1] Mainoties regulējumam par nodevas aprēķināšanu un piemērošanu, aprēķins balstās uz faktiskajiem apgrozījuma datiem par 2016. gadu.

Mēneša vidējā bruto darba samaksa sabiedrisko pakalpojumu nozarēs 2017. gadā (EUR)

Mēneša vidējā bruto darba samaksa sabiedrisko pakalpojumu nozarēs ir atšķirīga statistiskajos reģionos. Piemēram, Rīgas reģionā mēneša vidējā bruto darba samaksa ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas, enerģētikas un elektronisko sakaru nozarēs ir lielāka nekā mēneša vidējā bruto darba samaksa visās sabiedrisko pakalpojumu nozarēs Latvijā kopumā. Savukārt Latgales reģionā ir viszemākie bruto darba samaksas rādītāji enerģētikas, ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarē. Elektronisko sakaru nozarē viszemākie bruto darba samaksas rādītāji ir Zemgales reģionā. Vislielākā mēneša vidējās bruto darba samaksas nozarē variācijas amplitūda, salīdzinot pa reģioniem, ir elektronisko sakaru nozarē – 1 007 EUR, enerģētikas nozarē tā ir 838 EUR, bet ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarē vidējā bruto darba samaksa reģionos varē salīdzinoši mazāk – 324 EUR robežās.

Mēneša vidējā bruto darba samaksa sabiedrisko pakalpojumu nozarēs statistiskajos reģionos 2017. gadā[2] (EUR)

Rīgas reģionā mēneša vidējā bruto darba samaksa sabiedrisko pakalpojumu nozarēs pārsniedz mēneša vidējo bruto darba samaksu attiecīgajā nozarē valstī: elektronisko sakaru nozarē – par 5,1%, enerģētikas nozarē – par 21,2%, ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarē – par 8,9%. Savukārt pārējos Latvijas reģionos ir pretēja situācija un atsevišķās nozarēs mēneša vidējā bruto darba samaksa valstī būtiski pārsniedz mēneša vidējo bruto darba samaksu konkrētajā reģionā. Turklāt visos Latvijas reģionos, izņemot Rīgas reģionu, mēneša vidējā bruto darba samaksa sabiedrisko pakalpojumu nozarēs ir zemāka nekā mēneša vidējā bruto darba samaksa valstī.

3.4. REGULĒJAMO CENU IETEKME UZ INFLĀCIJU

Saskaņā ar CSP datiem, 2017. gadā pakalpojumi ar administratīvi regulējamām cenām veidoja 11,1% no visiem iedzīvotāju izdevumiem (precēm un pakalpojumiem patēriņa cenu indeksa grozā). Šajā uzskaitījumā administratīvi regulējamās cenas ietver gan regulējamos sabiedriskos pakalpojumus, gan citus regulētus pakalpojumus.

[2] Datus par vidējo mēneša darba samaksu pasta un kurjeru darbības nozarē atsevišķos reģionos CSP nepublicē to konfidencialitātes dēļ.

Administratīvi regulējamās cenas un patēriņa cenu indekss 2017. gadā

	Īpatsvars iedzīvotāju izdevumos	Cenu pieaugums (2017 XII pret 2016 XII)	Inflācijas komponente (procentpunkti)
Regulējamie sabiedriskie pakalpojumi (dabasgāze, siltumenerģija, vispārējie pasta pakalpojumi, ūdens piegāde, kanalizācijas pakalpojumi, atkritumu izvešana)	6,08%	3,8%	0,23
Citi regulētie pakalpojumi (kompensējamie medikamenti, pacienta iemaksa, pases nodeva, autostāvvietas, notāra pakalpojumi, pasažieru transports, pirmsskolas vecuma izglītība u. c.)	5,02%	0,4%	0,02
Kopā administratīvi uzraugāmās un regulējamās cenas	11,1%	2,3%	0,26
Kopā patēriņa cenu indekss (inflācija)	100%	2,2%	2,2

2017. gada laikā, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, patēriņa cenas kopumā palielinājās par 2,2%, savukārt administratīvi regulējamās cenas – par 2,3%. Regulējamo sabiedrisko pakalpojumu cenas pieauga par 3,8%. Kopumā administratīvi regulētās cenas palielināja patēriņa cenu indeksu par 0,26 procentpunktiem.

No regulējamām nozarēm, kuras uzrauga Regulators, 2017. gadā visstraujāk palielinājās dabasgāzes cenas (par 9,8%), atkritumu izvešanas cenas (par 6,2%) un siltumenerģijas cenas (par 3,5%). Kopumā regulējamo nozaru pakalpojumu cenu izmaiņas 2017. gadā palielināja patēriņa cenu indeksu par 0,23 procentpunktiem.

3.5. TIRGUS KONCENTRĀCIJAS LĪMENIS (HHI INDEKSI)

Tirgus koncentrācijas līmenis raksturo gan lietotāju iespējas izvēlēties pakalpojumu sniedzēju, gan savstarpējās konkurences samēru starp pakalpojumu sniedzējiem jeb tirgus varu. Tirgus koncentrāciju iespējams novērtēt, izmantojot datus par pakalpojumu sniedzēju apgrozījumu pa nozarēm un pakalpojumu veidiem. Indeksa veidā novērtētu tirgus koncentrāciju, kur kopējās indeksa vērtības iegūšanai summē katra tirgus dalībnieka tirgus daļu, kāpinātu kvadrātā, apzīmē kā Herfindāla–Hiršmana indeksu (HHI). Ja HHI vērtība ir mazāka par 0,18, bet lielāka par 0,1, šādu tirgu var uzskatīt par mēreni koncentrētu. HHI vērtība virs 0,18 norāda, ka tirgus ir koncentrēts.

Pēdējo gadu laikā tikai elektronisko sakaru jomā kopumā tirgus koncentrācija vērtējama kā mēreni koncentrēta – indeksa vērtība ir stabila un svārstās ap 0,16. Pasta pakalpojumos tirgus koncentrācija ir samērā stabila ar tendenci nedaudz samazināties un 2016. gadā sasniedza 0,265, tātad tirgus vērtējams kā koncentrēts.

Elektroenerģijas apgādē 2016. gadā[3] indeksa vērtība samazinājās līdz 0,580, tomēr elektroenerģijas tirdzniecība aizvien ir vērtējama kā ļoti koncentrēts tirgus.

	2014	2015	2016
Elektroenerģijas tirdzniecība	0,685	0,670	0,580
Elektroniskie sakari	0,163	0,156	0,158
Pasts	0,317	0,305	0,265

[3] Saskaņā ar jaunākajiem HHI indeksa datiem.

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU NOZARES SABIEDRĪBAS KONTEKSTĀ

4.1. MĀJSAIMNIECĪBU IZDEVUMI

Sabiedriskajiem pakalpojumiem ir jābūt pieejamiem visā valstī, un to cena nedrīkst būt par būtisku šķērsli pakalpojuma saņemšanai - šo procesu uzrauga Regulators

Saskaņā ar CSP datiem kopējie mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2016. gadā[4] vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli bija 3 995,16 EUR gadā (332,93 EUR mēnesī). CSP apkopotā informācija par mājsaimniecību izdevumiem pa pakalpojumu veidiem ietver visus ar attiecīgo pakalpojumu saistītos iedzīvotāju izdevumus un dažādus neregulējamos pakalpojumus (nodokļi, apsaimniekotāju izdevumi, neregulētu pakalpojumu sniedzēju sniegti pakalpojumi, pakalpojumi par vienošanās cenām), kuru skaitlisko apjomu vai īpatsvaru nav iespējams precīzi noteikt. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi pa pakalpojumu veidiem atspoguļoti tabulā, uzrādot vidējos izdevumus par dažādu veidu pakalpojumiem kopā par mājsaimniecībām, kuras attiecīgos pakalpojumus izmanto, un mājsaimniecībām, kuras tos neizmanto.

Mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2016. gadā (EUR)

Izdevumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī

Pakalpojuma veids	EUR	Īpatsvars kopējos izdevumos
Kopējie mājsaimniecību patēriņa izdevumi	332,93	100%
Elektroenerģija	11,08	3,3%
Centrālā apkure	7,7	2,3%
Mobilā tālruņa pakalpojumi	5,94	1,8%
Gāze	2,83	0,9%
Karstā ūdens piegāde	2,73	0,8%
Kanalizācijas notekūdeņu savākšana	2,04	0,6%
Ūdensapgāde	2,05	0,6%
Atkritumu savākšana	1,64	0,5%
Fiksētā tālruņa pakalpojumi	0,35	0,1%
Pasta pakalpojumi	0,05	0,02%

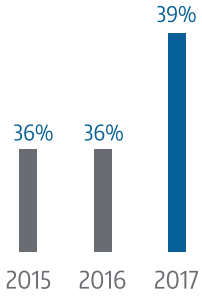
[4] Ņemot vērā, ka līdz 2017. gadam datus par iepriekšējā gada mājsaimniecību budžetu un patēriņa izdevumiem CSP publicē katra gada trešajā ceturksnī, pārskatā izmantota 2016. gada patēriņa izdevumu statistika.

4.2. IEDZĪVOTĀJU VĒRTĒJUMS

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšana nozīmē līdzsvarot lietotāju un komersantu intereses, balstoties uz ekonomiski pamatotu tarifu projektu izvērtēšanu

Lai to nodrošinātu, Regulators ne tikai uzrauga komersantu darbību, aizstāv sabiedrisko pakalpojumu lietotāju intereses, bet arī skaidro aktuālās norises regulētajās jomās. Tas saskan arī ar šī gada martā SKDS veiktā pētījuma rezultātiem[5], kas atklāj, ka aptuveni puse aptaujāto (44%) uzskata, ka Regulatora pienākumos ietilpst aizstāvēt iedzīvotāju, kuri ir sabiedrisko pakalpojumu lietotāji, intereses. Turpina palielināties arī to cilvēku skaits, kuri uzskata, ka Regulators pietiekami izmanto savas iespējas ietekmēt regulēto sabiedrisko pakalpojumu cenas – 73% aptaujāto uzskata, ka Regulatora pienākumos ietilpst noteikt un apstiprināt tarifus, savukārt 39%, ka Regulators izmanto savas iespējas ietekmēt sabiedrisko pakalpojumu tarifus.

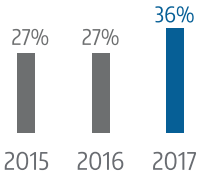
Regulators pietiekami izmanto savas iespējas ietekmēt regulēto sabiedrisko pakalpojumu cenas

No dažādām uzraugošajām institūcijām Latvijā (t.i., Latvijas banka, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, Tiesībsargs, Valsts kontrole, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Konkurences padome, Finanšu un kapitāla tirgus komisija) Regulatoram uzticas 36% aptaujāto iedzīvotāju, kas ir vairāk nekā gadu iepriekš. Līdz ar to var secināt, ka Regulatora uzstādītie uzdevumi sabiedrības informēšanā tiek sasniegti.

[5] "Regulatora tēls sabiedrības vērtējumā", Latvijas iedzīvotāju aptauja, SKDS, 2018. gada marts.

Uzticas Regulatoram, salīdzinājumā ar citām uzraugošajām iestādēm Latvijā

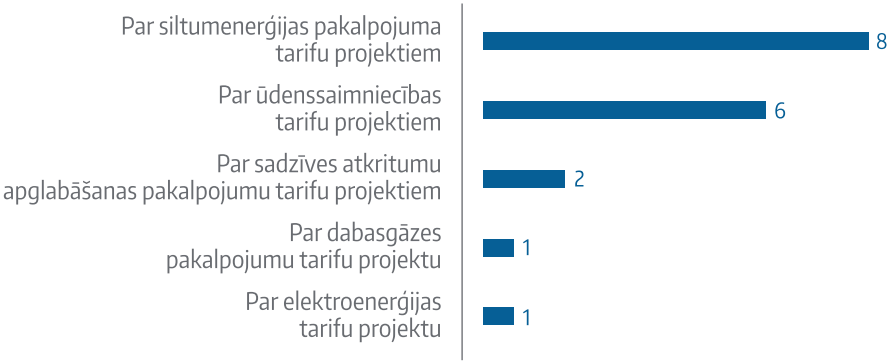
4.3. SABIEDRĪBAS IESAISTE

Pirms būtisku lēmumu pieņemšanas Regulators izzina sabiedrisko pakalpojumu lietotāju, komersantu, iestāžu, organizāciju un citu interesentu viedokli. Sabiedrības iesaiste ar katru gadu pieaug

2017. gadā, līdzīgi kā citus gadus, sabiedrisko pakalpojumu tarifi bija visaktuālākā tēma sabiedrības vērtējumā. Viens no veidiem, kā Regulators informē un iesaista sabiedrību un citas iesaistītās puses tarifu projektu izvērtēšanas procesā, ir uzklausīšanas sanāksmju organizēšana. Uzklausīšanas sanāksmes par tarifu projektiem ir nozīmīga tarifu apstiprināšanas procesa sastāvdaļa, kas tiek organizētas tajā novadā, uz kuru attiecas tarifu projekts.

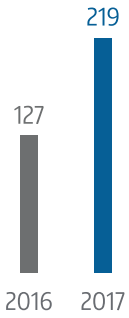
Kopumā 2017.gadā Regulators organizēja 18 uzklausīšanas sanāksmes, no kurām viena bija par elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plānu.

Regulatora organizētās uzklausīšanas sanāksmes 2017. gadā

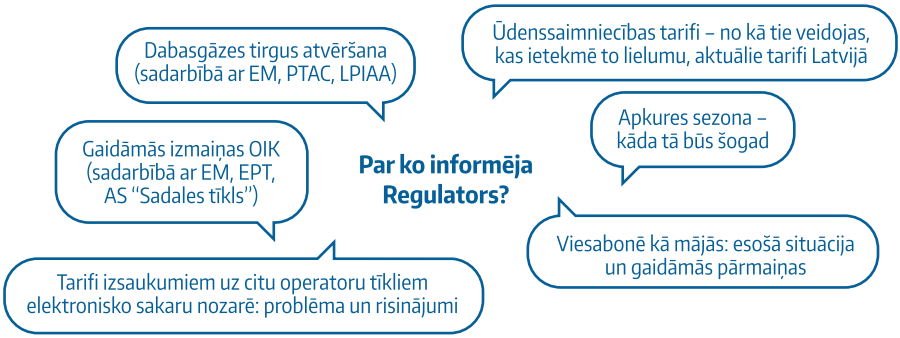

Salīdzinot ar citiem gadiem, 2017.gadā pieaudzis sabiedrisko pakalpojumu lietotāju skaits, kuri piedalījās tajās – katra uzklausīšanas sanāksme tika apmeklēta. Salīdzinājumā ar 2016.gadu, kad tika organizēts vairāk uzklausīšanas sanāksmju, 2017.gadā dalībniekus skaits ir lielāks.

Dalībnieku skaits Regulatora uzklausīšanas sanāksmēs

Lai veicinātu plašāku sabiedrības un nevalstisko organizāciju iesaisti, Regulators 2017. gadā turpināja informatīvo kampaņu organizēšanu.

Būtiskākā no tām bija par dabasgāzes tirgus atvēršanu mājsaimniecībām, kas tika organizēta, sadarbojoties EM, PTAC, kā arī Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociāciju (LPIAA). Regulatora eksperti kopā ar LPIAA un EM pārstāvjiem devās uz Liepāju, Rēzekni, Jelgavu un Rīgu, lai iedzīvotājiem skaidrotu būtiskākos jautājumus par dabasgāzes tirgus atvēršanu. Pasākumu plašā apmeklētība liecināja par šī jautājuma būtisko nozīmi lietotāju dienaskārtībā.

4.4. KOMERSANTU IESAISTE

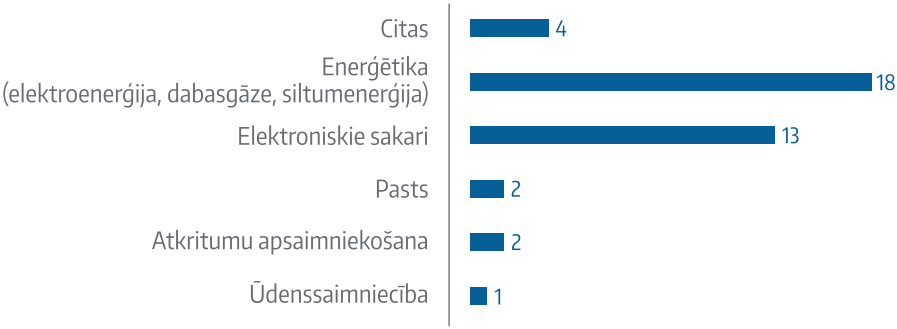
Palielinās komersantu iesaiste regulēšanas procesā;
pozitīvam Regulatora darbības novērtējumam no komersantu puses ir tendence pieaugt

Regulatora lēmumi ir saistoši sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, tādēļ Regulators aicina komersantus piedalīties normatīvā regulējuma izstrādes un lēmuma pieņemšanas procesā.

Komersantu iesaiste un viedokļu izzināšana notiek dažādās formās – publiskās konsultācijas, darba sanāksmes un nozaru diskusijas jeb informatīvi pasākumi.

2017. gadā regulators izsludināja 40 publiskās konsultācijas par dažādiem normatīvajiem aktiem.

Regulatora izsludinātās publiskās konsultācijas

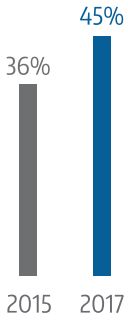
Lai veicinātu ciešāku sadarbību ar sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un klātienē risinātu neskaidros jautājumus, Regulators aizvadītajā gadā organizēja dažādus pasākumus regulētajiem komersantiem. Pasākumi tika organizēti, aptverot visas nozares komersantus, tādējādi nodrošinot, ka neskaidrie un nozīmīgie jautājumi tiek pārrunāti klātienē.

Nozaru pasākumi	Nozare
Diskusija ar elektronisko sakaru komersantiem par tīkla neitralitāti	Elektroniskie sakari
Reģionu dienas	Ūdenssaimniecība Siltumenerģija
Enerģētikas tirgus forums	Elektroenerģija
WAREG	Ūdenssaimniecība
Tikšanās ar Konkurences padomi, Satiksmes ministriju un PTAC par viesabonēšanu	Elektroniskie sakari

Viens no nozīmīgākajiem pasākumiem 2017. gadā bija pasākumu cikls "Regulatora reģionu dienas" ūdenssaimniecības un siltumapgādes komersantiem. Regulatora eksperti devas uz sešām lielākajām Latvijas pilsētām, lai, tiekoties klātienē, diskutētu ar komersantiem par aktuālo ūdenssaimniecības un siltumenerģijas nozarēs. Balstoties uz komersantu aptaujas rezultātiem, gan pasākuma saturs, gan organizatoriskie darbi novērtēti ļoti labi.

Arī pētījumu centra SKDS veiktās regulēto komersantu aptaujas rezultāti liecina, ka Regulatora komunikācija ar komersantiem ir atbilstoša komersantu gaidām, un ar katru gadu šis vērtējums pieaug. Katru gadu pieaug to regulēto komersantu īpatsvars, kuri savu sadarbību ar Regulatoru pēdējā gada laikā vērtē kā labu. 45% respondentu uzskata, ka Regulatora darbs pēdējā gada laikā ir uzlabojies, un šis vērtējums ir vēsturiski augstākais. 2015. gadā attiecīgo vērtējumu sniedza 36% aptaujāto.

Komersanti, kuri apgalvo,
ka Regulatora darbs uzlabojas

Tas apliecina, ka Regulatora veiktie pasākumi, sadarbības veicināšanai ar komersantiem, ir sevi attaisnojuši.

DABASGĀZE

Dabasgāzes tirgus atvēršana Latvijā – sākums jaunam tirgus regulējumam un konkurencei

5.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA

Atvērts dabasgāzes tirgus rezultējies ar tirgotāju konkurences pieaugumu no 1 līdz 35 tirgotājiem

5.1.1. Tirgus atvēršanas pirmsākumi

Dabasgāzes tirgus Latvijā tika atvērts 2017. gada 3. aprīlī. Lai arī tirgus atvēršanas process gan Regulatoram, gan citām valsts institūcijām bija gana spraigs, visi nepieciešamie normatīvie akti, kas attiecināmi uz Regulatora kompetenci, tika pieņemti laikā, lai, sākot no 3. aprīļa, tirgus dalībniekiem būtu zināms regulējums jaunajos tirgus apstākļos.

Pirms tirgus atvēršanas AS "Latvijas Gāze" bija monopoluzņēmums, kas nodrošināja pilnu dabasgāzes apgādes ciklu, kurā ietilpa dabasgāzes uzglabāšana, pārvade, sadale un tirdzniecība. Tuvojoties dabasgāzes tirgus atvēršanai, tika veikta AS "Latvijas Gāze" reorganizācija, lai nodrošinātu dabasgāzes ražošanas un piegādes nodalīšanu no pārvades un sadales pakalpojumiem atbilstoši Enerģētikas likuma prasībām. Līdz ar to 2016. gada decembrī tika izveidots vienotais dabasgāzes uzglabāšanas un pārvades sistēmas operators – AS "Conexus Baltic Grid". Lai sistēmas operators varētu sniegt pārvades un uzglabāšanas pakalpojumus, Regulators, rūpīgi izvērtējot visus iesniegtos dokumentus un informāciju, 2017. gada janvārī izsniedza AS "Conexus Baltic Grid" licenci dabasgāzes pārvadei un licenci dabasgāzes uzglabāšanai turpmākajiem 20 gadiem. Izpildot Enerģētikas likuma prasības, 2017. gada 22. novembrī tika nodibināts AS "Latvijas Gāze" meitasuzņēmums AS "GASO", kuram jāpilda dabasgāzes sadales sistēmas operatora funkcija. 2017. gada 7. decembrī Regulators izsniedza AS "GASO" licenci dabasgāzes sadalei.

AS "Latvijas Gāze" joprojām ir dabasgāzes tirgotājs, tostarp publiskais tirgotājs, kas mājsaimniecības lietotājiem līdz 2019. gada 1. janvārim nodrošinās iespēju saņemt dabasgāzi par Regulatora noteiktu tarifu. Vienlaicīgi mājsaimniecības lietotājam, ja tas ir atradis sev piemērotāku piedāvājumu, ir iespēja mainīt dabasgāzes tirgotāju arī pašlaik. Līdz ar to mājsaimniecībām ir brīva izvēle būt par tirgus dalībnieku un iegādāties dabasgāzi par tirgus cenu vai nemainīt esošo tirgotāju AS "Latvijas Gāze" un saņemt dabasgāzi par regulētu tarifu.

5.1.2. Tirgus darbība

Līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu Latvijai ir saistošas ES direktīvas un regulas, kas nosaka dabasgāzes tirgus darbības kopīgos noteikumus un principus attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes apgādes sistēmai, dabasgāzes pārvades sistēmu jaudas sadales mehānismu, balansēšanas noteikumiem un harmonizētām gāzes pārvades tarifu struktūrām.

Atbilstoši Regulas prasībām[6] tika ieviesta ieejas-izejas sistēmas koncepcija. Tas nozīmē, ka dabasgāzes pārvades izmaksas nav tieši piesaistītas konkrētam maršrutam, jo sistēmas lietotāji var rezervēt ieejas un izejas jaudas dabasgāzes pārvades sistēmā atsevišķi un transportēt dabasgāzi no jebkura ieejas punkta uz jebkuru izejas punktu. Ieejas-izejas sistēmas, pārvades sistēmas jaudas sadales mehānisma un balansēšanas noteikumu ieviešana būtiski mainīja dabasgāzes sistēmas pakalpojumu tarifu noteikšanas principus, kā arī dabasgāzes pārvades, sadales sistēmas un krātuves lietošanas nosacījumus.

Sistēmas lietotājam, kurš ievada dabasgāzi pārvades sistēmā, ir pienākums rezervēt ieejas jaudu ieejas punktos. Ja sistēmas lietotājs vēlas pārvadīt dabasgāzi uz krātuvi vai citu valstu, piemēram, Lietuvas, dabasgāzes pārvades sistēmām, sistēmas lietotājs rezervē izejas jaudu izejas punktos. Lai rezervētu jaudu pārvades sistēmas ieejas un izejas punktos, sistēmas lietotājs var izmantot gada, ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas jaudas produktus. Regulators ir noteicis tādus jaudas produktu rezervēšanas termiņus, kas veicina pēc iespējas efektīvāku dabasgāzes pārvades sistēmas jaudu izmantošanu, vienlaikus nodrošinot iespēju sistēmas lietotājiem ātri reaģēt uz izmaiņām dabasgāzes tirgū, kā arī plānot savu darbību savlaicīgi. (Dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumi apstiprināti 13.04.2017., grozījumi veikti 04.09.2017.)

Lai veicinātu biometāna ražošanas, dabasgāzes krātuvju un decentralizētas dabasgāzes apgādes sistēmas attīstību, Regulators noteikumos noteicis kritērijus un kārtību, kādā tiek ierīkota un lietota dabasgāzes tiešā līnija – līnija, kas savieno nošķirtu dabasgāzes (tostarp biometāna) ražošanas objektu vai dabasgāzes krātuvi ar nošķirtu dabasgāzes lietotāja objektu. Šāda mehānisma ieviešana paplašina iespēju tirgus dalībniekiem iesaistīties dabasgāzes tirgus darbībā. (Noteikumi par kārtību, kādā tiek ierīkotas un lietotas dabasgāzes tiešās līnijas, apstiprināti 21.12.2017.)

Viens no Regulatora uzdevumiem ir aizstāvēt lietotāju intereses, vienlaicīgi veicinot sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību. Atbilstoši ES Trešās enerģijas tirgus paketes prasībām – aizsargāt lietotājus – Regulators ieviesa virkni nosacījumu, kas jāievēro dabasgāzes un elektroenerģijas tirgotājiem. Regulators noteica, kāda informācija un kādā apjomā ir iekļaujama galalietotāju rēķinos un informatīvajos materiālos, kā arī cik bieži tirgotājiem jānodrošina iespēja galalietotājiem iepazīties ar informatīvajiem materiāliem.

Regulators noteikumos paredzēja prasību, ka enerģijas lietotājiem vismaz reizi gadā pirms norēķinu perioda sākuma jāsaņem informācija par lietotāja vidējo enerģijas patēriņu mēnesī, cenu norēķinu periodam, maksu par sistēmas pakalpojumiem un citiem pakalpojumiem. Lietotājam ir tiesības pieprasīt no tirgotāja informāciju par enerģijas faktisko patēriņu vismaz iepriekšējos 24 mēnešos. Regulatora ieskatā, šāds regulējums radīs lietotāju ieinteresētību mainīt sava enerģijas patēriņa ieradumus. (Noteikumi par informāciju elektroenerģijas un dabasgāzes galalietotājiem apstiprināti 09.03.2017., grozījumi veikti 14.12.2017.)

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regula (EK) Nr. 715/2009 par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr. 1775/2005 atcelšanu.

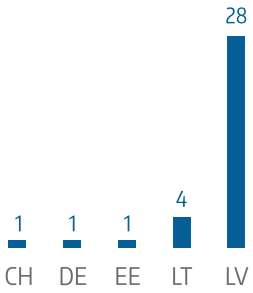
Viens no efektīvi strādājoša dabasgāzes tirgus mērķiem ir efektīva dabasgāzes tīkla darbību nodalīšana no ražošanas un tirdzniecības darbībām. Enerģētikas likumā likumdevējs par efektīvāko risinājumu ir uzskatījis pilnu dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora īpašumtiesību nodalīšanu no energoapgādes komersanta, kas nodarbojas ar dabasgāzes vai elektroenerģijas ražošanu vai tirdzniecību. Vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora īpašumtiesību nodalīšana ir uzskatāma par pabeigtu brīdī, kad minētais operators izpilda visus Enerģētikas likuma 114. pantā noteiktos neatkarības nosacījumus. Pirms komersantu apstiprina un norīko par pārvades sistēmas operatoru, to sertificē. Regulators, izpildot Enerģētikas likumā noteikto, izstrādāja un apstiprināja nosacījumus, kas jāievēro, lai vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators (operators) sekmīgi tiktu sertificēts. Regulators noteica, kādi dokumenti un informācija ir iesniedzama, lai operators apliecinātu, ka tas atbilst sertificēšanas prasībām, darbojas neatkarīgi un ir novērsti jebkādi interešu konflikti starp vienoto dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoru un energoapgādes komersantiem, kas nodarbojas ar dabasgāzes vai elektroenerģijas ražošanu vai tirdzniecību. (Vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora un dabasgāzes pārvades sistēmas operatora sertificēšanas noteikumi apstiprināti 16.02.2017.)

Dabasgāzes sadales sistēmas operatoram atvērtā dabasgāzes tirgū ir jāstrādā neatkarīgi no jebkura dabasgāzes ražotāja, pārvades vai uzglabāšanas sistēmas operatora un jo īpaši no dabasgāzes tirgotāja. Sadales sistēmas operatoram ir jānodrošina visiem tirgus dalībniekiem vienlīdzīgi nosacījumi attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes sadales tīklam. Līdz ar to Regulators noteica, kādus dokumentus un informāciju sadales sistēmas operatoram ir pienākums iesniegt Regulatoram, lai apliecinātu savu neatkarības atbilstību, proti, ka tas ir nošķirts no dabasgāzes ražošanas, pārvades, uzglabāšanas, sašķidrinātās dabasgāzes pakalpojuma sniegšanas un tirdzniecības darbībām. (Noteikumi par prasībām dabasgāzes sadales sistēmas operatora neatkarībai apstiprināti 26.01.2017.)

5.1.3. Atvērts dabasgāzes tirgus – tirgus daļas un cenas

Saistībā ar tirgus atvēršanu gada laikā ir būtiski pieaugusi konkurence starp dabasgāzes tirgotājiem. 2017. gada beigās Dabasgāzes tirgotāju reģistrā bija reģistrēti 35 tirgotāji. Pēc valstu piederības no tiem četri ir no Lietuvas, viens – Igaunijas, viens – Vācijas, viens – Šveices un 28 – Latvijas komersanti. Salīdzinājumā ar Baltijas valstīm, Igaunijā ir reģistrēti 38 dabasgāzes tirgotāji, bet Lietuvā licences dabasgāzes tirdzniecībai ir saņēmuši 33 komersanti.

Dabasgāzes tirgotāju sadalījums pēc valstu piederības 2017. gada beigās

No reģistrētajiem dabasgāzes tirgotājiem darbību 2017. gadā sāka septiņi tirgotāji – AS "AJ Power Gas", SIA "Enefit", SIA "IMLITEX LATVIJA", AS "Latvenergo", AS "Latvijas Gāze", UAB "Lietuvos Duju Tiekimas" un SIA "Scener". Līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu tirgū vairs nepastāv AS "Latvijas Gāze" monopolstāvoklis, ko apliecina AS "Latvijas Gāze" mazumtirgus daļas samazinājums un pārējo tirgotāju tirgus daļas pieaugums. 2017. gada ceturtā ceturkšņa beigās AS "Latvijas Gāze" mazumtirgus daļa pēc pārdotā dabasgāzes daudzuma bija samazinājusies gandrīz uz pusi, kas skaidrojams galvenokārt ar to, ka lielākais elektroenerģijas ražotājs AS "Latvenergo", kopš tirgus atvēršanas, patstāvīgi iepērk dabasgāzi vairumtirgū un piegādā savām termoelektrostacijām TEC-1 un TEC-2.

Izvērtējot datus par 2017. gada ceturto ceturksni pēc pārdotajiem dabasgāzes apjomiem bez AS "Latvenergo" iepirktās dabasgāzes savām koģenerācijas stacijām, AS "Latvijas Gāze" tirgus daļas samazinājums ir robežās līdz 15%, veiksmīgi ienākot dabasgāzes tirgū tādiem komersantiem kā SIA "Enefit", SIA "AJ Power Gas" un UAB "Lietuvos Duju Tiekimas" un ātri kļūstot par lielākajiem dabasgāzes tirgotājiem pēc AS "Latvijas Gāze" un AS "Latvenergo". Savukārt, ja pārdotajā dabasgāzes apjomā neieskaita arī mājsaimniecību sektoru, tad aktīvās tirgus daļas samazinājums AS "Latvijas Gāze" ir nedaudz virs 15%.

2017. gada pēdējā ceturksnī vidējā svērtā dabasgāzes vairumtirdzniecības cena iegādes punktos Latvijā svārstījās no 16,25 līdz 21,21 EUR/MWh.

Salīdzinot ar 2017. gada sākumu, vairumtirdzniecības cena bija 16,88 EUR/MWh, par kuru dabasgāzi iegādājās AS "Latvijas Gāze" lietotāju apgādei Latvijā. Tirgotāju piedāvātā dabasgāzes mazumtirdzniecības cena 2017. gada pēdējā ceturksnī juridiskajiem gala patērētājiem bija 21,86 EUR/MWh, kurai atkarībā no patērētā apjoma gala lietotājs papildus sedz sadales sistēmas pakalpojumu tarifu. Mājsaimniecību sektorā, izņemot atsevišķus darījumus, 2017. gadā vēl nebija vērojama aktivitāte, un mājsaimniecības lietotājiem dabasgāzi pašlaik piegādā publiskais tirgotājs – AS "Latvijas Gāze" – par regulētu tarifu saistītiem lietotājiem.

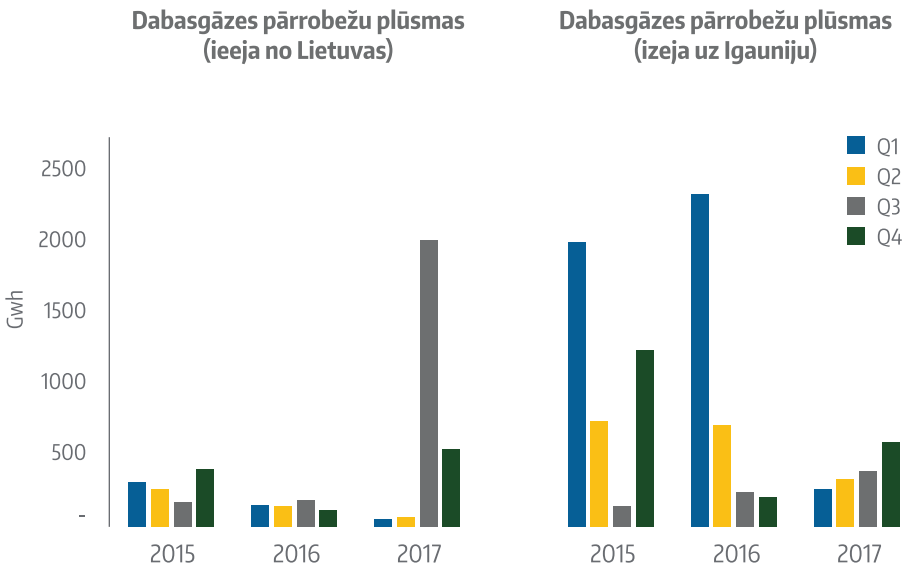
5.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS

Izmaiņas pārvades metodikā sekmēja tarifu samazinājumu ieejas-izejas punktos uz Latvijas robežas, veicinot dabasgāzes plūsmu pieaugumu 2017. gadā

5.2.1. Tarifi

Sistēmas operatoram, iesniedzot tarifu projekta aprēķinu, jāiekļauj ekonomiski pamatotas izmaksas, kas sedz plānotos ieņēmumus no pakalpojuma sniegšanas. Gan uzglabāšanas pakalpojumu tarifā, gan pārvades un sadales sistēmas pakalpojumu tarifos operatoram nav tiesību iekļaut vairākas izmaksu pozīcijas – finanšu ieguldījumus, debitoru parādus, vērtspapīrus un līdzdalību kapitālos, naudas līdzekļus, krājumus un arī pamatlīdzekļu vērtības daļu, kas finansēta no valsts, pašvaldības, ārvalsts, ES, citas starptautiskas organizācijas un institūcijas finanšu palīdzības vai finanšu atbalsta. Vienlaikus jāmin, ka Regulators 2018. gadā turpināja darbu pie tarifu aprēķināšanas metodiku pilnveides, līdz ar to veica grozījumus metodikās dabasgāzes nozarē ar prasībām vienotajam dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas operatoram un sadales operatoram neiekļaut tarifu projekta aprēķinā nepabeigto celtniecības objektu izmaksas. Regulatora ieskatā, šādas izmaksas ir ekonomiski pamatotas, kad aktīvs tiek izmantots efektīvā pakalpojuma sniegšanā, tas ir, pēc tā nodošanas ekspluatācijā, ļaujot operatoram atgūt izmaksas izbūvēto aktīvu kalpošanas laikā.

Regulators 2017. gada 30. maijā apstiprināja AS "Conexus Baltic Grid" pārvades sistēmas pakalpojuma tarifus, kas stājās spēkā 2017. gada 1. jūlijā. Iepriekš spēkā bija Regulatora 2008. gadā apstiprinātie tarifi. Ieejas un izejas punktos uz Latvijas robežas tarifi tika samazināti 3,7 reizes. Vienlaikus kā stimuls izmantot Inčukalna pazemes gāzes krātuvi tika piemērota atlaide 50% apmērā ieejai Inčukalna krātuvē un izejai no tās. Samazinātie pārvades tarifi ieejas – izejas punktos uz Latvijas robežas sekmēja dabasgāzes pārrobežu plūsmu ienākšanu Latvijas dabasgāzes apgādes sistēmā un veicināja Inčukalna pazemes gāzes krātuves izmantošanu.

Ienākošās dabasgāzes pārrobežu plūsmas no Lietuvas Latvijas pārvades sistēmā 2017. gada trešajā un ceturtajā ceturksnī ir pieaugušas, salīdzinot ar iepriekšējiem diviem gadiem, kad dabasgāzes tirgus bija slēgts. No esošajiem datiem par trešo ceturksni, kur dabasgāzes pārrobežu plūsmu pieaugums ir vērojams ieejā no Lietuvas, bet Latvijas izejas punktā uz Igauniju samazinās, var secināt, lielākā daļa no dabasgāzes apjoma noglabāta Inčukalna pazemes gāzes krātuvē un izmantota Latvijas un Lietuvas lietotāju apgādei.

5.2.2. Iesniegtie tarifu projekti un to izvērtēšana

2017. gadā AS "Conexus Baltic Grid" Regulatoram iesniedza divus tarifu projektus izvērtēšanai – 2017. gada 22. novembrī "Uzglabāšanas pakalpojuma tarifu projektu" un 2017. gada 22. decembrī "Pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu projektu".

Mainoties līdzšinējai krātuves modeļa darbībai atvērta dabasgāzes tirgus apstākļos – tirgus dalībniekiem pieprasot pēc iespējas elastīgāku krātuves darbības režīmu – , AS "Conexus Baltic Grid" iesniedza Regulatoram izvērtēšanai "Uzglabāšanas pakalpojuma tarifu projektu" (tarifu projekts). Iesniegtais tarifu projekts paredzēja piedāvāt lietotājiem vairākus uzglabāšanas produktus – grupētās jaudas produktu, divu gadu grupētās jaudas produktu, tirgus produktu un virtuālās pretplūsmas produktu –, lai efektivizētu krātuves darbību. Līdz spēkā stājās jauni uzglabāšanas pakalpojumu tarifi, tirgum piemēroja Regulatora apstiprinātos 2008. gada tarifus.

Tarifu projektā iekļautās 2018. gada kopējās uzglabāšanas pakalpojuma izmaksas, salīdzinot ar 2017. gada prognozi, ir samazinājušās par 17%. Būtiskākās izmaiņas galvenokārt ir tādās izmaksu pozīcijās kā kapitāla izmaksas, nodokļu izmaksas un ekspluatācijas izmaksas. Kapitāla izmaksu samazinājums ir saistīts ar Regulatora pieņemto lēmumu, nosakot, ka kapitāla atdeves likme 4,70% apmērā tiek piemērota dabasgāzes pārvades, sadales un uzglabāšanas pakalpojumu tarifiem, kuri stājas spēkā 2018. gadā.

Izvērtēšanas procesā Regulators vairākkārtīgi pieprasīja papildu informācijas pieprasījumus, kā rezultātā iesniegtajā tarifu projektā minētie produkti un to tarifi bija atšķirīgi nekā apstiprinātajā tarifu projektā. Regulators uzglabāšanas pakalpojumu tarifus apstiprināja 2018. gada 26. aprīlī. Apstiprinātajā tarifu projektā noteikti tikai divi produktu veidi – tirgus produkts (terminēts) un grupētās jaudas produkts (pieejams neierobežotu laiku). Regulators apstiprināja dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu minimālās un maksimālās robežas, kas būtiski atšķiras no sākotnēji iesniegtā tarifu projekta.

Dabasgāzes pārvades pakalpojuma tarifu projekts iesniegts Regulatorā izvērtēšanai, ņemot vērā gan apstiprinātās izmaiņas Ministru kabineta noteikumos Nr. 312[7] (MK Noteikumi Nr. 312), kas noteic operatoram pienākumu no 2017. gada 1. oktobra nodrošināt rezervi un tās uzglabāšanu nodrošināmajiem lietotājiem[8], gan saistībā ar AS "Conexus Baltic Grid" 2017. gadā rīkoto izsoli par nepieciešamo dabasgāzes daudzuma uzglabāšanu Inčukalna pazemes gāzes krātuvē, lai visas apkures sezonas garumā nodrošinātu atbilstošu tehnisko ieejas jaudu pārvades sistēmas starpsavienojumā ar krātuvi.

Jaunajā tarifu projektā kopējo izmaksu pieaugums prognozēts par aptuveni 23%, galvenokārt pieaugot ekspluatācijas izmaksām – īpašuma uzturēšanai un veikto ekspluatācijas remontu izmaksām, kā arī izmaksām, kas saistītas ar dabasgāzes apgādes nodrošināšanu pārvades sistēmas starpsavienojumā ar Inčukalna pazemes gāzes krātuvi. Samazinājums galvenokārt ir tādās izmaksu pozīcijās kā kapitāla izmaksas un nodokļu izmaksas. Jaunais tarifu projekts vienlaicīgi paredz piemērot 100% atlaidi ieejai Inčukalna krātuvē un izejai no tās. Dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu projekts joprojām ir izvērtēšanā.

5.2.3. Tarifu aprēķināšanas metodikas

Līdz 2017. gadam dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika (uzglabāšanas metodika) paredzēja, ka tarifi tiek aprēķināti iesūknēšanas, uzglabāšanas un izņemšanas pakalpojumam. 2017. gadā apstiprinātā uzglabāšanas metodika paredz, ka dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojums ir uzglabāšanas sistēmas operatora pakalpojums, ar kuru tiek nodrošināta dabasgāzes krātuves jaudas rezervēšana. Tarifus krātuves ciklam aprēķina pie dažādas dabasgāzes krātuves izmantotās jaudas, un uzglabāšanas sistēmas operatoram ir pienākums tarifu aprēķinu norādīt tabulas veidā pie dažādām dabasgāzes

[7] 2017. gada 28. marta grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 312 "Enerģijas lietotāju apgādes un kurināmā pārdošanas kārtība izsludinātas enerģētiskās krīzes laikā un valsts apdraudējuma gadījumā".
[8] Nodrošināmie lietotāji – mājsaimniecības, izglītības iestādes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests – saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 312.

krātuves izmantotās jaudas vērtībām ar soli 100 tūkstoši MWh, sākot ar dabasgāzes krātuves prognozēto izmantoto jaudu līdz dabasgāzes krātuves pieejamai jaudai. Uzglabāšanas metodika paredz sistēmas operatora tiesības aprēķināt un tarifu projektā iekļaut tarifus uzglabāšanas pakalpojumiem, kurus atbilstošāk piemērot mainīgos tirgus apstākļos, piemēram, īstermiņa produktus nepilnam krātuves ciklam. (Dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika apstiprināta 16.03.2017.)

Atbilstoši Enerģētikas likumā noteiktajam Regulatoram līdz dabasgāzes tirgus atvēršanai bija pienākums izdot dabasgāzes sadales pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodiku (sadales metodika). Līdz šim dabasgāzes sadales pakalpojuma tarifi tika diferencēti atkarībā no lietotāju patērētā dabasgāzes apjoma gadā. Sadales metodika paredz, ka dabasgāzes sadales pakalpojuma tarifus var diferencēt ne tikai atkarībā no lietotāju patērētā dabasgāzes apjoma gadā, bet arī atkarībā no izmaksu attiecināšanas sadales sistēmas jaudas uzturēšanai un attīstīšanai un dabasgāzes transportēšanas pakalpojuma sniegšanai. Sadales sistēmas operatoram, iesniedzot tarifu projektu, ir jāpamato izvēlētie tarifu diferencēšanas principi. Šāda pieeja nodrošina dabasgāzes sadales sistēmas operatora elastību, izvēloties metodi, kas visprecīzāk atspoguļo izmaksu veidošanās principus un veicina lietotājus pārdomāti rezervēt un izmantot sadales sistēmas jaudu. (Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika apstiprināta 16.03.2017.)

Enerģētikas likums noteic, ka dabasgāzes piegādi saistītajiem lietotājiem – mājsaimniecības lietotājiem, ja tie nav izmantojuši iespēju kļūt par tirgus dalībnieku un pērk dabasgāzi par regulētu tarifu, nodrošina publiskais tirgotājs MK noteiktajā kārtībā par Regulatora noteiktu dabasgāzes tarifu vai, ja saņemta Regulatora atļauja, par dabasgāzes cenu, ko noteicis publiskais tirgotājs saskaņā ar Regulatora noteikto dabasgāzes cenas aprēķināšanas metodiku (cenas metodika).

Cenas metodika paredz, ka dabasgāzes cenu saistītajiem lietotājiem veido divi elementi – maksa par tirdzniecības pakalpojumu un dabasgāzes tirdzniecības cena. Līdz brīdim, kad stājas spēkā dabasgāzes cenas elementi, dabasgāzes cenā, kas noteikta atkarībā no saistītā lietotāja dabasgāzes patēriņa apjoma gadā, iekļauj ar Regulatora 2008. gada 24. jūlija lēmumu Nr. 247 apstiprinātajos AS "Latvijas Gāze" dabasgāzes diferencētos tirdzniecības gala tarifos iekļauto pārvades sistēmas pakalpojuma komponenti un dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojumu komponenti, tirdzniecības pakalpojuma tarifu attiecīgam dabasgāzes patēriņa apjomam gadā, kā arī dabasgāzes tirdzniecības cenu. Maksu par dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu piemēro atbilstoši spēkā esošajiem dabasgāzes diferencētajiem sadales pakalpojuma tarifiem. (Dabasgāzes cenas saistītajiem lietotājiem aprēķināšanas metodika apstiprināta 27.03.2017.)

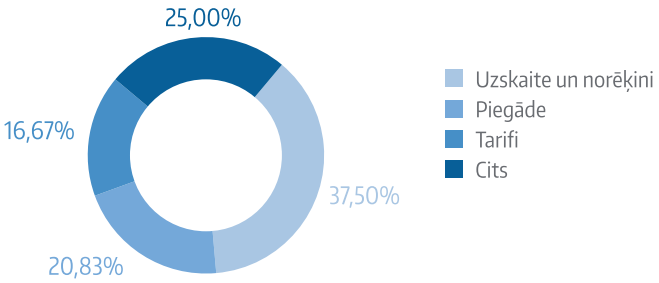
5.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Samazinājies lietotāju sūdzību skaits par dabasgāzes apgādes pakalpojumiem

Sūdzību skaits dabasgāzes apgādes jomā 2017. gadā, neskatoties uz dabasgāzes tirgus atvēršanu, par ko iepriekš tika izteiktas bažas attiecībā uz pieejamo informāciju lietotājiem, ir samazinājies par 31,43%, salīdzinājumā ar 2016. gadu. Tas nozīmē, ka lietotāji ir kļuvuši informētāki, ko veicinājusi Regulatora aktīva iesaiste sabiedrības informēšanā par neskaidrajiem jautājumiem atvērtajā dabasgāzes tirgū, tiekoties ar komersantiem un iedzīvotājiem reģionos, sniedzot skaidrojumu publiskajā telpā par atvērtā dabasgāzes tirgus uzbūvi, komersantu pienākumiem, lietotāju tiesībām un iespējām atvērtajā tirgū.

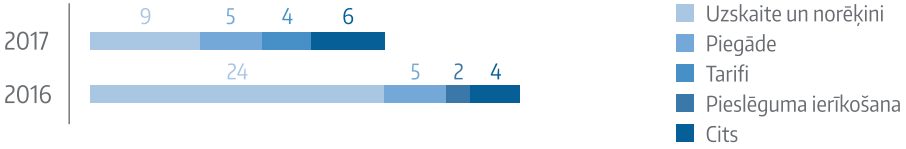
Dabasgāzes apgādes nozarē 2017. gadā no 24 saņemtajām un izskatītajām sūdzībām deviņas (37,50%) sūdzības bija saistītas ar uzskaiti un norēķiniem, piecas (20,83%) sūdzības – ar piegādi un sistēmas pieslēgumiem, četras (16,67%) sūdzības – ar tarifiem, bet sešas (25,00%) sūdzības – ar citiem jautājumiem, tostarp komercuzskaites mēraparāta darbību un tarifu piemērošanu saistītajiem lietotājiem.

Dabasgāzes apgādē saņemto sūdzību sadalījums pēc to veida 2017. gadā (%)

Dabasgāzes apgādes nozarē 2017. gadā, salīdzinājumā ar 2016. gadu, Regulators saņēma un izskatīja par 11 (31,43%) sūdzībām mazāk. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, būtiski samazinājies sūdzību skaits saistībā ar uzskaiti un norēķiniem – saņemts un izskatīts par 15 (62,50%) sūdzībām mazāk, bet par divām (50,00%) sūdzībām pieaudzis saistībā ar citiem jautājumiem. Par pieslēguma ierīkošanu 2017. gadā netika saņemta neviena sūdzība. Saņemtas arī četras sūdzības saistībā ar tarifiem, par ko iepriekšējā gadā nebija nevienas sūdzības.

Sūdzību skaits dabasgāzes apgādē pēc to veida 2017. un 2016. gadā

2017. gadā neviena no 24 izskatītajām sūdzībām nav bijusi pamatota, bet trīs sūdzības nebija attiecināmas uz Regulatora kompetenci. Vienlaikus jānorāda, ka 2016. gadā visas 35 dabasgāzes apgādē saņemtās sūdzības bija nepamatotas.

Sūdzību sadalījums dabasgāzes apgādē pēc pamatotības 2017. un 2016. gadā

2017. gadā veiktas četras komersantu objektu ekspluatācijas atbilstības kontroles, kurās pārbaudīti 33 objekti. Pārbaužu laikā konstatētas piecas neatbilstības. Fiksētās neatbilstības saistītas ar nepilnīgi ierīkota gāzes vada potenciālu izlīdzināšanu (divi gadījumi), zemējumu ierīkošanu, elektroietaišu neatbilstošu stāvokli un operatīvo apzīmējumu trūkumu. Fiksētās neatbilstības novērstas Regulatora norādītajos termiņos.

5.4. TIRGUS INTEGRĀCIJA

Baltijas reģionālā tirgus izveide – tirgus likviditātes un konkurences pieaugums, efektīvāka infrastruktūras izmantošana

2017. gadā Regulators aktīvi iesaistījās reģionālā dabasgāzes tirgus izveidē. Sadarbojoties visiem Baltijas valstu regulatoriem, tika pieņemts lēmums atļaut pārvades sistēmas operatoriem ieviest nākošās dienas netiešo jaudu izsoli, padarot pārvades jaudu piešķiršanu efektīvāku. 2017. gada 1. jūlijā dabasgāzes tirgus operators UAB "GET Baltic" uzsāka netiešo jaudu izsoli Baltijas valstu tirgos.

Pēc intensīva darba visa gada garumā 2017. gada novembrī Baltijas valstu un Somijas regulatori parakstīja Ieejas-izejas sistēmas vadlīnijas. Vadlīnijas tika izstrādātas, balstoties uz Regulatora ierosinājumu ieviest reģionālā gāzes tirgus īstermiņa risinājumu un ilgtermiņa risinājumu. Īstermiņa risinājums attiecas uz Baltijas valstīm un paredz saglabāt katras valsts pārvades sistēmu kā atsevišķu balansēšanas zonu, nosakot vienotus ieejas tarifus no 2019. gada 1. janvāra. Savukārt ilgtermiņa risinājums paredz pēc starpsavienojuma "Balticconnector" izbūves starp Somiju un Igauniju veidot vienotu Baltijas un Somijas ieejas-izejas zonu pārvades tarifu noteikšanā, balstoties uz EK Regulas[9] prasībām.

Vienota ieejas-izejas sistēma un balansēšanas zona nozīmē dabasgāzes piegādi uz jebkuru no sistēmā ietilpstošajiem nacionālajiem tirgiem, izmantojot vienkāršotu veidu, kādā tirgotāji veic pārvades sistēmas jaudu rezervēšanu, proti, rezervējot jaudu tikai ārējos vienotās ieejas-izejas sistēmas ieejas vai izejas punktos un ieejas punktā no Inčukalna pazemes gāzes krātuves un izejas punktā uz Inčukalna pazemes gāzes krātuvi, pretēji pašlaik esošajai situācijai, kad tirgotājs rezervē jaudas arī iekšējos starpsavienojuma punktos. Šāda vienota ieejas-izejas sistēma nodrošinās ieguvumus tirgum – lielāku tirgus likviditāti un konkurences pieaugumu, AS "Gazprom" tirgus varas ietekmes mazināšanu, efektīvāku Klaipēdas sašķidrinātās dabasgāzes termināļa un Inčukalna pazemes gāzes krātuves izmantošanu, kā arī efektīvāku dabasgāzes pārvades infrastruktūras izmantošanu.

5.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Valentīns Hitrovs,
Enerģētikas departamenta direktors

Būtiskākās izmaiņas notikušas dabasgāzes apgādes nozarē, kur izmaiņas veicinājusi dabasgāzes tirgus atvēršana.

Izvērtējot aktuālos nozares datus, gandrīz pusi no mazumtirgū patērētā dabasgāzes apjoma 2017. gadā vairs nepārdeva vēsturiskais tirgotājs, bet jau citi dabasgāzes tirgotāji. Šāds tirgus atvēršanas veiksmes stāsts ir attiecīgā normatīvā regulējuma nopelns, kuru Enerģētikas likumā noteiktajos termiņos pieņēma gan MK, gan Regulators, kā arī lielā mērā dabasgāzes tirgotāju un dabasgāzes lietotāju ietekme, kuri jau guvuši zināmu pieredzi atvērtajā elektroenerģijas tirgū un aktīvi izmantoja atvērtā dabasgāzes tirgus priekšrocības. Zīmīgs ir fakts, ka brīvajā dabasgāzes tirgū ir iesaistījušies ne vien vietējie tirgotāji, bet arī kaimiņvalstu un tādu Eiropas valstu kā Vācija un Čehija komersanti, kas liecina par veikto liberalizācijas pasākumu savlaicīgumu un pakāpenisku integrāciju reģionālajā tirgū saskaņā ar Trešās enerģētikas paketes nodibinātajiem ekonomiskajiem, tehnoloģiskajiem un drošības principiem.

[9] Eiropas Komisijas 2017. gada 16. marta Regula Nr. 2017/460, ar ko izveido tīkla kodeksu par harmonizētām gāzes pārvades tarifu struktūrām.

Dabasgāzes mazumtirgū tuvākā gada laikā turpināsies tirgotāju savstarpējā konkurence, lai piesaistītu jaunus lietotājus, līdz ar to būs vērojama tirgotāju vidējā dabasgāzes uzcenojuma (maksas par tirdzniecības pakalpojumu) samazināšanās, kā rezultātā samazināsies arī vidējā dabasgāzes mazumtirdzniecības cena galalietotājiem. Ienākot tirgū jauniem dabasgāzes tirgotājiem, uzlabosies piedāvājuma kvalitāte, tirgotāji kļūs arvien elastīgāki savos piedāvājumos, tiks attīstīti jauni produkti, un uz klientu vērstie apkalpošanas risinājumi sekmēs iespēju lietotājiem izvēlēties sev piemērotāko dabasgāzes tirgotāju un produkta veidu.

2018. gadā turpināsies darbs pie EK Tīkla kodeksa prasību ieviešanas gan nacionālajā līmenī, gan arī reģionālajā līmenī, veidojot vienoto Baltijas un Somijas ieejas-izejas sistēmu un balansēšanas zonu.

ELEKTROENERGIJA

Pārvades tarifu samazinājums, tirgotāju pozīciju nostiprināšanās tirgū, sistēmas efektivitātes paaugstināšanās un vidējās elektroenerģijas cenas samazinājums

6.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA

Citu elektroenerģijas tirgotāju, izņemot AS "Latvenergo", tirgus daļa pēc to piegādātajiem apjomiem mājsaimniecībām gada laikā pieaugusi vairāk nekā divas reizes

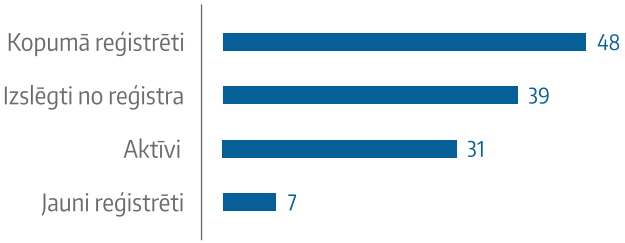
6.1.1. Atvērts elektroenerģijas tirgus – tirgus daļas un cenas

Latvijā elektroenerģijas tirgus pilnībā tika atvērts konkurencei 2015. gada 1. janvārī, kā rezultātā elektroenerģijas cena mājsaimniecībām kopš tā laika nav regulēta, to nosaka tirgus piedāvājums.

Latvijā ar elektroenerģijas tirdzniecību var nodarboties komersanti, kas ir reģistrēti Elektroenerģijas tirgotāju reģistrā, bet ar elektroenerģijas ražošanu – komersanti, kas reģistrēti Elektroenerģijas ražotāju reģistrā. Elektroenerģijas nozarē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai kopumā ir autorizējušies 183 komersanti, no kuriem aktīvi darbojas 111 komersanti jeb 60,66%.

2017. gada 31. decembrī Regulatora izveidotajā un uzturētajā Elektroenerģijas tirgotāju reģistrā bija reģistrēti 48 komersanti, no kuriem 31 (64,58%) bija aktīvs jeb tāds, kas sācis faktisko darbību. Elektroenerģijas tirgotāju reģistrā 2017. gada laikā Regulators reģistrēja septiņus jaunus tirgotājus, bet 39 komersantus no reģistra izslēdza, jo gada laikā tirgotāji darbību neuzsāka, kā to paredz Regulatora noteikumi[10].

Elektroenerģijas tirgotāju reģistrs 2017. gadā

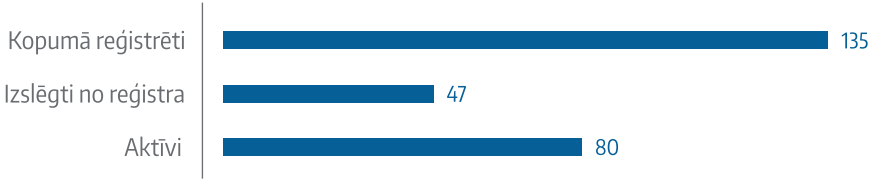

[10] Regulatora lēmums Nr. 1/10 "Enerģijas ražotāju un tirgotāju reģistrācijas noteikumi".

Tirgotāju skaits ir samazinājies par 40% – no 80 komersantiem 2017. gada sākumā līdz 48 komersantiem gada beigās. Šāda tendence ir skaidrojama ar liberalizētā tirgus sākotnējo pievilcību, lai izmantotu iespēju reģistrēties tirgotāju reģistrā, bet faktiski neuzsākt darbību. Vienlaikus šāds tirgotāju skaita samazinājums ir skaidrojums ar to, ka daļa no komersantiem nav spējuši operatīvi iesaistīties elektroenerģijas tirgus biznesa procesos, līdz ar ko reģistrēto komersantu skaits 2017. gada sākumā ir atšķirīgs nekā gada beigās. Turklāt konkurences attīstība vienmēr sekmē to komersantu izstāšanos no tirgus aktivitātēm, kuri nav spējuši pastāvīgi uzlabot savu darbību un izturēt mainīgos tirgus apstākļus ilgtermiņā.

Elektroenerģijas ražotāju reģistrā 2017. gada 31. decembrī bija reģistrēti 135 komersanti, no kuriem 80 (59,26%) darbību bija uzsākuši. No elektroenerģijas ražotāju reģistra 2017. gada laikā tika izslēgti 47 komersanti, kas nebija sākuši ražot elektroenerģiju – uzcēluši elektrostacijas un tās nodevuši ekspluatācijā. Elektroenerģijas ražotāju skaits gada laikā ir samazinājies par 25,82% – no 182 komersantiem 2017. gada sākumā līdz 135 komersantiem gada beigās.

Elektroenerģijas ražotāju reģistrs 2017. gadā

Elektroenerģijas nozarē citu tirgotāju (bez AS "Latvenergo") tirgus daļa pēc pārdotajiem elektroenerģijas apjomiem katru gadu, kopš attiecīgās nozares liberalizēšanas, pieaug. 2017. gadā kopējais citu tirgotāju tirgus daļu pieaugums pret 2016. gadu veidoja gandrīz piekto daļu jeb 19,13%. Gan mājsaimniecību, gan juridisko lietotāju sektorā joprojām dominējošais elektroenerģijas tirgotājs ir AS "Latvenergo", taču tā tirgus daļa turpina pakāpeniski samazināties.

Pēc mājsaimniecības lietotājiem realizētā elektroenerģijas apjoma citu tirgotāju mazumtirgus daļa ir pieaugusi no 1,34% 2017. gada sākumā līdz 3,05% 2017. gada beigās. Piecu lielāko elektroenerģijas tirgotāju[11] izteiktajos piedāvājumos lietotājiem bija vērojams vidējo svērto elektroenerģijas cenu diapazons no 37,69 EUR/MWh līdz 49,76 EUR/MWh un attiecīgo tirgotāju segmenta ietvaros piedāvātā vidējā svērtā cena[12] bija 47,59 EUR/MWh.

[11] Minēto tirgotāju kopējā tirgus daļa mājsaimniecību elektroenerģijas lietotāju segmentā sasniedz 99,72% no kopējā pieprasījuma.
[12] Vidējā svērtā elektroenerģijas cena – kopējie ieņēmumi no elektroenerģijas tirdzniecības pret kopējiem pārdotajiem elektroenerģijas apjomiem.

Šāds cenu svārstību diapazons ir pamatojams ar vairākiem tirgus faktoriem, tai skaitā atšķirīgu konkurences līmeni dažādos Latvijas reģionos. Zemāks konkurences līmenis ir vērojams tajos gadījumos, kad tirgotājs, kurš vienlaicīgi pilda reģionālās sadales sistēmas operatora funkciju,[13] sniedz elektroenerģijas pakalpojumu savā darbības licences zonā, nepastāvot citu tirgotāju konkurencei konkrētajā reģionā. Līdz ar to Regulators, izvērtējot šādu tirgus situāciju, secināja, ka elektroenerģijas vidējā svērtā cena sasniedza pat 49,76 EUR/MWh.

Regulators, izvērtējot visu Latvijas elektroenerģijas tirgotāju piedāvājumus mājsaimniecībām, secināja, ka 2017. gada ceturtajā ceturksnī mājsaimniecības lietotājiem piedāvātās vidējās svērtās cenas bija robežās no 29,97 EUR/MWh līdz 64,50 EUR/MWh. Var secināt, ka mājsaimniecības lietotājiem realizētā vidējā svērtā elektroenerģijas cena (ieskaitot arī atsevišķus anormālus pīķa piedāvājumus) 2017. gada ceturtajā ceturksnī bija 49,76 EUR/MWh, kas salīdzinājumā ar 2016. gada ceturto ceturksni (51,18 EUR/MWh) ir par 2,77% zemāka.

Pēc juridiskajiem lietotājiem realizētā elektroenerģijas apjoma citu tirgotāju mazumtirgus daļa ir pieaugusi no aptuveni divām piektdaļām jeb 40,00% 2016. gada ceturtajā ceturksnī līdz gandrīz 50,00% 2017. gada ceturtajā ceturksnī. Apskatot piecus lielākos elektroenerģijas tirgotājus pēc pārdotajiem apjomiem juridiskajiem lietotājiem[14], tika novērots vidējo svērto cenu diapazons no 36,45 EUR/MWh līdz 49,97 EUR/MWh, bet vidējā svērtā cena – 40,75 EUR/MWh.

Regulators, izvērtējot visu Latvijas elektroenerģijas tirgotāju piedāvājumus juridiskajiem lietotājiem, secināja, ka 2017. gada ceturtajā ceturksnī juridiskajiem lietotājiem piedāvātās vidējās svērtās cenas bija augstākas un svārstījās robežās no 35,01 EUR/MWh līdz 64,67 EUR/MWh. Regulators secina, ka elektroenerģijas tirgotāju mazumtirdzniecības vidējā svērtā cena juridiskajiem lietotājiem 2017. gada ceturtajā ceturksnī bija 40,49 EUR/MWh, kas, salīdzinājumā ar 2016. gada ceturto ceturksni (43,58 EUR/MWh), ir zemāka par 7,09%.

[13] Mazāk par 100 000 lietotāju.
[14] Minēto tirgotāju kopējā tirgus daļa juridisko lietotāju segmentā veido 91,24% no kopējā pieprasījuma.

6.1.2. Komersantu uzraudzība

6.1.2.1. Pārvades sistēmas operatora un tā īpašnieka uzraudzība

Elektroenerģijas pārvadi Latvijā veic pārvades sistēmas operators – AS "Augstsprieguma tīkls". Regulators 2013. gada 30. maijā sertificēja un apstiprināja AS "Augstsprieguma tīkls" kā neatkarīgu pārvades sistēmas operatoru. AS "Augstsprieguma tīkls" katru gadu iesniedz ziņojumu par tās sertificēšanas prasībām, savukārt elektroenerģijas sistēmas īpašnieks katru gadu iesniedz ziņojumu par elektroenerģijas sistēmas īpašnieka spēju ievērot prasības, kas attiecas uz elektroenerģijas sistēmas īpašnieka atbildību saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma prasībām[15]. Regulators pēc šo ziņojumu izvērtēšanas lemj par nepieciešamību sertificēt pārvades sistēmas operatoru.

Regulators 2017. gada 31. martā saņēma AS "Augstsprieguma tīkls" ziņojumu par elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora atbilstību sertificēšanas prasībām 2016. gadā un vienlaikus arī papildu informāciju ziņojuma izvērtēšanas laikā. Izvērtējot informāciju, Regulators konstatēja, ka, ieceļot EM Enerģijas tirgus un infrastruktūras departamenta direktori AS "Augstsprieguma tīkls" padomes locekļa amatā, EM kļūst pārstāvēta gan AS "Latvenergo" un netieši AS "Latvijas elektriskie tīkli", gan pārvades sistēmas operatorā AS "Augstsprieguma tīkls". Tādējādi AS "Augstsprieguma tīkls" saplūst divu atsevišķu publisku struktūru – EM un Finanšu ministrijas – intereses. Šāda situācija ir pretrunā tai faktiskajai situācijai, kas tika apstiprināta kā likumpamatota un atbilstoša, pieņemot sertificēšanas lēmumu, ar kuru AS "Augstsprieguma tīkls" tika sertificēta.

Regulators 2017. gada novembrī pieņēma lēmumu atzīt, ka AS "Augstsprieguma tīkls" atbilst visām sertificēšanas prasībām, tiklīdz AS "Augstsprieguma tīkls" izpilda prasību līdz 2018. gada 1. februārim veikt atbilstošus pasākumus, lai novērstu neatbilstību. Līdz noteiktajam laikam AS "Augstsprieguma tīkls" ir novērsusi neatbilstības un pilda neatkarīga pārvades sistēmas operatora pienākumus.

Vienlaikus Regulators izvērtēja AS "Latvijas elektriskie tīkli" darbības atbilstību neatkarības prasībām atbilstoši Enerģētikas tirgus likumam. AS "Latvijas elektriskie tīkli" ir AS "Latvenergo" meitassabiedrība, kas nodrošina Latvijas pārvades tīklu aktīvu uzraudzību un pārvaldību, kā arī finansējuma piesaisti esošo tīklu uzturēšanai un jaunu izbūvei. No 2015. gada 13. janvāra AS "Latvijas elektriskie tīkli" valde sastāv no viena valdes locekļa, kurš vienlaikus ir arī valdes priekšsēdētājs.

[15] Elektroenerģijas tirgus likuma 21.[2] pants.

Atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likumam AS "Latvijas elektriskie tīkli" kā atsevišķai kapitālsabiedrībai AS "Latvenergo" sastāvā ir jābūt nošķirtai no elektroenerģijas ražošanas, tirdzniecības un sadales darbībām. Lai to nodrošinātu, AS "Latvijas elektriskie tīkli" ir jāievēro vairāki nosacījumi. Pirmkārt, tās valdes locekļi nevar vienlaikus ieņemt amatu vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta struktūrās, kas ikdienas darbībā tieši vai netieši ir atbildīgas par elektroenerģijas ražošanas, tirdzniecības un sadales darbībām. Otrkārt, AS "Latvijas elektriskie tīkli" jābūt nodrošinātām tiesībām pieņemt lēmumus neatkarīgi, treškārt, AS "Latvijas elektriskie tīkli" var izmantot tikai tādus vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta pakalpojumus, kas nodrošina AS "Latvijas elektriskie tīkli" rīcībā esošās elektroenerģijas sistēmas un tirgus dalībnieku komerciālās informācijas konfidencialitāti.

Izvērtējot AS "Latvijas elektriskie tīkli" ziņojumu par 2016. gadu, kurā komersants apliecināja, ka ievēroti visi minētie neatkarības nosacījumi, Regulators apstiprināja, ka elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora AS "Augstsprieguma tīkls" īpašnieka darbība ir atbilstoša neatkarības prasībām.

Regulators katru gadu apstiprina pārvades sistēmas operatora attīstības plānu turpmākajiem 10 gadiem un uzrauga tā izpildi. Attīstības plānā iekļauti vairāki projekti, kas nodrošinās Latvijas turpmāko integrāciju vienotajā ES tirgū, veidojot spēcīgu elektroenerģijas tranzīta koridoru caur Baltijas valstīm un palielinot elektroapgādes drošumu reģionā, kā arī veicinot elektroenerģijas tirdzniecību. Vienlaikus plāna realizācija nodrošinās Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmu sinhronizāciju ar kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmu. Tuvāko gadu laikā AS "Augstsprieguma tīkls" plāno uzsākt apakšstaciju "Daugavpils" un "Krustpils" rekonstrukciju, vienlaikus tiek plānots veikt vairākus atjaunošanas darbus 330 kV elektropārvades savienojumā "Kurzemes loks".

Regulators, izvērtējot visu saņemto informāciju, atzina, ka attīstības plāns atbilst Eiropas Kopienas tīkla attīstības plānam un Elektroenerģijas tirgus likumā noteikto pārvades sistēmas operatora pienākumu izpildei, tostarp elektroenerģijas sistēmas drošuma nodrošināšanai saskaņā ar Tīkla kodeksā noteiktajām prasībām, nodrošina iespēju tuvākajos 10 gados novērst starpvalstu savienojumu pārslodzes, ņemot vērā elektroenerģijas tirgus darījumu apjomus reģionā, jaunos starpvalstu savienojumus starp Lietuvu un Zviedriju, kā arī Lietuvu un Poliju, elektroenerģijas biržas darbību, nepieciešamību nodrošināt atbilstošās pārvades jaudas. Līdz ar to Regulators apstiprināja elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānu laika periodam no 2018. līdz 2027. gadam.

6.1.2.2. Sadales sistēmas operatoru uzraudzība

Latvijas Republikas teritorijā elektroenerģijas sadales pakalpojumu nodrošina 11 sadales sistēmas operatori katrs savā darbības teritorijā, kuriem Regulators izsniedzis licences. AS "Sadales tīkls" nodrošina 99% elektroenerģijas lietotāju elektroapgādi ar licences darbības termiņu līdz 2027. gada 30. jūnijam.

2017. gada beigās Regulators izsniedza licences četriem sadales sistēmas operatoriem turpmākajiem 20 gadiem, kas turpinās nodrošināt sadales pakalpojumu saviem lietotājiem, – SIA "VATS" Ventspils brīvostas teritorijas daļā, SIA "LAUKTEHNIKAS ENERĢĒTIĶIS" Valmierā, SIA "VANGAŽU ELEKTRIĶIS" Vangažos, Inčukalna novadā, un valsts AS "Latvijas dzelzceļš", kurai licences darbības zona – Latvijas Republikas teritorijas daļa – noteikta kā ģeogrāfiskās teritorijas karte elektroniskā formātā. Sadales sistēmas operatoriem izsniegto licenču darbības zonas noteiktas kā nepārprotami identificējamas ģeogrāfiskas teritorijas, kas saskaņotas ar AS "Sadales tīkls", nodrošinot lietotājam precīzu informāciju par sabiedriskā pakalpojumu sniedzēju konkrētā ģeogrāfiskā teritorijā.

Savukārt SIA "TLA Dārzeņi", kurai licence sadales pakalpojumu sniegšanai izsniegta līdz 2021. gada 18. jūnijam, 2017. gadā precizēta licences darbības zona atbilstoši tai teritorijai, kurā elektroenerģijas sadales pakalpojumus pašlaik faktiski nodrošina SIA "TLA Dārzeņi". Izmaiņas SIA "TLA Dārzeņi" licences darbības zonā tika veiktas, jo licences darbības zonā ir mainījusies teritorijas apbūve un elektroapgādes infrastruktūra.

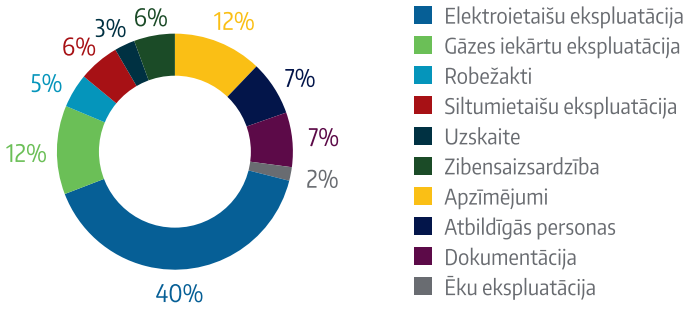
Kā katru gadu, AS "Sadales tīkls" ir pienākums līdz 1. aprīlim iesniegt Regulatoram ziņojumu par sadales sistēmas operatora atbilstību neatkarības prasībām un atbilstības programmas izpildi iepriekšējā kalendārajā gadā.

2017. gada 6. jūlijā Regulatora padome pieņēma lēmumu par sadales sistēmas operatora AS "Sadales tīkls" atbilstību neatkarības prasībām, apstiprinot, ka AS "Sadales tīkls" veiktie pasākumi neatkarības nodrošināšanai ir pietiekami. Tas nozīmē, ka AS "Sadales tīkls" valdes locekļi nav iesaistījušies vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta – AS "Latvenergo" koncerna – struktūrās, kas tieši vai netieši ikdienas darbībā ir atbildīgas par elektroenerģijas ražošanu, pārvadi un tirdzniecību. AS "Sadales tīkls" valdes locekļiem tiek nodrošinātas tiesības neatkarīgi no vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta un valdošā uzņēmuma – AS "Latvenergo" – pieņemt lēmumus attiecībā uz aktīviem, kas nepieciešami sadales sistēmas ekspluatācijai, uzturēšanai vai attīstībai. AS "Sadales tīkls" ir izstrādājusi atbilstības programmu, kurā ir noteikti konkrētu darbinieku pienākumi un pasākumi, kas veicami, lai nepieļautu diskriminējošu rīcību, un nodrošina atbilstības programmas ievērošanas pienācīgu kontroli.

6.1.2.3. Elektroapgādes komersantu pārbaudes

Regulatora pienākums ir veikt kontroles elektropgādes komersantu (sistēmas operatoru un elektroenerģijas ražotāju) objektos, lai pārbaudītu ekspluatācijā nodotā objekta ietekmi uz elektroapgādes drošumu. 2017. gadā Regulators veica 31 komersantu objektu ekspluatācijas atbilstības kontroli, kuru laikā pārbaudīts 101 objekts. Pārbaužu laikā konstatētas 107 neatbilstības 29 pārbaudēs (94% no pārbaudēm kopā). 71 neatbilstība novērsta 2017. gadā, pārējās neatbilstības atbilstoši Regulatora norādījumiem ir novērstas 2018. gadā vai tiks novērstas 2018. gada laikā.

Fiksēto neatbilstību grupas

Lielākais neatbilstību skaits – 43 gadījumi – konstatēts elektroietaišu ekspluatācijā. 12 gadījumos konstatētas neatbilstības saistībā ar iekārtu zemējumu, 11 gadījumos fiksēta elektroietaišu profilaktisko mērījumu periodiskuma neievērošana. Pārējās neatbilstības saistītas ar elektroietaišu operatīvo apzīmējumu nepilnībām, telpu un iekārtu vispārējo stāvokli.

Savukārt otrs lielākais neatbilstību skaits fiksēts gāzes iekārtu ekspluatācijā. Regulators konstatējis 13 neatbilstības, no kurām sešos gadījumos nebija ierīkota vai bija nepilnīgi ierīkota gāzes vada potenciālu izlīdzināšana, sešos gadījumos fiksētas neatbilstības gāzes noplūdes devēju ekspluatācijā. Tāpat 13 gadījumos konstatētās neatbilstības saistītas ar nepilnīgiem apzīmējumiem objektos un trūkumiem komersantu uzrādītajā dokumentācijā (astoņi gadījumi). Astoņos gadījumos fiksēts par ekspluatāciju atbildīgo personu norīkojumu trūkums vai arī atbildīgajām personām netika uzrādītas derīgas apliecības par zināšanu pārbaudi attiecīgo iekārtu ekspluatācijā.

Neatbilstības konstatētas arī saistībā ar enerģijas uzskaites robežaktiem un enerģijas uzskaites iekārtām. Vairākos gadījumos fiksētas neatbilstības saistībā ar objektu zibens aizsardzību, kā arī neatbilstošu ēku būvkonstrukciju stāvokli, siltumietaišu un ēku ekspluatāciju.

Lielākā daļa no pārbaudēs konstatētajiem trūkumiem objektu ekspluatācijā tiešā veidā neietekmē elektroapgādes drošumu, tomēr attiecīgos apstākļos var radīt būtiskus ražošanas procesa traucējumus un ietaišu bojājumus. Būtiskākie no trūkumiem ir novērsti Regulatora norādītajos termiņos.

6.2. TIRGUS INTEGRĀCIJA

Latvijas elektroenerģijas tirgus integrācija vienotajā Eiropas elektroenerģijas tirgū – tirgus sasaistes mehānismu ieviešana

2017. gadā Regulators turpināja ieviest ES Tīkla kodeksu un vadlīnijas, lai veidotu vienotu, koordinētu un atbilstīgu elektroenerģijas nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanu. Regulators 2017. gadā kopā ar citām ES enerģijas sektora nacionālajām regulatīvajām iestādēm apstiprināja vairākus dokumentus, kuru izpilde ir priekšnoteikums tirgus sasaistīšanas procesu nodrošināšanai ES.

Jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīniju ietvaros tika apstiprināti šādi dokumenti:

- Plāns par elektroenerģijas tirgus sasaistīšanas operatoru funkciju kopīgu izpildi. Plāns nosaka, kā ES elektroenerģijas biržas veiks sadarbību saistībā ar vienotām procedūrām, algoritmiem, starpzonu jaudas datiem, vienotiem nākamās dienas un tekošās dienas rezultātiem un citām savstarpēji koordinētām darbībām.
- Kopējā tīkla modeļa metodika, kas ietver koordinētu elektroenerģijas sistēmu galveno raksturlielumu datu kopas izveidi un tās izmantošanu dažādu scenāriju izstrādē un jaudas aprēķina procesā. Nākamās dienas tirgum rezervētās jaudas garantēšanas termiņš, kas ir viena stunda pirms nākamās dienas tirgus slēgšanas laika, katrā no jaudas aprēķināšanas reģioniem ir jāievieš pēc jaudu aprēķina metodikas apstiprināšanas.

Attiecīgi nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīniju ietvaros tika apstiprināta Vienotās piešķiršanas platformas izveides un izmaksu sadales metodika nākotnes jaudas piešķiršanai (metodika). Metodika paredz, ka no 2019. gada 1. janvāra tajos starpvalstu savienojumos, kuros ir pārslodzes un ir ieviestas ilgtermiņa pārvades tiesības, t.sk. arī Latvijas–Igaunijas starpvalstu savienojumā, izsoles procedūras nodrošinās vienotā platforma. Vienlaikus tika apstiprināta Ražošanas un slodzes datu ieguves metodika nākotnes jaudas piešķiršanai.

2017. gada maijā Regulators, koordinējoties ar citiem reģiona regulatoriem, pieņēma lēmumu, ka Latvijas pārvades sistēmas operatoram AS "Augstsprieguma tīkls" sadarbībā ar Lietuvas pārvades sistēmas operatoru ir jāgādā par to, ka ir pieejami citi ilgtermiņa starpzonu riska nodroses produkti uz Latvijas–Lietuvas tirdzniecības zonu robežas, lai nodrošinātu elektroenerģijas vairumtirgu darbību. Šāds lēmums tika pieņemts pēc tam, kad Regulators bija veicis elektroenerģijas tirgus nodroses instrumentu izpēti un secinājis, ka nepietiekamas riska nodroses[16] izdevības ir konstatētas Lietuvas tirdzniecības zonā, kas radīja nepieciešamību pēc papildu nodroses produktu ieviešanas Lietuvas tirdzniecības zonā, t.sk. arī nodrošinot, ka Latvijas un Lietuvas tirdzniecības zonas robežai būtu pieejami riska nodroses instrumenti pret kopējās sistēmas cenas svārstībām un pret cenu atšķirībām starp tirdzniecības zonām.

[16] Riska nodrose (hedging opportunities) – nākotnes tirgos piedāvāto produktu vai produktu kombinācijas pret nākamās dienas cenas svārstībām attiecīgajā tirdzniecības zonā.

2017. gada 16. oktobrī Baltijas jaudu aprēķina reģiona nacionālās regulatīvās iestādes (Igaunijas, Latvijas, Lietuvas, Polijas, Zviedrijas un Somijas regulatori) parakstīja savstarpējo Saprašanās memorandu (MoU), lai nodrošinātu koordināciju un saskaņotu viedokli par reģiona pārvades sistēmas operatoru vai nominēto elektroenerģijas tirgus operatoru atbilstoši attiecīgajam Tīkla kodeksam un vadlīnijām iesniegtajiem priekšlikumiem.

6.3. TARIFI, CITAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS

2017. gadā apstiprinātie pārvades sistēmas pakalpojumu tarifi ir zemāki, salīdzinot ar 2015. gadā apstiprinātajiem tarifiem, un sadales sistēmas pakalpojumu tarifu izvērtējums atspoguļo sistēmas efektivitātes paaugstināšanos

6.3.1. Pārvades sistēmas pakalpojumu tarifi

Kopš 2015. gada 1. janvāra elektroenerģijas tirgus ir atvērts mājsaimniecībām, kā rezultātā elektroenerģijas cenu mājsaimniecībām veido tirgus piedāvājums, taču pārvades un sadales sistēmas pakalpojumi ir regulēti pakalpojumi.

Iesniedzot tarifu projektu, pārvades sistēmas operators iekļauj tarifu projektā tikai ar pārvades sistēmas pakalpojumiem saistītos aktīvus un darbības. Izmaksām jābūt tehnoloģiski un ekonomiski pamatotām, kas nepieciešamas efektīvai pārvades sistēmas pakalpojumu sniegšanai. Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķinā iekļauj kapitāla izmaksas, ekspluatācijas izmaksas, nodokļus un izmaksu korekcijas, kas saistītas ar iepriekšējo periodu prognožu novirzēm.

Pārvades sistēmas pakalpojumus nodrošina AS "Augstsprieguma tīkls". 2017. gadā tika apstiprināti jauni elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifi (pārvades tarifi), kas stājās spēkā no 2017. gada 1. jūnija. AS "Augstsprieguma tīkls" jau 2016. gada rudenī iesniedza Regulatoram izvērtēšanai jaunu pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu projektu (tarifu projekts) galvenokārt kapitāla un ekspluatācijas izmaksu izmaiņu dēļ. Kapitāla izmaksu izmaiņas noteica pieaugums investīciju sistēmas atjaunošanā un attīstībā, kas radīja pamatlīdzekļu vērtības pieaugumu. Vienlaicīgi, Regulatoram pazeminot kapitāla atdeves likmi līdz 4,43%, bija iespējams pārvades aktīvu nomas maksas samazinājums.

Attiecīgi izmaiņas ekspluatācijas izmaksās saistītas ar personāla un saimnieciskās darbības izmaksu pieaugumu, palielinoties sistēmas operatora funkciju apjomam, avārijas jaudas rezervju uzturēšanas izmaksu pieaugumu, kā arī elektroenerģijas zudumu un tehnoloģiskā procesa pārvades sistēmā izmaksu samazinājumu atbilstoši biržas elektroenerģijas nākotnes darījumu cenu prognozēm.

Izvērtējot kopējos uzkrātos ieņēmumus no sastrēgumu vadības, Regulators konstatēja, ka uzkrātos sastrēgumu vadības ieņēmumus atbilstoši Regulas prasībām[17] var izmantot, lai segtu ar pārvades pakalpojumu sniegšanu saistītās tehniski un ekonomiski pamatotās izmaksas, kas nozīmē tarifu samazinājumu. Līdz ar to Regulators atļāva AS "Augstsprieguma tīkls" no uzkrātajiem sastrēgumu vadības ieņēmumiem katru gadu līdz 2019. gadam (ieskaitot) novirzīt ne vairāk kā 6500 tūkst. EUR gadā kā papildu ieņēmumus elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifos, lai nodrošinātu AS "Augstsprieguma tīkls" rentabilitātes atbilstību metodikas prasībām.

Kopējās ar tarifu segtās izmaksas samazinājās par 3% jeb 1,9 milj. EUR pret 2015. gada apstiprinātajiem pārvades tarifiem. Izmaksu samazinājumu tiešā veidā izjuta lietotāji, kuru elektroietaises pieslēgtas pie augstsprieguma tīkla, – lielie ražošanas uzņēmumi un lielākais sadales sistēmas operators – AS "Sadales tīkls".

6.3.2. Sadales sistēmas pakalpojumu tarifi

2016. gada 1. augustā stājās spēkā AS "Sadales tīkls" elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifi. 2017. gadā Regulators veica apstiprināto tarifu aprēķina izmaksu prognožu izvērtējumu, salīdzinot tās ar faktiskajām operatora izmaksām. Regulators secināja, ka AS "Sadales tīkls" ļoti precīzi veikusi elektroenerģijas apjoma prognozi. Savukārt faktiskās kopējās izmaksas salīdzinājumā ar prognozētajām izmaksām pieauga par 3%, ko lielā mērā noteica AS "Sadales tīkls" veiktā pamatlīdzekļu pārvērtēšana 2016. gadā. Kopējo izmaksu samazinošs faktors bija pārvades sistēmas pakalpojuma izmaksu samazināšanās, Regulatoram samazinot elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifus.

Vienlaicīgi Regulators izvērtēja informāciju par pieprasīto sistēmas pieslēgumu jaudas apjomu, secinot, ka lietotāji ir bijuši aktīvi tiem nepieciešamās pieslēguma jaudas pārskatīšanā, kā rezultātā lietotāju kopējā pieprasītā pieslēgumu jauda pirmajā tarifu pārskata gadā samazinājusies par 6%.

6.3.3. Metodikas

2017. gada 14. septembrī Regulators pieņēma Obligātā iepirkuma un jaudas komponenšu aprēķināšanas metodiku (OIK metodika). OIK metodika ir izstrādāta, balstoties uz 2016. gada 23. novembra grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā, un paredz jaunu kārtību, kā tiek segtas AS "Enerģijas publiskais tirgotājs" izmaksas saistībā ar obligāto iepirkumu.

[17] Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 714/2009 (2009. gada 13. jūlijs) par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi tīklam elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībā un par Regulas (EK) Nr. 1228/2003 atcelšanu.

Ja līdz 2017. gada 31. decembrim gan obligātā iepirkuma izmaksas, gan izmaksas, ko veido maksājumi par uzstādīto elektrisko jaudu, kompensēja tikai tie elektroenerģijas galalietotāji, kas lieto elektroenerģiju, proporcionāli savam elektroenerģijas patēriņam, tad no 2018. gada 1. janvāra izmaksu segšanā piedalās visi galalietotāji. Tas nozīmē, ka viena daļa izmaksu tiek segtas atkarībā no patērētās elektroenerģijas apjoma (mainīgā daļa), savukārt otra daļa ir atkarīga no elektrības pieslēguma sprieguma pakāpes un patēriņa grupas (fiksētā daļa).

2017. gada 23. novembrī Regulators apstiprināja obligātā iepirkuma un jaudas komponentes, kas stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī, un to vidējā vērtība ir 25,79 EUR/MWh.

6.4. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

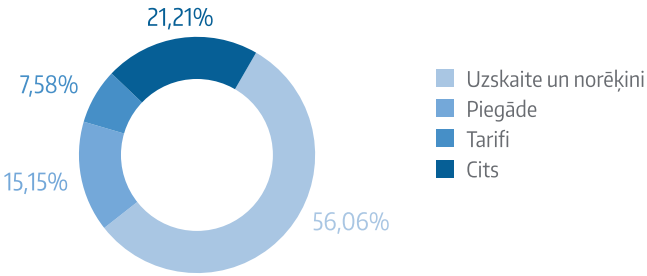
Sūdzību skaits elektroenerģijas nozarē samazinājies par 36,54% – pieaug pakalpojumu kvalitāte un iedzīvotāju informētība

6.4.1. Lietotāju sūdzības

Elektroenerģijas nozarē lietotāji visvairāk sūdzējušies par elektroenerģijas uzskaiti un norēķiniem, proti, par izrakstītajiem rēķiniem, norēķinu kārtību un uzskaitīto un izlietoto elektroenerģijas apjomu.

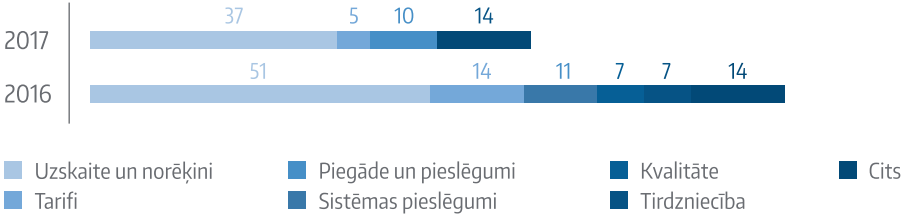
2017. gadā no 66 saņemtajām un izskatītajām sūdzībām 37 (56,06%) sūdzības bija saistītas ar uzskaiti un norēķiniem, 10 (15,15%) sūdzības – ar piegādi un pieslēgumiem, piecas (7,58%) sūdzības – ar tarifiem, bet 14 (21,21%) sūdzības – ar citiem jautājumiem. 2017. gadā nav saņemtas sūdzības saistībā ar elektroenerģijas kvalitāti, salīdzinot ar 2016. gadu, kad tika saņemtas un izskatītas septiņas šāda veida sūdzības.

Elektroenerģijas nozarē saņemto sūdzību sadalījums pēc to veidiem 2017. gadā (%)

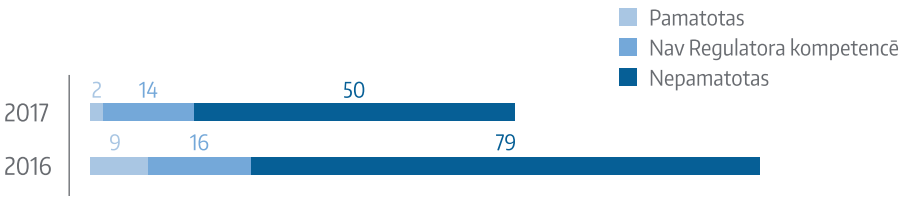
Elektroenerģijas nozarē 2017. gadā, salīdzinājumā ar 2016. gadu, Regulators saņēma un izskatīja par 38 (36,54%) sūdzībām mazāk. Salīdzinājumā ar 2016. gadu, būtiski samazinājies sūdzību skaits saistībā ar uzskaiti un norēķiniem, kur saņemts par 14 (27,45%) sūdzībām mazāk, un tarifiem, kur sūdzību skaits samazinājies par 9 (64,29%). Par kvalitāti un tirdzniecību 2017. gadā netika saņemta neviena sūdzība. Savukārt sūdzību skaits saistībā ar citiem jautājumiem palika nemainīgs – 14 gan 2017., gan 2016. gadā. 2017. gadā tika saņemtas arī 10 sūdzības par piegādi un pieslēgumiem, par ko 2016. gadā sūdzības netika saņemtas.

Sūdzību skaits dabasgāzes apgādē pēc to veida 2017. un 2016. gadā

2017. gadā no izskatītajām 66 sūdzībām elektroenerģijas nozarē tikai divas (3,03%) bija pamatotas. 50 (75,76%) sūdzības bija nepamatotas, bet 14 (21,21%) nebija attiecināmas uz Regulatora kompetenci. Jāņem vērā, ka Regulatora kompetencē ir izvērtēt sabiedriskā pakalpojuma sniedzēja darbību tikai tiktāl, cik tā ir regulēta MK noteikumos Nr.50 "Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi" un citos enerģētikas nozares speciālajos normatīvajos aktos. Līdz ar to strīdu izskatīšana par zaudējumiem, maksājumu dokumentiem vai parādu piedziņu nav Regulatora kompetencē. Tos izskata tiesa Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Sūdzību sadalījums elektroenerģijas apgādē pēc pamatotības 2017. un 2016. gadā

Regulators, saņemot informāciju, konstatēja, ka elektroenerģijas mazumtirdzniecības jomā pastāv vairāki neskaidri jautājumi saistībā ar izlīdzinātā maksājuma norēķinu metodi. Visvairāk mājsaimniecību patērētājus mulsina mēraparātu rādījumu un vienveidotās mēnešmaksas summu nesakritība. Regulators lietotājiem vairākkārtīgi ir mēģinājis sniegt pēc iespējas plašāku skaidrojumu, ka izlīdzinātais maksājums katru mēnesi veido vienādu summu, taču summa var mainīties, ja mainās lietotāja patēriņš. Līdz ar to reizi gadā tirgotājs veic pārrēķinu, salīdzinot faktiski patērēto elektroenerģijas apjomu ar apmaksāto, un aprēķina jauno izlīdzinātā maksājuma summu. Patēriņa un maksājuma starpību iekļauj jaunajā izlīdzinātajā maksājumā. Starpība, kas veidojas no tā, vai patērēts faktiski vairāk vai mazāk par prognozēto, tiek izlīdzināta uz nākamajiem 12 mēnešiem. Regulators aicina lietotājus atbildīgi apsvērt izvēlētās norēķinu metodes un izvēlēties to maksājumu variantu, kas ir skaidrāks, ērtāks un drošāks katram individuālam patērētājam.

6.4.2. Pakalpojumu kvalitāte

Regulatora pienākums atbilstoši likuma[18] prasībām ir uzraudzīt elektroenerģijas sadales sistēmas operatoru (sistēmas operatoru) sniegto sadales pakalpojumu kvalitāti. Regulators secina, ka elektroenerģijas piegādes kvalitāte Latvijā katru gadu pakāpeniski uzlabojas, tomēr joprojām ir virkne trūkumu, kas jānovērš.

6.4.3. Elektroapgādes drošums

Regulators secinājis, ka 2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, samazinājies plānoto un neplānoto elektroenerģijas piegādes pārtraukumu ilgums un skaits. Elektroapgādes drošums ir atkarīgs no elektroenerģijas apgādes pārtraukumiem un sprieguma iekritumiem. Lietotāji sagaida augstu elektroapgādes drošumu par iespējami mazāku tarifu, mazu sprieguma pārtraukumu skaitu un pēc iespējas īsāku pārtraukumu laiku. Līdz ar to sistēmas operatoru uzdevums ir samazināt šos pārtraukumus ar pēc iespējas mazākām investīcijām. Mūsdienu sadales tīklu monopolstāvokļa situācijā Regulatora loma ir kontrolēt šo procesu, lai sistēmas operators nodrošinātu elektroapgādes drošumu lietotājiem par ekonomiski pamatotām izmaksām.

Elektroapgādes drošumu mēra pēc diviem rādītājiem – elektroenerģijas piegādes pārtraukumu skaits un ilgums. Turklāt elektroapgādes drošums ir atkarīgs arī no atbilstošas elektroapgādes objektu ekspluatācijas.

[18] Likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem".

Plānoto elektroenerģijas piegādes pārtraukumu skaits uz lietotāju

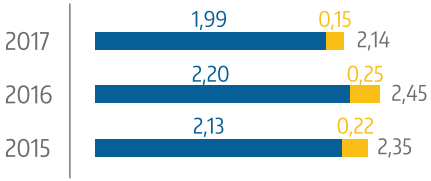

Plānoto elektroenerģijas piegādes pārtraukumu ilgums (minūtēs) uz vienu lietotāju

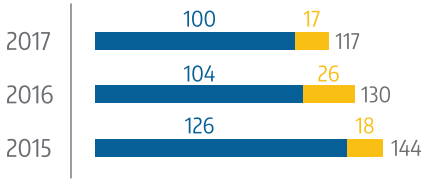

Regulators secina, ka 2017. gadā ir bijis vidēji mazāk nekā viens plānveida atslēgums uz vienu lietotāju un vidēji 2,4 stundas ilgs.

Neplānoto elektroenerģijas piegādes pārtraukumu skaits uz vienu lietotāju

Neplānoto elektroenerģijas piegādes pārtraukumu ilgums (minūtes) uz vienu lietotāju

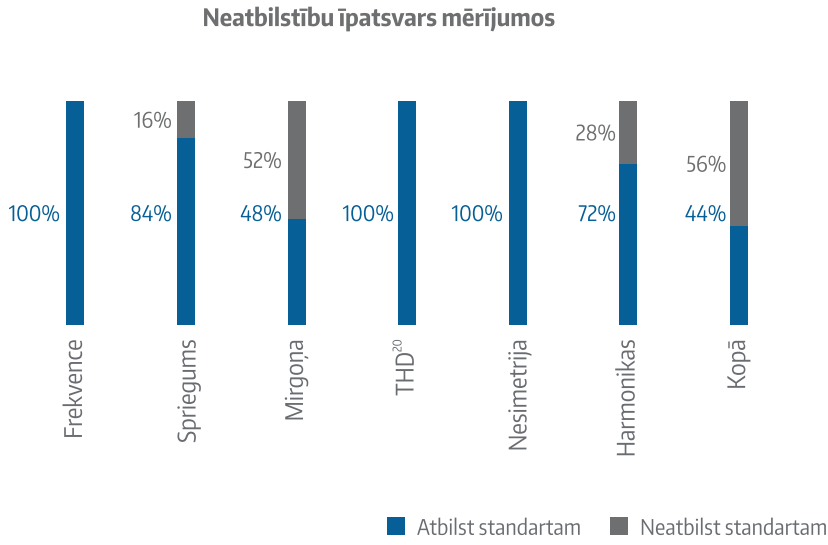

Regulators secina, ka 2017.gadā neplānotie elektroapgādes pārtraukumi vienam lietotājam bijuši vidēji divas reizes un nepilnu divu stundu garumā. Neplānoto pārtraukumu ilguma samazināšanās tendence turpinās un sāk stabilizēties, kas liecina, ka sistēmas operatora ieguldītie līdzekļi sadales tīklu infrastruktūras rekonstrukcijā un uzturēšanā ir atbilstoši, lai uzturētu sasniegto elektroapgādes drošumu un neplānoto elektroapgādes pārtraukumu ilgumu. Turklāt neplānoto elektroapgādes pārtraukumu rādītājs tuvojas Eiropas valstu noteiktajam vidējam līmenim, kas nozīmē, ka AS "Sadales tīkls" nodrošina arvien kvalitatīvāku pakalpojumu saviem lietotājiem.

6.4.4. Sprieguma un elektroapgādes kvalitāte

Regulators 2017. gadā veica 61 sistēmas operatoru elektroenerģijas piegādes kvalitātes un elektroapgādes tīklu sprieguma raksturlielumu mērījumu un analizēja to atbilstību Standartam[19]. Neatbilstības standartā noteiktajiem elektroenerģijas piegādes kvalitātes un elektroapgādes tīklu sprieguma raksturlielumiem konstatētas 34 gadījumos. Visbiežāk konstatēta neatbilstība raksturlielumam "Mirgoņa" (32 gadījumi), kā arī harmoniskie kropļojumi atsevišķām harmonikām (17 gadījumos).

Regulators secina, ka lielākā daļa minēto neatbilstību kvalitātes prasībām konstatētas tieši lauku apvidos, kas saistīts ar to, ka joprojām lauku apvidos tiek izmantotas garās elektroapgādes līnijas, kuras izbūvētas pagājušā gadsimta 70. gados un bija projektētas nelielām slodzēm (~1 kilovats), kas tajos laikos bija pietiekami. Savukārt mūsdienu elektroiekārtu jaudām šo līniju vadu šķērsgriezums ir nepietiekams.

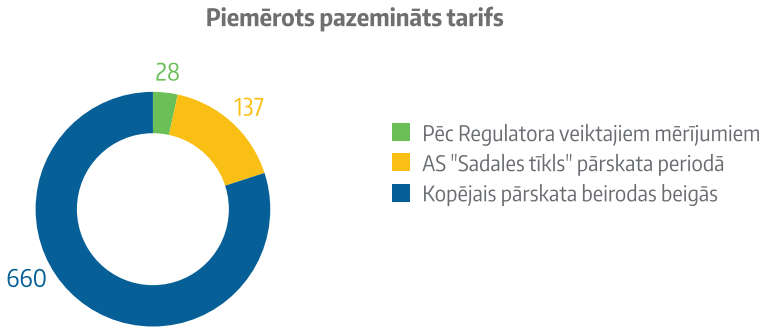

[19] Standarts LVS EN 50160:2010 "Publisko elektroapgādes tīklu sprieguma raksturlielumi", kuru kā obligāti piemērojamu nosaka Ministru kabineta 2011. gada 4. oktobra noteikumi Nr. 759 "Noteikumi par publisko elektroapgādes tīklu sprieguma prasībām".

[20] Barošanas sprieguma sinusoīdas kopējais kropļojuma koeficients.

Visos neatbilstības gadījumos sistēmu operatori ir iesnieguši Regulatoram rīcības plānu neatbilstību novēršanai.

Par neatbilstošu sprieguma kvalitāti lietotājiem ir tiesības maksāt uz pusi mazāku sadales sistēmas pakalpojuma tarifu. 2017. gada laikā pazemināts tarifs piemērots 137 lietotājiem, tai skaitā 28 lietotājiem, kuriem Regulators bija veicis sprieguma kvalitātes mērījumus. Savukārt kopumā pārskata perioda beigās pazemināts tarifs tika piemērots 660 lietotājiem.

6.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Valentīns Hitrovs,
Enerģētikas departamenta direktors

Regulators ar Baltijas un Ziemeļvalstu regulatoriem veica elektroenerģijas tirgus nodroses instrumentu izpēti, lai lemtu par to, vai papildus jau esošajām finansiālajām pārvades tiesībām starp Latvijas un Igaunijas tirdzniecības zonām ir nepieciešams ieviest arī ilgtermiņa pārvades tiesības starp citām tirdzniecības zonu robežām. Latvijas, Igaunijas, Zviedrijas, Somijas, Polijas un Lietuvas regulatori, savstarpēji koordinējoties, vienojās, ka Baltijas elektroenerģijas tirgū nepieciešams aktivizēt finansiālos elektroenerģijas tirgus nodroses instrumentus, ko piedāvā NASDAQ finanšu instrumentu birža. Atbilstoši šim lēmumam Baltijas reģiona valstu pārvades sistēmas operatori ir iesnieguši dokumentu regulatoru lēmumu izpildei, kura vērtēšana notiks 2018. gadā.

No 2018. gada 1. janvāra Igaunijas, Latvijas un Lietuvas elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoriem būs iespēja ieviest Baltijas balansēšanas tirgus modeli, kas paredz vienotus balansēšanas tirgus noteikumus Baltijas elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoriem. Baltijas balansēšanas tirgus modelis izstrādāts, ņemot vērā Eiropas elektroenerģijas balansēšanas tirgus attīstības tendences. Baltijas balansēšanas tirgus modeļa izveide kalpos par pamatu Eiropas līmeņa balansēšanas tirgus izveidei. (Regulatora grozījumi Tīkla kodeksā apstiprināti 14.12.2017.)

2018. gadā turpināsies darbs pie EK vadlīniju ieviešanas gan ES, gan arī reģionālajā līmenī. Regulatoram būs arī jāanalizē tekošās dienas tirgus ieviešanas darbība un tās izmaksas, un to sadalījuma attiecība reģionālajā un nacionālajā līmenī.

Vienlaikus 2018. gadā tiks uzsākts arī nozīmīgs darbs citu EK Tīkla kodeksu un vadlīniju ieviešanā, vienlaikus turpinot darbu tirgus sasaistīšanas procesu attīstībā un vadībā, apstiprinot dažāda līmeņa dokumentus un analizējot tirgus sasaistīšanas darbības, finansiālos un tehniskos aspektus.

ELEKTRONISKIE SAKARI

Regulējums "viesabonē kā mājās", jaunas mobilo sakaru tehnoloģiju paaudzes 5G attīstība, cenu normalizācija zvanu izsaukumiem uz citu operatoru tīkliem

7.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA

7.1.1. Regulējamie pakalpojumi

Regulators elektronisko sakaru nozarē uzrauga astoņus dažādus elektronisko sakaru pakalpojumus, tostarp balss telefonijas pakalpojumus; publiskos datu un elektronisko ziņojumu pārraides pakalpojumus; nomāto līniju pakalpojumus; publiskos interneta piekļuves pakalpojumus; radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumus publiskajos elektronisko sakaru tīklos; piekļuves pakalpojumus; starpsavienojuma pakalpojumus.

7.1.2. Elektronisko sakaru komersantu saraksta dinamika

Elektronisko sakaru nozarē 2017. gada laikā par darbības uzsākšanu paziņoja 15 komersanti, bet 59 komersanti tika izslēgti no Elektronisko sakaru komersantu saraksta, līdz ar to gada beigās pakalpojumu sniedza 286 elektronisko sakaru komersanti.

Komersantu izslēgšanas iemesls ir saistīts ar 2017. gada 22. novembra grozījumiem likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem", kas noteica izmaiņas regulēšanas nodevas aprēķinā, ieviešot minimālo nodevas apmēru 200 EUR gadā no 2018. gada 1. janvāra. Līdz ar izmaiņām nodevas aprēķināšanas kārtībā daudzi reģistrētie elektronisko sakaru komersanti, kuri līdz šim nebija sākuši savu darbību nozarē vai arī kuru darbības apgrozījums bija ļoti neliels, izvērtēja savas darbības rentabilitāti un paziņoja par darbības izbeigšanu, piedāvājot esošajiem klientiem izvēlēties cita elektronisko sakaru komersanta sniegtos pakalpojumus. Līdz ar to elektronisko sakaru komersantu saraksts saruka straujāk nekā iepriekšējos gados, tuvinoties aktuālajam pakalpojumu sniedzēju skaitam nozarē.

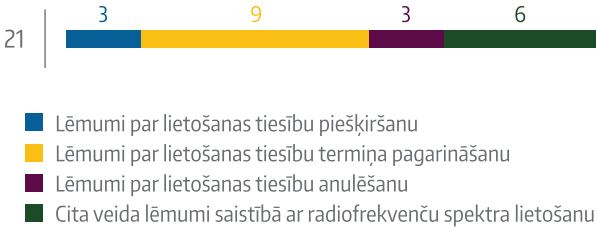
7.1.3. Ierobežoto resursu piešķiršana – radiofrekvences komercdarbībai

Viens no uzdevumiem, ko Regulators veic elektronisko sakaru nozarē, ir radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršana. Regulators radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības komercdarbībai piešķir 18 radiofrekvenču spektra joslu diapazonos tikai konkursa vai izsoles kārtībā. Regulatoram, saņemot elektronisko sakaru komersanta pieprasījumu radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanai komercdarbībai pieejamās minēto diapazonu radiofrekvenču spektra joslās, ir jāizsludina konkurss vai izsole šo lietošanas tiesību piešķiršanai un jāpieņem lēmums par šīm lietošanas tiesībām astoņu mēnešu laikā.

Regulators 2017. gadā saņēma elektronisko sakaru komersanta pieprasījumu komercdarbībai izmantojamo radiofrekvenču spektra joslu 3400 MHz – 3450 MHz un 3650 MHz – 3700 MHz lietošanas tiesību piešķiršanai Latvijas Republikā no 2019. gada 1. janvāra. Regulatoram lēmums par pieprasīto radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanu bija jāpieņem ne vēlāk kā līdz 2017. gada 12. decembrim.

2017. gada 27. novembrī Regulators rīkoja izsoli, un 2017. gada 7. decembrī pieprasītās lietošanas tiesības ar Regulatora lēmumu tika piešķirtas elektronisko sakaru komersantam. 2017. gadā Regulators ir pieņēmis 21 lēmumu, kas ir saistīts ar radiofrekvenču spektra resursa lietošanu Latvijas Republikā. No tiem trīs lēmumi pieņemti par lietošanas tiesību piešķiršanu, deviņi lēmumi pieņemti par lietošanas tiesību termiņa pagarināšanu, trīs lēmumi pieņemti par lietošanas tiesību anulēšanu un seši – cita veida lēmumi saistībā ar radiofrekvenču spektra lietošanu.

Regulatora pieņemtie lēmumi par radiofrekvenču spektra resursu lietošanu Latvijas Republikā

7.1.4. Ierobežoto resursu piešķiršana – numerācija

Kopš 2004. gada Regulators ir ieviesis un vairākkārt optimizējis numura saglabāšanas pakalpojumu, ja lietotājs pāriet pie cita operatora. Līdz ar to pakalpojuma izmantošana pieaug katru gadu. Pašlaik operatori šo pakalpojumu nodrošina vienas darba dienas laikā vai citā ar lietotāju saskaņotā laikā. Pēc VAS "Elektroniskie sakari" datubāzes datiem, 2017. gadā, saglabājot iepriekšējo numuru, operatoru ir mainījuši 1,27% fiksēto un 4,2% mobilo sakaru pakalpojumu lietotāju.

Numerācijas piešķīrumi 2017. gadā

	Piešķirti		Anulēti	
Numerācijas veids	**Numuri**	**Komersanti**	**Numuri**	**Komersanti**
Publiskā fiksētā telefonu tīkla numuri	27 000	8	25 600	6
Publiskā mobilā telefonu tīkla numuri	54 000	2	170 000	3
Bezmaksas izsaukuma pakalpojuma numuri	5	1	1 011	4
Dalītās samaksas pakalpojuma numuri	0	0	22 000	2
Papildu samaksas pakalpojuma numuri	0	0	14 001	3
Citu veidu pakalpojumu numuri	0	0	108 800	3
Īsie kodi	7	3	9	6
Indentifikācijas kodi	1	1	5	4

7.1.5. Informācija par krāpniecības ar numerāciju novēršanas pasākumiem

Līdzīgi kā citās valstīs, arī Latvijā 2017. gadā tika novērotas dažādas krāpniecisko shēmu aktivizēšanās numerācijas resursu izmantošanā. Šādu shēmu atklāšana ir ļoti sarežģīta, jo krāpniecības process ir dinamisks – cik pēkšņi sākts, tik ātri tiek izbeigts. Lai ierobežotu krāpnieciskas darbības, ārvalstu operatori pat uz aizdomu pamata bez īpašiem pierādījumiem var liegt savā elektronisko sakaru tīklā veikt izsaukumus uz Latvijas numuriem, tādējādi lietotājam liedzot iespēju veikt izsaukumus, atrodoties ārvalstīs.

Regulators 2017. gadā saņēma iesniegumu no ārvalstu organizācijas, kurā norādīts, ka vienam Latvijas elektronisko sakaru komersantam piešķirtie numuri vienā numerācijas diapazonā ir izmantoti krāpnieciskos nolūkos. Lai arī Regulators ir detalizēti izvērtējis iesniegto informāciju, pagaidām nav iegūti juridiski pierādījumi par šo numuru nelikumīgu izmantošanu. Lai atklātu un pierādītu krāpniecību, ir nepieciešama ilgstoša, stabila sadarbība starptautiskā līmenī, kas pagaidām nav sakārtota.

7.1.6. Starpsavienojumu līgumi un piekļuve elektronisko sakaru tīklu infrastruktūrai

Elektronisko sakaru komersantu attiecības normatīvi nosaka vairāku veidu līgumi. Starpsavienojumu līgumu mērķis ir nodrošināt savietojamību starp operatoru tīkliem, lai viena elektronisko sakaru tīkla galalietotāji var sazināties ar cita elektronisko sakaru tīkla galalietotājiem. Ņemot vērā šī līguma nozīmību, 10 darba dienu laikā pēc starpsavienojumu līguma noslēgšanas vai grozīšanas, viens tā eksemplārs ir jāiesniedz Regulatoram. Tādējādi dažādās problēmsituācijās Regulatoram ir iespējams izsekot līdzi tam, vai komersants savu darbību realizē atbilstoši likumu prasībām.

2017. gadā Regulatorā tika reģistrēti 10 jauni starpsavienojumu līgumi, gada beigās bija reģistrēti 130 starpsavienojumu līgumi.

Piekļuve elektronisko sakaru tīkla infrastruktūrai ir citam komersantam sniegts pakalpojums ar konkrētiem nosacījumiem piekļūt elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai nepieciešamajai tīkla infrastruktūrai (tīklam, saistītām iekārtām, datu plūsmai). Komersantam ar būtisku ietekmi tirgū Regulators uzliek attiecīgas piekļuves saistības.

Nomāto līniju gala posms tiek izmantots cita elektronisko sakaru komersanta abonentlīnijas nodrošināšanai. Tas ir posms no galalietotāja pieslēguma punkta līdz tuvākajai elektronisko sakaru tīkla komutēšanas vai maršrutēšanas iekārtai.

7.1.7. Komersantu ar būtisku ietekmi tirgū uzraudzība

Saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem[21] elektronisko sakaru komersantam, kuram ir būtiska ietekme tirgū, jāpublicē starpsavienojumu un nomāto līniju pamatpiedāvājums. 2017. gada 10. jūlijā SIA "Lattelecom" ir publicējusi "Saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas pakalpojumu pamatpiedāvājumu, ceturtā redakcija".

Atšķirībā no starpsavienojumiem visu veidu piekļuve un infrastruktūras dalīta izmantošana komersantu vidū nav populāra. Infrastruktūras dalīta izmantošana nozīmē, ka elektronisko sakaru komersanti var sniegt pakalpojumus galalietotājiem pilnībā vai daļēji, izmantojot cita komersanta elektronisko sakaru tīklu. Ja vairāki elektronisko sakaru komersanti sniedz pakalpojumus, izmantojot savu elektronisko tīklu, to sauc par infrastruktūras konkurenci. 2017. gadā turpinājās Latvijai raksturīgā infrastruktūras konkurence.

[21] Piekļuves pamatpiedāvājuma noteikumiem, Starpsavienojumu pamatpiedāvājuma noteikumiem un Nomāto līniju pamatpiedāvājuma noteikumiem.

Noteikumi par piekļuvi saistītām iekārtām un pakalpojumiem uzliek pienākumu elektronisko sakaru komersantiem sadarboties kabeļu kanalizācijas izmantošanā, bet citas infrastruktūras kopējo izmantošanu nosaka Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likums[22]. Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likums daļā par domstarpību izskatīšanu stājās spēkā pēc atbilstošajiem grozījumiem Civilprocesa likumā[23]. Tādējādi atsevišķā likumā ir uzlikts pienākums gandrīz visu tīklu īpašniekiem (gāzes, elektroenerģijas, siltumapgādes u.c.) iznomāt savu infrastruktūru elektronisko sakaru operatoriem ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla ierīkošanai, tostarp pienākumu mobilo tīklu sakaru operatoriem dalīties ar vietu savos mastos un torņos citu operatoru iekārtu uzstādīšanai. Tādējādi ir paplašinātas Regulatora funkcijas strīdu (domstarpību) izskatīšanai ne tikai starp elektronisko sakaru komersantiem, bet arī starp elektronisko sakaru komersantiem un citu tīklu operatoriem (īpašniekiem). 2017. gadā Regulators nav saņēmis nevienu iesniegumu domstarpību izskatīšanai.

Regulators elektronisko sakaru nozarē ir piemērojis saistības komersantiem ar būtisku ietekmi savienojumu pabeigšanas tirgos (fiksētajā tīklā un mobilajā tīklā) un piekļuves fiksētajam tīklam tirgos (vietējā piekļuve, centralizēta piekļuve, augstas kvalitātes piekļuve).

Regulators ir veicis atkārtotu tirgus analīzi savienojumu pabeigšanas tirgos un noteicis deviņus jaunus komersantus ar būtisku ietekmi tirgū (astoņus fiksētajā tīklā un vienu mobilajā tīklā), neļaujot tiem noteikt nesamērīgi augstus savienojuma pabeigšanas tarifus. Regulators ir arī analizējis mazumtirdzniecības piekļuves publiskajam fiksētajam telefonu tīklam tirgu un konstatējis, ka fiksēto un mobilo balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju konkurences dēļ tirgū vairs nav komersantu ar būtisku ietekmi, un atcēlis visas saistības tirgū.

7.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS

Princips "viesabonē kā mājās" ieviesis nozīmīgas izmaiņas ikviena mobilo sakaru lietotāja paradumos

2017. gada aprīlī Regulators pieņēma lēmumu par savienojuma pabeigšanas tarifu augšējās robežas samazināšanu no 2018. gada 1. janvāra: mobilajā tīklā par 15,5% un fiksētajā tīklā par 7,7%. Zemāki savienojuma pabeigšanas tarifi rada priekšnosacījumus, lai elektronisko sakaru komersanti varētu nodrošināt galalietotājiem iespēju lētāk zvanīt uz jebkuru tīklu Latvijā, veicina konkurences attīstību un mazina šķēršļus jaunu komersantu ienākšanai elektronisko sakaru tirgū.

[22] Stājās spēkā 2017. gada 19. aprīlī, līdz ar to ir ieviesta Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/61/ES par pasākumiem ātrdarbīgu elektronisko sakaru tīklu izvēršanas izmaksu samazināšanai.
[23] Ar Regulatora 2017. gada 8. jūnija lēmumu Nr. 1/18 "Domstarpību izskatīšanas maksāšanas noteikumi".

No 2017. gada 15. jūnija mobilo sakaru pakalpojumi Eiropas Ekonomiskajā zonā tiek nodrošināti, ievērojot "viesabonē kā mājās" principu. "Viesabonē kā mājās" priekšrocības radījušas izmaiņas Latvijas mobilo sakaru klientu lietošanas paradumos – viesabonēšanā izmantoto datu apjoms ir trīskāršojies, veikto sarunu skaits dubultojies, savukārt par 60% pieaudzis īsziņu skaits.

2017. gada 15. jūnijā Regulators apstiprināja "Galalietotāju informēšanas par paaugstinātu tarifu izsaukumiem noteikumus", kas ir spēkā no 2018. gada 1. janvāra. Noteikumi paredz, ka, tarifam pārsniedzot 0,0298 EUR par izsaukuma minūti uz citu tīklu, operators sniedz galalietotājam balss paziņojumu par piemēroto tarifu, izņemot gadījumu, ja operators visiem izsaukumiem piemēro vienādu tarifu. Šāds mehānisms paredzēts, lai aizsargātu galalietotāju intereses, palielinot informētību par tarifu izsaukumiem uz citu komersantu tīklu, kurus operators piemēro savam galalietotājam.

7.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Pateicoties konkurences apstākļiem un tehnoloģiju attīstībai, pakalpojumu kvalitāte turpina pieaugt

Pakalpojumu kvalitātes prasību klāsts, kas ir saistošas komersantam un kas nosaka komersanta pienākumus saistībā ar pakalpojumu kvalitātes nodrošināšanu un informācijas par pakalpojumu kvalitāti pieejamību, ietverts šādos normatīvajos aktos:

- Elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes prasību, kvalitātes pārskatu iesniegšanas un publiskošanas noteikumi[24] (Pakalpojumu kvalitātes prasību noteikumi);
- Vispārējās atļaujas noteikumi elektronisko sakaru nozarē[25];
- Regula par piekļuvi atvērtam internetam[26].

[24] Regulatora 2015. gada 3. decembra lēmums Nr. 1/21 "Elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes prasību, kvalitātes pārskatu iesniegšanas un publiskošanas noteikumi", kas bija spēkā līdz 2017. gada 31. decembrim. No 2018. gada 1. janvāra ir spēkā Regulatora 2017. gada 30. novembra lēmums Nr. 1/31 "Elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes prasību, kvalitātes pārskatu iesniegšanas un publiskošanas noteikumi".
[25] Regulatora 2015. gada 4. jūnija lēmums Nr. 1/8 "Vispārējās atļaujas noteikumi elektronisko sakaru nozarē".
[26] 2015. gada 25. novembra Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/2120, ar ko nosaka pasākumus sakarā ar piekļuvi atvērtam internetam un groza Direktīvu 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem un Regulu (ES) Nr. 531/2012 par viesabonēšanu publiskajos mobilo sakaru tīklos Savienībā.

Regulators atbilstoši Pakalpojumu kvalitātes prasību noteikumiem veic pakalpojumu kvalitātes mērījumus, izpildoties kādam no šādiem nosacījumiem:

- balss telefonijas pakalpojumam, ja operatoram ir ne mazāk kā 20 000 galalietotāju[27];
- mobilā interneta pakalpojumam, ja operatoram ir ne mazāk kā 20 000 galalietotāju[28];
- ja Regulatorā iesniegta galalietotāja sūdzība par pakalpojumu kvalitāti un ir nepieciešama mērījumu veikšana.

7.3.1. Balss telefonijas pakalpojuma kvalitāte

Balss telefonijas pakalpojuma kvalitāti 2017. gadā Regulators ir novērtējis SIA "Lattelecom" fiksētajā elektronisko sakaru tīklā, SIA "BITE Latvija", SIA "Latvijas Mobilais telefons" (LMT) un SIA "TELE2" mobilajos elektronisko sakaru tīklos, kā arī atsevišķās starpsavienojumu kombinācijās. Balss telefonijas pakalpojuma kvalitāti raksturo savienojuma sekmīgums, savienošanas laiks un runas pārraides kvalitāte.

Izvērtējot 2017. gadā iegūto mērījumu rezultātus gan fiksētā, gan mobilā elektronisko sakaru tīklā, vērojams, ka nesekmīgo savienojumu koeficients nepārsniedz pat 0,01% robežu, kas nozīmē, ka arī mobilajā tīklā, atrodoties labas uztveršanas zonā, savienojums būs sekmīgs un tikai atsevišķos gadījumos iespējams neveiksmīgs izsaukuma mēģinājums.

Savienošanas laika vidējie rādītāji balss telefonijas pakalpojumam ir robežās no četrām līdz sešām sekundēm mobilajos elektronisko sakaru tīklos, savukārt SIA "Lattelecom" fiksētajā elektronisko sakaru tīklā savienošanas laika vērtība ir vienas-divu sekunžu robežās, kas gan fiksētajā, gan mobilajā elektronisko sakaru tīklā nodrošina lietotājiem pietiekami ātru savienojumu.

Izvērtējot balss telefonijas pakalpojuma runas pārraides kvalitāti, vērojams, ka fiksētā elektronisko sakaru tīklā tā ir nedaudz virs 4 ballēm, savukārt mobilā balss telefonijas pakalpojuma runas pārraides kvalitātes vērtējums ir apmēram 3,5 balles, kas kopumā gan mobilajā, gan fiksētajā elektronisko sakaru tīklā raksturo labu dzirdamību un sarunas uztveramību.

Runas pārraides kvalitāte novērtēta, izmantojot PESQ[29] algoritmu, vērtējumu raksturojot atbilstoši tabulā norādītajai 5 ballu skalai.

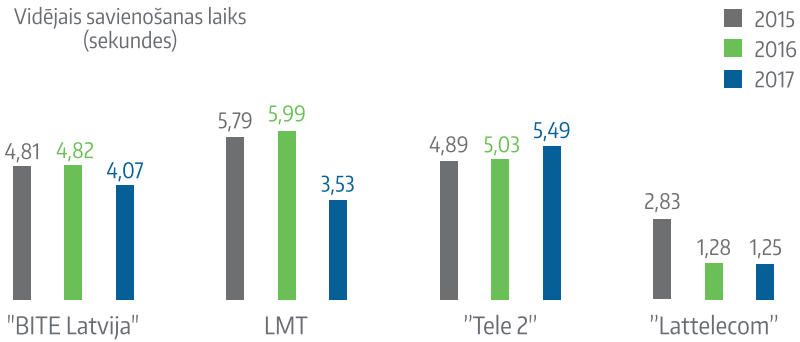
Runas pārraides kvalitātes novērtējuma skala

Vērtība ballēs	5	4	3	2	1
Kvalitātes novērtējums	Teicams	Labs	Apmierinošs	Slikts	Vājš

[27] Iepriekšējā kalendārā gada pirmā pusgada beigās.
[28] Iepriekšējā kalendārā gada pirmā pusgada beigās.
[29] PESQ – angļu val. Perceptual Evaluation of Speech Quality.

Analizējot 2017. gada mērījumu rezultātus balss telefonijas pakalpojumam, kvalitātes rādītāji ar pašlaik elektronisko sakaru tīklos izmantotajām pārraides tehnoloģijām un tehniskajiem risinājumiem vērtējami kā stabili un ļoti labā līmenī.

Vidējā savienošanas laika mērījumu rezultātu salīdzinājums pa gadiem (2015.gads, 2016.gads, 2017.gads)

7.3.2. Mobilā interneta pakalpojuma kvalitāte

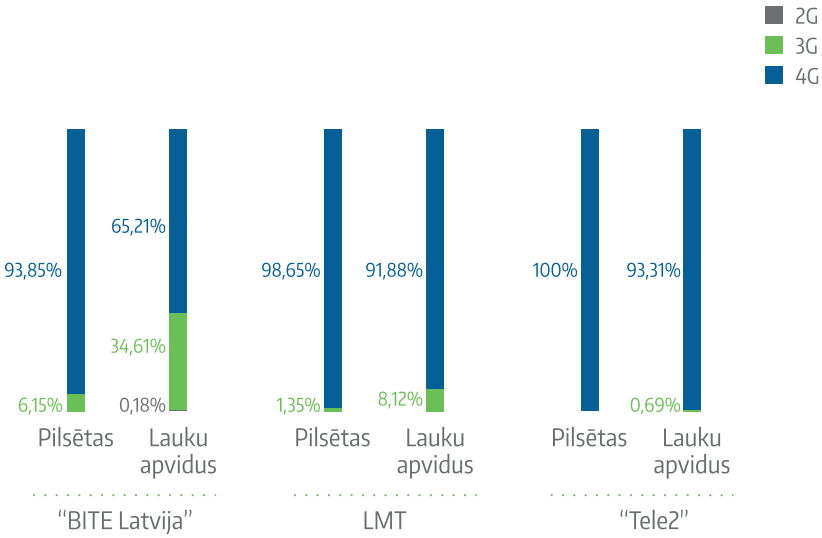
2017. gadā interneta pakalpojuma kvalitātes mērījumus Regulators veica SIA "BITE Latvija", LMT un SIA "Tele2" mobilajos elektronisko sakaru tīklos. Regulators 2017. gadā veica gan izlases, gan sērijveida interneta pakalpojuma kvalitātes mērījumus SIA "BITE Latvija", LMT un SIA "Tele2" mobilajos elektronisko sakaru tīklos dažādās Latvijas vietās. Operatori interneta pakalpojumu nodrošina 2G, 3G un 4G tehnoloģijas tīklā.

Kopumā mērījumi veikti 1100 brīvi izvēlētās ģeogrāfiskās vietās, iespējami vienmērīgi aptverot visu Latvijas teritoriju, tajā skaitā vairāk nekā 200 vietās Rīgā. Pēc iedzīvotāju skaita lielākajās 20 Latvijas pilsētās mērījumu skaits tika izvēlēts proporcionāli iedzīvotāju skaitam.

2017. gadā, veicot interneta pakalpojuma mērījumus mobilā elektroniskā sakaru tīkla pārklājuma zonā un analizējot mērījumus atkarībā no mērījuma vietas – pilsētas[30] vai lauku apvidus –, vērojams, ka LMT un SIA "Tele2" mobilā elektronisko sakaru tīklā 4G pārklājums ir vienlīdz izplatīts gan pilsētās, gan lauku apvidos. Savukārt SIA "BITE Latvija" mobilajā elektronisko sakaru tīklā vērojams būtisks 4G pārklājuma pārsvars pilsētās, salīdzinot ar lauku apvidiem, kur 4G tehnoloģija bija pieejama aptuveni divās trešdaļās mērījumu.

[30] Deviņas republikas un 67 novada pilsētas atbilstoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Latvijas teritoriālajam dalījumam.

Lejupielādes ātruma 2017. gada mērījumu rezultātu procentuālais sadalījums pa datu pārraides tehnoloģijām Latvijā

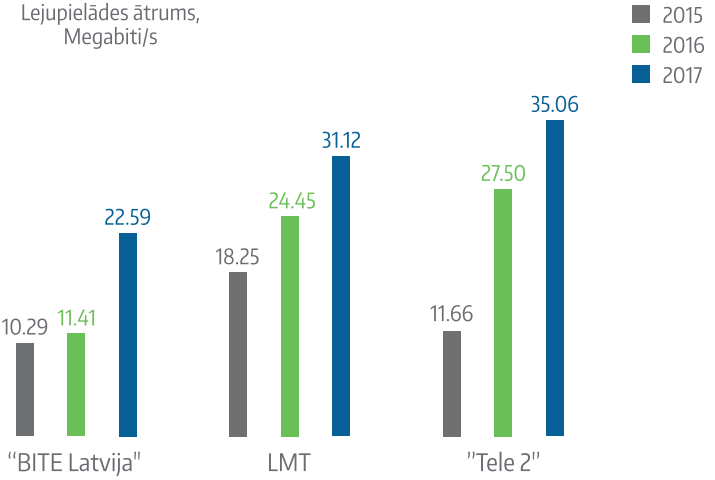

2017. gada mērījumu rezultāti liecina par to vietu skaita samazinājumu, kurās pieejams tikai 2G tehnoloģijas pārklājums, t.i., tikai vienā no visām 2017. gada mērījumu vietām fiksēta situācija, ka stabils datu pārraides signāls bija pieejams tikai 2G tehnoloģijā. Tomēr arī 2017. gadā joprojām ir vietas, kur mobilā elektroniskā sakaru tīkla pārklājums nav pieejams, lai arī, līdzīgi kā 2016. gadā, nav fiksēta neviena vieta, kurā nebūtu pieejams vismaz viena operatora mobilā elektronisko sakaru tīkla pārklājums.

2017. gada mērījumu rezultātos kopumā vērojama iepriekšējo gadu tendence palielināties lejupielādes ātruma vidējām vērtībām, atsevišķās vietās un laika momentos pieslēguma ātrumam tuvojoties 100 megabitiem sekundē. Vienlaikus vietās, kur 4G datu pārraides tehnoloģijas pārklājums ir nestabils jeb mainīgs vai arī lietotāju radītās noslodzes dēļ, lejupielādes ātruma vērtības var būt ļoti zemas vai pat neatbilstošas pakalpojuma izmantošanai.

Izvērtējot 2017. gadā veiktos mērījumus un salīdzinot tos ar iepriekšējo gadu rezultātiem, secināms, ka mobilā interneta kvalitāte joprojām turpina uzlaboties un mobilie operatori nodrošina 4G tīkla pārklājumu arvien plašākā Latvijas teritorijā, it īpaši visvairāk apdzīvotajās Latvijas vietās. 2017. gadā ir ievērojami pieaudzis to mērījumu vietu īpatsvars, kurās fiksēts vidējais lejupielādes ātrums virs 30 megabitiem sekundē. Konstatēts, ka LMT un SIA "Tele2" elektronisko skaru tīklā aptuveni pusei no veiktajiem mērījumiem lejupielādes ātruma vērtības pārsniedza 30 megabitus sekundē. Papildus, detalizēti izvērtējot lejupielādes ātruma vērtību rezultātus dažādos šķērsgriezumos, tajā skaitā izpētot biežāk pieejamās lejupielādes vērtības, secināms, ka mobilie operatori vairumā gadījumu nodrošina lejupielādes ātruma vērtības virs 10 megabitiem sekundē, tādējādi nodrošinot labas kvalitātes interneta pakalpojumu. Analizējot pārējos interneta pakalpojuma kvalitātes rādītājus, secināms, ka vairumā gadījumu tie ir robežās, kas ļauj lietotājam netraucēti lietot dažādus interneta vidē sniegtos pakalpojumus.

Vidējā lejupielādes ātruma mērījumu rezultātu salīdzinājums pa gadiem Latvijā

Kopumā visiem trīs operatoriem 2017. gada mērījumu rezultāti norāda uz pārliecinošu mobilā interneta attīstības tendenci, 4G tehnoloģijai nostiprinot līderpozīcijas interneta pakalpojuma pieejamības nodrošināšanā mobilajā elektronisko sakaru tīklā. Vienlaikus gan jāuzsver, ka mobilā interneta kvalitātes rādītāju stabilitāte ievērojami atpaliek no līdzvērtīgu pieslēgumu ātrumu nodrošināšanas stabilitātes fiksētajā elektronisko sakaru tīklā, kur interneta pakalpojumu kvalitāti mazāk ietekmē noslodzes izmaiņas, palielinoties lietotāju aktivitātei interneta vidē.

7.3.3. Atvērta interneta uzraudzība

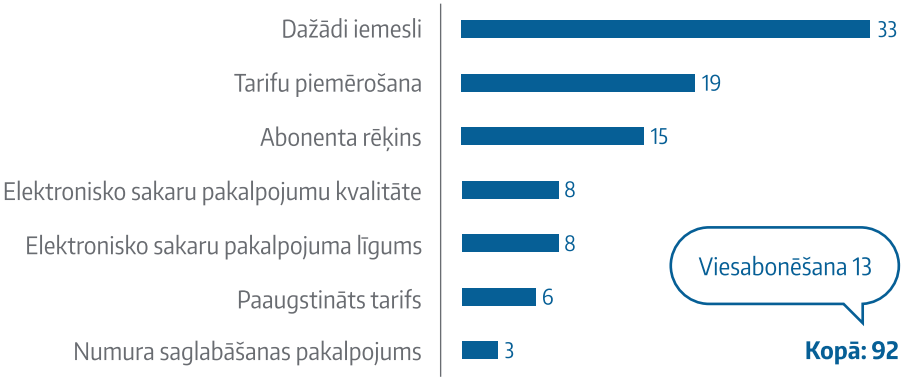
2017. gadā, veicot atvērta interneta prasību uzraudzību, kas ietvēra lietotāju sūdzību izvērtēšanu un analīzi, regulārus interneta pakalpojuma kvalitātes mērījumus, kā arī detalizētu gan komersantu tīmekļvietnēs internetā publicēto, gan Regulatora aptaujā sniegto informācijas analīzi, Regulators nav konstatējis regulas par atvērtu internetu noteikumu pārkāpumus. Atvērta interneta prasības ietver principus, kādi jāievēro interneta pakalpojuma sniedzējiem, lai nodrošinātu, ka visa datplūsma internetā tiek apstrādāta vienlīdzīgi neatkarīgi no pārsūtāmās informācijas satura, sūtītāja vai saņēmēja, kā arī to, ka visai ar interneta pakalpojuma sniegšanu saistītajai informācijai jābūt lietotājam pieejamai un saprotamai. Regulators secina, ka Latvijas interneta pakalpojuma sniedzēji vairumā gadījumu sniedz lietotājam skaidru un saprotamu informāciju par sniegto pakalpojumu, turklāt Regulatora noteiktās minimālās kvalitātes prasības uzliek komersantiem pienākumu nodrošināt lietotājiem elektronisko sakaru pakalpojuma līgumā noteikto kvalitātes līmeni.

Papildus Regulators secina, ka esošās Latvijas interneta pakalpojumu sniedzēju konkurences apstākļos komersanti ir motivēti lietotājiem sniegt kvalitatīvu un lietotāja izvēles brīvību neierobežojošu interneta pakalpojumu. Par ko liecina Regulatora veiktie kvalitātes mērījumi, kuros joprojām vērojama mobilo elektronisko sakaru tīklu attīstība un veiktspējas uzturēšana mūsdienu tehnoloģijām atbilstošā līmenī.

7.3.4. Lietotāju sūdzības

Regulators, pildot likumā noteiktās funkcijas, katru gadu apkopo informāciju par Regulatoram iesniegtajām sūdzībām, tostarp arī elektronisko sakaru nozarē. Regulators 2017. gadā ir sniedzis atbildes uz 92 sūdzībām par elektronisko sakaru pakalpojumiem un 119 telefoniskas konsultācijas.

Regulatorā saņemto sūdzību skaita salīdzinājums pa sūdzību iemesliem

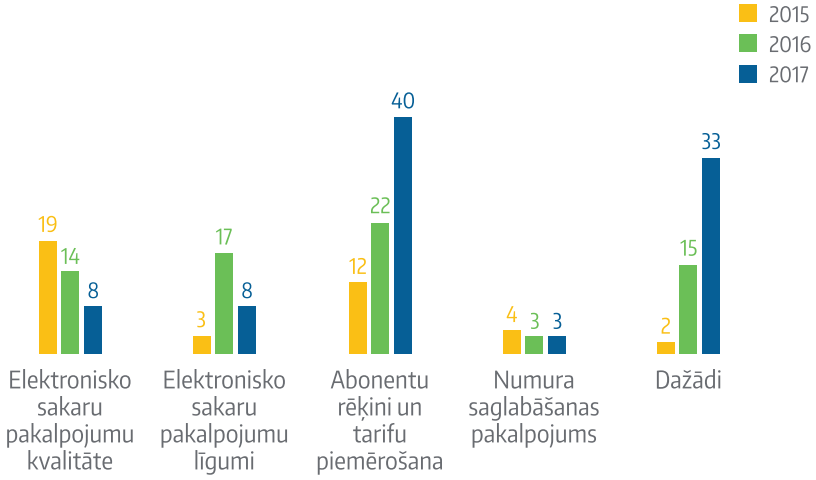

Regulatorā 2017. gadā galvenokārt saņemtas sūdzības par izrakstītajiem rēķiniem un tarifu piemērošanu, tajā skaitā par rēķinos iekļauto maksu par izsaukumiem uz citu operatoru elektronisko sakaru tīkliem par daudz augstāku tarifu nekā sava operatora elektronisko sakaru tīkla robežās.

2017. gada laikā par tarifu paaugstināšanu Regulators kopumā saņēma 19 lietotāju sūdzības un sniedza 11 telefoniskas konsultācijas, no kurām 19 gadījumos sūdzības bija par pakalpojuma sniedzējiem, kas sniedz pakalpojumus mobilā elektronisko sakaru tīklā, bet 10 – par pakalpojuma sniedzējiem, kas sniedz pakalpojumus fiksētā elektronisko sakaru tīklā. Regulators konstatē, ka sūdzībās par abonenta rēķiniem lietotāju pretenzijas ir par, viņuprāt, nepareizu izmantotā pakalpojuma uzskaiti, neizmantotiem pakalpojumiem un aizdomām par trešo pušu iesaisti to lietošanā.

Regulators 2017. gadā ir saņēmis un izvērtējis 13 sūdzības un sniedzis 20 konsultācijas par jautājumiem, kas skar lietotājus, izmantojot pakalpojumus viesabonēšanā, piemēram, par tarifu piemērošanu, kā arī par viesabonēšanas regulas ieviešanu un tajā ietvertajiem principiem. Lietotāju sūdzības bija saistītas ar pakalpojuma sniedzēju rīcību viesabonēšanas gadījumos, kad tiek izmantota datu pārraide un veikti izsaukumi Eiropas Ekonomiskās zonas robežās vai izsaukumi uz ārvalstu operatoru numuriem.

Regulatorā saņemto sūdzību skaita salīdzinājums pēc sūdzību iemesliem pa gadiem

Kopumā 2017. gadā sūdzību kopējā skaita pieaugums ir saistīts ar pakalpojumu sniedzēju, kas sniedz balss telefonijas pakalpojumu mobilā elektronisko sakaru tīklā, piedāvāto pakalpojumu tarifu maiņu, tos paaugstinot. Tomēr nav novērots, ka tarifu pieaugums būtu veicinājis to, ka lietotāji krasi mainītu savus paradumus pakalpojumu lietošanā. Salīdzinoši nelielais sūdzību skaits par pakalpojumu kvalitāti skaidrojams ar pakalpojumu sniedzēju pietiekami operatīvu rīcību lietotāja problēmu pieteikumu gadījumos, kā arī pakalpojumu pieejamību un vairumam lietotāju iespēju brīvi izvēlēties pakalpojuma sniedzēju.

Elektronisko sakaru nozarē nav bijušas nepamatotas sūdzības. Tām visām ir bijis konkrēts pamatojums un iemesls, kā dēļ galalietotājs ir vērsies Regulatorā. 2017.gadā netika konstatēti pārkāpumi elektronisko sakaru komersantu vidū saistībā ar sniegtajiem elektronisko sakaru pakalpojumiem. Jebkuru situāciju Regulators izvērtēja atsevišķi, un elektronisko sakaru komersanti biežāk ir bijuši galalietotājam pretimnākoši un operatīvi risinājuši problēmsituāciju. 2017. gadā Regulators saņēma piecas sūdzības ar jautājumiem, kas nav Regulatora kompetencē, kuras pārsūtīja izskatīšanai pēc piederības.

7.4. UNIVERSĀLAIS PAKALPOJUMS

Universālā pakalpojuma koncepts elektronisko sakaru nozarē ir vēsturiski senākais un tāpēc arī visvairāk attīstītais

Ar universālo pakalpojumu saprot minimālo noteiktas kvalitātes elektronisko sakaru pakalpojumu kopumu, kas par pieņemamu cenu ir pieejams visiem esošajiem un potenciālajiem lietotājiem neatkarīgi no to ģeogrāfiskās atrašanās vietas.

Regulators jau kopš 2003. gada ir uzdevis šo funkciju pildīt SIA "Lattelecom". Ņemot vērā elektronisko sakaru nozares dinamisko attīstību, sākot ar 2017. gadu Regulators būtiski samazināja noteikto universālā pakalpojuma apjomu. 2017. gadā operatoram ir noteikts tikai pienākums nodrošināt personām ar invaliditāti noteiktas maksas atlaides par elektronisko sakaru pakalpojumiem.

7.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Andris Virtmanis,
Elektronisko sakaru un pasta departamenta direktors

Visu ES dalībvalstu regulatoriem, tostarp arī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai, 2017. gads iezīmējās ar jaunu pienākumu veikt regulējuma "viesabonē kā mājās" ieviešanas uzraudzību mobilo elektronisko sakaru pakalpojumu tīklos. Jaunais regulējums nodrošināja iespēju lietotājiem ceļot uz ES un Eiropas Ekonomiskās zonas valstīm un maksāt par zvaniem, īsziņām un datu pārraidi par tādām pašām cenām, kādas pašmāju mobilo sakaru operators piemēro iekšzemes tarifiem. Vienlaikus operatoriem saglabājās pienākums maksāt vairumtirdzniecības maksu citas valsts operatoram. Lai arī vairumtirdzniecības tarifi tika būtiski samazināti, operatoriem saglabājušās lielas papildu izmaksas par datu pārraides pakalpojumiem. Viesabonēšanas regulējumā noteiktā viesabonēšanas vairumtirdzniecības tarifa par datu pakalpojumu sniegšanu pakāpeniska samazināšana ne tikai padarīs galalietotājiem pieejamu lielāku datu apjomu viesabonēšanā par iekšzemes cenām, bet arī sekmēs turpmāko iekšzemes pakalpojumu tarifu samazināšanos.

2017. gads ir bijis pirmais gads ES, kad nozares regulatori, tostarp arī Regulators, nodrošināja t.s. tīklu neitralitātes (atvērta interneta) prasību ievērošanas uzraudzību publiskajos elektronisko sakaru pakalpojumu tīklos. Prasības paredz operatoriem nodrošināt vienlīdzīgu un nediskriminējošu datplūsmas apstrādi.

Jāpiemin arī EK ambiciozo mērķi izveidot priekšnoteikumus t.s. gigabitu sabiedrības attīstībai, kas dalībvalstīm jāsasniedz līdz 2025. gadam. Viens no šī mērķa stūrakmeņiem ir jaunas mobilo sakaru tehnoloģiju paaudzes (5G) attīstība. Šajā ziņā Regulators 2017. gada nogalē veica izsoli radiofrekvenču lietošanas tiesību iegūšanai frekvenču joslā 3,4 – 3,7 GHz, kas būs izmantojama 5G pakalpojumu ieviešanai Latvijā.

Tāpat 2017. gada vidū Regulators pieņēma lēmumu, ka no 2018. gada 1. janvāra elektronisko sakaru komersantiem turpmāk būs pienākums informēt savus galalietotājus par paaugstinātu tarifu izsaukumiem uz citu komersantu tīkliem. Šādas pieņemtās izmaiņas "Galalietotāju informēšanas par paaugstinātu tarifu izsaukumiem noteikumos" novērš pārmērīgi augstu rēķinu saņemšanu tiem lietotājiem, kas zvana uz citu tīklu par paaugstinātu tarifu (bieži vien tie ir zvani uz ārstniecības iestādēm, lai pieteiktu vizīti pie speciālista).

Savukārt 2018. gadā liels izaicinājums Regulatoram būs pārskatīt piekļuves saistības dominējošam fiksētā tīkla operatoram, nostiprinot infrastruktūras konkurenci, kas ilgtermiņā veicinās galalietotājiem augstas kvalitātes interneta pakalpojumu pieejamību.

Regulators arī turpinās uzraudzīt starptautiskās viesabonēšanas regulas un tīklu neitralitātes prasību uzraudzību. Vienlaikus ir sagaidāms, ka stāsies spēkā direktīva "Eiropas elektronisko sakaru kodekss", kuras priekšlikumi nozares regulēšanas ietvara izmaiņām turpmāk saskaņoti būs jāievieš visās ES dalībvalstīs.

PASTS

Būtiskas izmaiņas pasta komersantu reģistrēšanas kārtībā, nepieciešamība uzlabot pakalpojumu kvalitāti

8.1. TIRGUS UZRAUDZĪBA

Ieviesti stingrāki principi pasta komersantu reģistrācijai

Regulators pasta nozarē regulē tradicionālos pasta pakalpojumus, eksprespasta pakalpojumus, kurjerpasta pakalpojumus un abonētās preses piegādes pakalpojumus.

2017. gada beigās pasta pakalpojumus sniedza 63 pasta komersanti. 2017. gada laikā tika reģistrēti 11 pasta komersanti, savukārt no Pasta komersantu reģistra izslēgti 17 komersanti. Galvenais iemesls pasta komersantu izslēgšanai no reģistra ir pasta pakalpojumu nesniegšana pēdējo 12 mēnešu laikā.

2017. gadā Regulators ir izskatījis 15 administratīvo pārkāpumu lietas par vispārējās atļaujas noteikumu neievērošanu. Vienam komersantam tika atņemtas tiesības sniegt pasta pakalpojumus uz trim gadiem.

Pasta pakalpojumu tirgus straujāk pieaug pasta paku pakalpojumu segmentā. Galvenais iemesls tam ir e-tirdzniecības attīstība un ar to saistītā paku piegāde. Ņemot vērā iepriekšējo gadu tendences un elektronisko pakalpojumu pieaugumu, vēstuļu sūtījumu apjomi turpina samazināties.

8.2. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

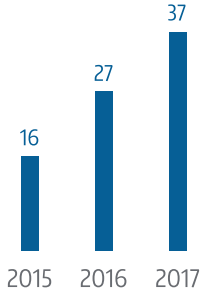
Turpina pieaugt pasta pakalpojumu lietotāju sūdzību skaits par eksprespasta un kurjerpasta pakalpojumiem

Regulators, pildot likumā[31] noteiktās funkcijas, katru gadu apkopo informāciju par Regulatoram iesniegtajām sūdzībām, tostarp arī pasta nozarē. Regulators 2017. gadā saņēma un sniedza rakstveida atbildes uz 37 lietotāju sūdzībām par pakalpojumiem un ar tiem saistītiem jautājumiem. Sūdzību skaita pieaugums galvenokārt saistīts ar e-tirdzniecībā iegādāto preču piegādi. Vairums no visām saņemtajām sūdzībām 2017. gadā bija fizisko personu sūdzības – 34 jeb 92% no visām saņemtajām sūdzībām.

[31] Likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem".

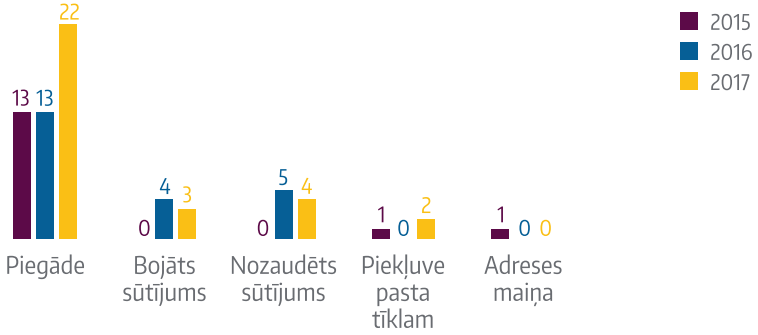
Būtiskākais jautājums, par ko 2017. gadā saņemtas lietotāju sūdzības pasta nozarē, ir pasta sūtījumu piegāde, sevišķi par eksprespasta pakalpojumu sniedzēju pārrobežu pasta paku un sīkpaku piegādes laiku adresātiem.

Sūdzību skaita dinamika no 2015. līdz 2017. gadam

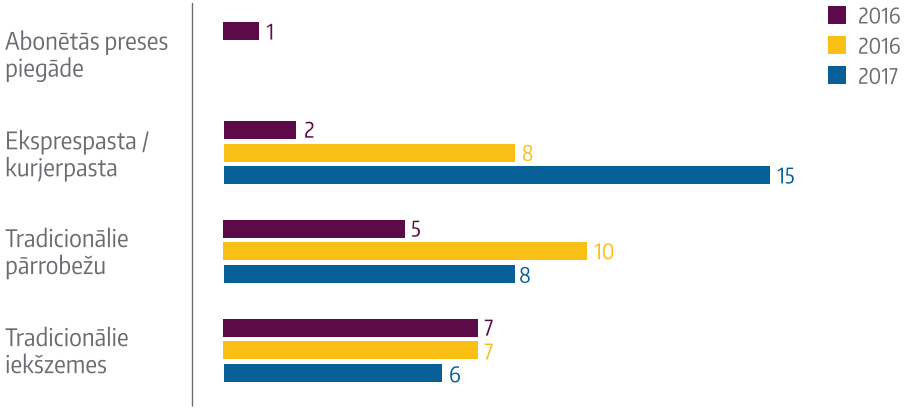
Sūdzību skaits pēdējos trijos gados ir pieaudzis. Salīdzinot ar 2016. gadu, sūdzību skaits palielinājies par 10 jeb 37%.

Regulatorā saņemto sūdzību skaita salīdzinājums pēc sūdzību iemesliem pa gadiem

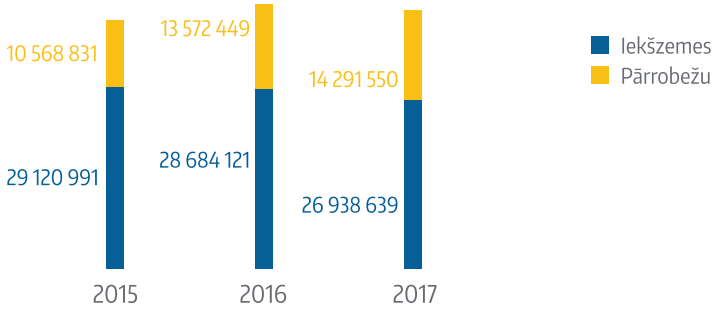
Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ir palielinājies saņemto sūdzību skaits par pasta sūtījumu piegādi, kā arī pieaugums sūdzību skaitam par piekļuvi AS "Latvijas Pasts" pasta tīklam. Regulators norāda, ka šobrīd notiek aktīvs darbs pie likumprojekta "Grozījumi Pasta likumā", kas paredzēs iespēju pasta komersantiem izmantot citam pasta komersantam piederošu pasta tīklu. Regulatora ieskatā, šāds regulējums varētu arī mazināt saņemto sūdzību skaitu par piekļuvi pasta tīklam. Ja pasta komersants atsaka citam pasta komersantam izmantot tam piederošo pasta tīklu, tad šādam atteikumam ir jābūt pamatotam.

Regulatorā saņemto sūdzību skaita salīdzinājums pēc pasta pakalpojumiem pa gadiem

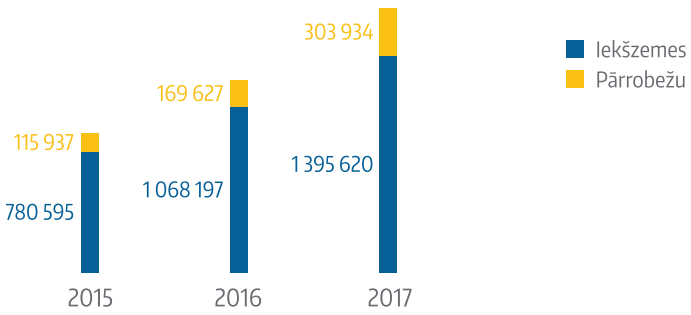

Regulators, izvērtējot saņemtās sūdzības pēc tajās minētajiem pakalpojumiem, secināja, ka triju gadu laikā ir vērojama tendence samazināties sūdzību skaitam par tradicionālajiem pasta pakalpojumiem, bet vienlaicīgi pieaug sūdzību skaits par ekspresspasta un kurjerpasta pakalpojumiem.

Vēstuļu korespondences sūtījumi

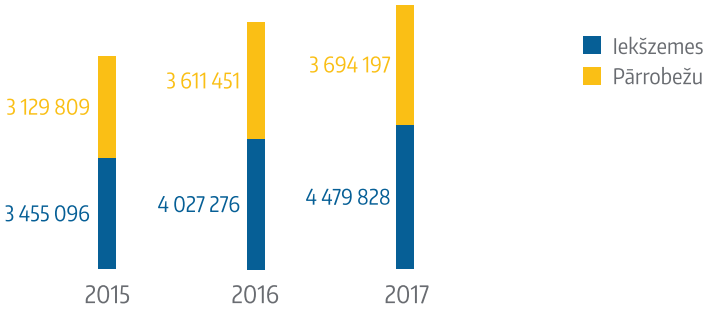

Pasta paku sūtījumi

Var secināt, ka pēdējos gados ir pieaugoša tendence iekšzemes paku sūtījumu piegādei, kas saistīts ar e–tirdzniecības pakalpojuma intensīvu izmantošanu.

Ekspresspasta un kurjerpasta sūtījumi

Digitālās ekonomikas attīstība pavērs vēl plašākas iespējas iegādāties preces un pakalpojumus internetā. Lai labāk izmantotu e-tirdzniecības potenciālu, ir svarīgi veidot patērētāju uzticēšanos pārrobežu tiešsaistes pārdošanai. EK, īstenojot digitālā vienotā tirgus stratēģiju, nāca klajā ar plānu e-komercijas atbalstam, kas paredz novērst ģeogrāfisko bloķēšanu, samazināt pārrobežu pasta sūtījumu piegādes cenas un veicināt tās efektivitāti, vairojot klientu uzticēšanos.

2016. gada 25. maijā EK izsludināja priekšlikumu regulai par paku pārrobežu piegādes pakalpojumiem. Regulas mērķis ir palielināt tirgu darbības rezultativitāti un tarifu pārredzamību.

EK ir izveidojusi Eiropas regulatoru grupu pasta pakalpojumu jomā (ERGP), kuras uzdevumi ir konsultēt EK un sniegt tai atbalstu pasta pakalpojumu iekšējā tirgus konsolidēšanā, iekšējā tirgus pilnveidošanā un pasta pakalpojumu tiesiskā regulējuma noteikumu konsekventas piemērošanas nodrošināšanā visās dalībvalstīs, kā arī konsultēt EK un sniegt tai atbalstu visos ar pasta pakalpojumiem saistītajos jautājumos, kas ir tās kompetencē.

ERGP darbības vidēja termiņa stratēģija izstrādāta 2017.–2019. gadam, kas paredz veicināt ilgtspējīgu universālā pasta pakalpojuma (UPP) sniegšanu, sekmēt ES vienotā pasta tirgus konkurētspēju un nodrošināt pakalpojumu lietotāju aizsardzību, tajā skaitā pasta pakalpojumu kvalitātes uzraudzību. Pēc pasta paku regulas pieņemšanas Regulators uzraudzīs pārrobežu tirgu un pārbaudīs cenu pieejamību un to, cik tās ir pamatotas ar izmaksām. Rezultātā lietotājiem būs kvalitatīva pārrobežu paku piegāde par pieņemamu cenu.

8.3. UNIVERSĀLAIS PAKALPOJUMS

Universālā pasta pakalpojuma kvalitāte Latvijā – nemainīga, atbilst noteiktajām prasībām

8.3.1. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība

UPP pasta nozarē pakalpojumu kvalitāte saglabājas esošajā līmenī

UPP ir minimālais noteiktas kvalitātes pasta pakalpojumu kopums, kas pieejams visiem lietotājiem visā Latvijas Republikas teritorijā neatkarīgi no to ģeogrāfiskās atrašanās vietas. UPP sniedzējam ir pienākums nodrošināt iekšzemes un pārrobežu vēstuļu korespondences sūtījumu (tajā skaitā ierakstītu un apdrošinātu) savākšanu, šķirošanu, pārvadāšanu un piegādi, kuru svars nepārsniedz divus kilogramus; iekšzemes un pārrobežu pasta paku (tajā skaitā apdrošinātu) savākšanu, šķirošanu, pārvadāšanu un piegādi, kuru svars nepārsniedz 10 kilogramus, un pārrobežu pasta paku (tajā skaitā apdrošinātu) piegādi, kuras saņem no citām ES valstīm un kuru svars nepārsniedz 20 kilogramus.

Regulators ir noteicis, ka līdz 2019. gada 31. decembrim UPP sniedzējs ir valsts AS "Latvijas Pasts". Valsts AS "Latvijas Pasts" ir pienākums ar Regulatoru rakstveidā saskaņot izmaiņas pasta pakalpojumu sniegšanas vietu un vēstuļu kastīšu izvietojumā. 2017. gadā Regulators saskaņoja 34 izmaiņas pasta pakalpojumu sniegšanas vietu un 27 vēstuļu kastīšu izvietojumā. 2017. gadā netika slēgta neviena valsts AS "Latvijas Pasts" pasta pakalpojumu sniegšanas vieta.

Regulators 2017. gadā veica UPP kvalitātes prasību pārbaudes 23 AS "Latvijas Pasts" pasta pakalpojumu sniegšanas vietās. Pārbaužu laikā tika pārbaudīta pasta pakalpojumu sniegšanas vietās pieejamā informācija par UPP klāstu un tarifiem, kā arī pasta pakalpojumu sniegšanas vietu darba laiku. Regulatora pārbaudēs pārkāpumi netika konstatēti. 2017. gadā darbojās 618 AS "Latvijas Pasts" pasta pakalpojumu sniegšanas vietas un 1069 vēstuļu kastītes.

Regulators AS "Latvijas Pasts" ir noteicis pienākumu ievērot UPP kvalitātes prasības vēstuļu korespondences sūtījumu pārsūtīšanas laikiem iekšzemē. Nākamajā darba dienā adresātiem jāpiegādā vismaz 90% no visiem A klases (prioritārais pasts – pasts, kas tiek pārsūtīts prioritārā kārtībā) vienkāršas vēstuļu korespondences sūtījumiem. Trešajā darba dienā adresātiem jāpiegādā vismaz 98% no visiem B klases (ekonomiskais pasts – pasts, kas tiek pārsūtīts standarta (parastajā) kārtībā) vienkāršas vēstuļu korespondences sūtījumiem.

2017. gadā AS "Latvijas Pasts" trešajā darba dienā pēc vienkāršas vēstuļu korespondences sūtījuma nodošanas pasta tīkla piekļuves punktā adresātiem piegādāja 99,6% no visiem B klases vienkāršas vēstuļu korespondences sūtījumiem un 94,4% no visiem iekšzemes A klases vienkāršo vēstuļu korespondences sūtījumiem. Vienkāršo vēstuļu pārsūtīšanas laiks atbilst Regulatora noteiktajām kvalitātes prasībām.

8.3.2. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas

UPP tarifi – stabili un līdzsvaroti

Regulatora kompetencē ir apstiprināt tikai UPP sniedzēja – AS "Latvijas Pasts" – tarifus, pārliecinoties par to atbilstību izmaksām, tomēr efektīva konkurence pasta pakalpojumu tirgū nodrošina iespēju saņemt gan tradicionālos, gan kurjerpasta pakalpojumus par galalietotājiem pieejamām cenām. Pasta tīkla un pakalpojuma sniegšanas izmaksu optimizācijas rezultātā 2017. gadā AS "Latvijas Pasts" UPP tarifi palika nemainīgi.

8.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Bruno Frīdenbergs-Ansbergs,
Pasta departamenta direktors

2017. gadā tika ieviestas būtiskas izmaņas pasta komersantu reģistrēšanas kārtībā. Regulators secina, ka jaunā kārtība veiksmīgi darbojas gan jaunu komersantu reģistrēšanas, gan pasta komersantu darbības apturēšanas un izslēgšanas no pasta komersantu saraksta procesos.

2017. gada jūnijā tika izsludināts likumprojekts "Grozījumi Pasta likumā", kas paredz pilnveidot pasta pakalpojumu pamatjēdzienus un tiesisko regulējumu, nodrošinot efektīvākus pasta sūtījumu piegādes risinājumus. Regulators 2017. gadā aktīvi piedalījās grozījumu Pasta likumā izstrādē, izsakot iebildumus un priekšlikumus.

Būtiska ir bijusi Regulatora dalība Pasaules Pasta savienības (UPU) konferencē par pasta pakalpojumu turpmākās regulēšanas aspektiem, kas atkārtoti pierādīja, cik svarīgas un nepieciešamas, mainoties pasta pakalpojumu sniegšanas tendencēm pasaulē, ir visaptverošas un kardinālas reformas pasta nozarē tuvākajos gados.

2018. gadā Regulators turpinās aktīvi piedalīties likumprojekta "Grozījumi Pasta likumā" izstrādē. Regulatoram jāgatavojas arī UPP sniedzēja noteikšanai valstī pēc 2019. gada. Nozīmīgs posms būs ES regulas par pasta paku pārrobežu piegādes pakalpojumiem prasību ieviešana.

9.

SILTUMENERĢIJA

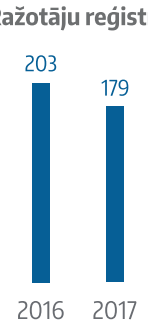
Dabasgāzes tirgus atvēršana maina līdzšinējo kārtību siltumenerģijas tarifu piemērošanā un noteikšanā

9.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Siltumapgādes drošums siltumapgādes sistēmā ir stabils

Siltumapgādes nozarē regulējamie pakalpojumi ir siltumenerģijas ražošana, siltumenerģijas pārvade un sadale, kā arī siltumenerģijas tirdzniecība. Tiem komersantiem, kuri nodarbojas ar siltumenerģijas ražošanu, tai skaitā ražojot siltumenerģiju koģenerācijas stacijās, ir jāreģistrējas Regulatora uzturētajā Siltumenerģijas ražotāju reģistrā, ja iekārtu kopējā uzstādītā siltuma jauda ir lielāka par 1 MW un lietotājiem nodotais siltumenerģijas apjoms pārsniedz 5000 MW/h. Tiem komersantiem, kuri nodrošina siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojumu, Regulators izsniedz licenci, ja kopējais pārvadītās un sadalītās siltumenerģijas apjoms pārsniedz 5000 MW/h gadā. Savukārt komersanti, kuri nodrošina tirdzniecības pakalpojumu lietotājiem, reģistrējas Regulatora uzturētajā Siltumenerģijas tirgotāju reģistrā, ja kopējais siltumenerģijas tirdzniecības apjoms pārsniedz 5000 MW/h gadā.

2017. gada beigās Siltumenerģijas ražotāju reģistrā bija reģistrēti 179 komersanti, kas, salīdzinot ar 2016. gadu, ir par 12% mazāk. Pārskata gadā reģistrēti pieci komersanti, bet no reģistra izslēgti 29 komersanti. Galvenokārt komersantu izslēgšanas iemesls bija plānotās siltumenerģijas ražošanas neuzsākšana koģenerācijas stacijās.

Siltumenerģijas tirgotāju reģistrā 2017. gada beigās bija reģistrēti 79 komersanti, kas, salīdzinot ar 2016. gadu, ir par vienu komersantu mazāk. Pārskata gadā no reģistra izslēgts viens komersants, jo nesniedza siltumenerģijas tirdzniecības pakalpojumu.

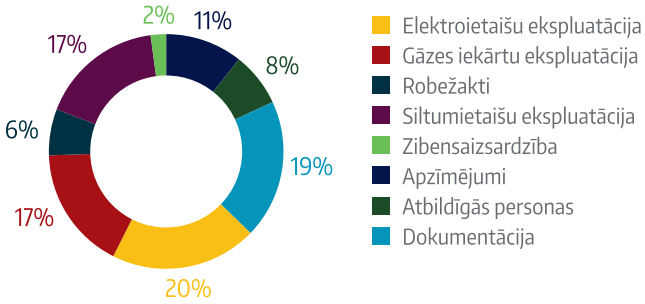
Tirgotāju reģistrs

2017. gada beigās licences siltumenerģijas pārvadei un sadalei bija izsniegtas 73 komersantiem, kas ir par vienu komersantu mazāk nekā 2016. gada beigās. Iemesls saistīts ar siltumenerģijas apgādes pakalpojuma nesniegšanu.

Regulators 2017. gadā veicis 35 komersantu objektu ekspluatācijas atbilstības kontroles, kuru laikā pārbaudīts 71 objekts. Pārbaužu laikā konstatētas 94 neatbilstības 27 komersantiem (77% no pārbaudēm kopā). 55 neatbilstības novērstas 2017. gadā, pārējās neatbilstības atbilstoši Regulatora norādījumiem novērstas 2018. gadā vai tiks novērstas 2018. gada laikā.

Fiksēto neatbilstību grupas

Lielākais neatbilstību skaits – 19 gadījumi – konstatēts elektroietaišu ekspluatācijā. Lielākajā daļā gadījumu – 11 – fiksēta elektroietaišu profilaktisko mērījumu periodiskuma neievērošana, pārējos gadījumos fiksēta neatbilstība saistībā ar iekārtu zemēšanu, vispārējo elektroiekārtu un telpu stāvokli. Otrs lielākais neatbilstību stāvoklis fiksēts saistībā ar nepilnībām pārbaudītajā dokumentācijā (18 gadījumi). Neatbilstības saistītas ar energoefektivitātes žurnāliem, līgumiem saistībā ar iekārtu tehnisko apkalpošanu, kā arī citu normatīvi tehnisko dokumentāciju.

Trešais lielākas neatbilstību skaits fiksēts gāzes iekārtu ekspluatācijā. 10 gadījumos nebija ierīkota vai bija nepilnīgi ierīkota gāzes vada potenciālu izlīdzināšana, četros gadījumos fiksētas neatbilstības gāzes noplūdes devēju ekspluatācijā, bet vienā gadījumā nebija sazemēts gāzes ievads ēkā un fiksētas neatbilstības saistībā ar gāzes padeves automātiskās atvienošanas ierīcēm.

Liels neatbilstību skaits fiksēts siltumietaišu ekspluatācijā. Konstatētas 16 neatbilstības, no kurām lielākā daļa (10 gadījumi) saistīta ar energoefektivitātes rādītāju fiksēšanu vai ievērošanu. Vienā gadījumā fiksēta neatbilstoši ierīkota katla siltumnesēja pārspiediena novadīšana, divos gadījumos komersants nevarēja uzrādīt siltumavota temperatūras grafiku, un divos gadījumos komersanti nebija veikuši katla kārtējo pārbaudi. Fiksētas arī neatbilstības saistībā ar enerģijas uzskaites robežaktiem (divi gadījumi). Trijos gadījumos fiksēts par ekspluatāciju atbildīgo personu norīkojumu trūkums vai arī atbildīgajām personām netika uzrādītas derīgas apliecības par zināšanu pārbaudi attiecīgo iekārtu ekspluatācijā, un vienā gadījumā fiksēta neatbilstība objektu zibens aizsardzībā. Vairākās pārbaudēs fiksēts informatīvo apzīmējumu trūkums objektos.

Lielākā daļa no pārbaudēs konstatētajiem trūkumiem objektu ekspluatācijā tiešā veidā neietekmē siltumapgādes drošumu, tomēr attiecīgos apstākļos var radīt būtiskus ražošanas procesa traucējumus un ietaišu bojājumus. Būtiskākie no trūkumiem ir novērsti Regulatora norādītajos termiņos.

9.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFU IZMAIŅAS

Jauna kārtība tarifu noteikšanai un piemērošanai
līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu

9.2.1. Tarifu aprēķināšanas metodikas

Līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu, lai siltumapgādes komersanti varētu pielāgoties jaunajai situācijai, kad katram ir individuāli noteikta iepirktās dabasgāzes cena, Regulators veica grozījumus Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā un Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodikā (metodikas). Grozījumi metodikās paredz komersantiem iespēju saņemt Regulatorā siltumenerģijas tarifu piemērošanas kārtību tarifiem, kas apstiprināti tabulas veidā pie dažādām dabasgāzes cenām, vai atļauju noteikt pašiem tarifu, ja mainās kurināmā cena, iepirktās siltumenerģijas cena vai pārdotās elektroenerģijas cena.

Regulators grozījumu metodikās noteicis detalizētu tarifu piemērošanas kārtību pārejai no mērvienības EUR/tūkst.nm^3 uz EUR/MWh, piemērojot Regulatora apstiprinātu koeficientu tiem siltumenerģijas tarifiem, ko Regulators apstiprinājis līdz 2017. gada 3. aprīlim. Grozījumi minētajās metodikās paredz iespēju komersantam vērsties Regulatorā ar lūgumu noteikt tarifu piemērošanas kārtību, iesniedzot pēc 2017. gada 3. aprīļa noslēgtā dabasgāzes piegādes līguma kopiju un dokumentu, kas apliecina aktuālo dabasgāzes cenu.

Metodikas grozījumi paredz, ka atļaujas gadījumā komersantam ir iespēja nolemt, vai un kad atļauju izmantot ar papildu nosacījumu, ka komersantam saskaņā ar metodiku ir pienākums noteikt siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifus, ja dabasgāzes cena ir zemāka nekā atbilstošā cena piemērotajā siltumenerģijas gala tarifā. Proti, ja samazinās dabasgāzes cena, komersantam ir pienākums noteikt arī zemāku gala tarifu, tādējādi sekmējot lietotāju interešu aizstāvību.

9.2.2. Tarifi un tarifu izmaiņas

Līdz dabasgāzes tirgus atvēršanai (līdz 2017. gada 3. aprīlim) komersantiem, kas ražošanas procesā izmanto dabasgāzi, siltumenerģijas tarifi tika apstiprināti tabulas veidā pie dažādām dabasgāzes cenām un varēja mainīties katru mēnesi atkarībā no dabasgāzes sistēmas operatora noteiktās dabasgāzes tirdzniecības cenas aktuālajā mēnesī. Regulators apstiprināja siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifus 13 komersantiem, no kuriem vienam komersantam, kas ražošanas procesā izmanto dabasgāzi, tika lemts arī par piemērošanas kārtību. Regulators norāda, ka ražošanas tarifs nav gala tarifs siltumenerģijas galalietotājiem, tā ir tikai daļa, no kā sastāv siltumenerģijas gala tarifs.

Regulators 2017. gada laikā apstiprinājis arī piecus lēmumus attiecībā uz tarifu piemērošanas kārtību tarifiem, kas apstiprināti līdz dabasgāzes tirgus atvēršanai, kur, ņemot vērā dabasgāzes cenas pieaugumu, ir siltumenerģijas tarifu pieaugums (divi no tiem piegādā siltumenerģiju gala lietotājiem).

Regulators izsniedzis četras atļaujas, un divi komersanti (AS "Valmieras piens" un SIA "Valmieras ūdens") izmantojuši atļaujas un noteikuši jaunus tarifus. Regulators sešiem komersantiem, kas ražošanas procesā izmanto dabasgāzi, apstiprinājis fiksētus siltumenerģijas tarifus, jo dabasgāzes izmaksas veido no jauna noslēgtā līgumā atrunātā fiksētā dabasgāzes cena.

Komersants	Regulatora pieņemtie lēmumi	Apstiprinātais siltumenerģijas tarifs EUR/MWh	Datums, no kura tarifs ir spēkā	Komersanta sniegtā siltumenerģijas apgādes pakalpojuma tarifa veids
Ventspils siltums, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**54,90**	05.03.2017.	**Gala tarifs**
Mārupes komunālie pakalojumi, AS	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**50,32**	01.04.2017.	**Gala tarifs**
Grobiņas namserviss, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**54,75**	01.04.2017.	**Gala tarifs**
Tukuma siltums, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**50,58**	01.06.2017.	**Gala tarifs**
Cēsu siltumtīkli, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**60,70**	01.09.2017.	**Gala tarifs**
MS siltums, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**48,00**	01.09.2017.	**Gala tarifs**
Valmieras ūdens, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**58,72**	01.12.2017.	**Gala tarifs**
Valmieras piens, AS	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**39,75**	15.07.2018.	Ražošanas tarifs
Brocēnu Enerģija, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**33,85**	01.08.2017.	Ražošanas tarifs
Valmieras enerģija, AS	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**41,28**	10.08.2017.	Ražošanas tarifs
Vangažu sildspēks, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**49,95**	07.12.2017.	Ražošanas tarifs
Baložu siltums, SIA	Lēmums par tarifu apstiprināšanu			Ražošanas tarifs
	Lēmums par tarifu apstiprināšanu	**48,16**	01.11.2017.	Ražošanas tarifs

Komersants	Regulatora pieņemtie lēmumi	Piemērojamais siltumenerģijas tarifs 2017. gada decembrī EUR/MWh	Datums, no kura tarifs ir spēkā	Komersanta sniegtā siltumenerģijas apgādes pakalpojuma tarifa veids
Vangažu namsaimnieks, SIA[32]	Lēmums par tarifu apstiprināšanu un piemērošanas kārtība		01.02.2018.	**Gala tarifs**
Daugavpils siltumtīkli, AS	Piemērošanas kārtība	**50,53**		**Gala tarifs**
ĀDAŽU NAMSAIMNIEKS, SIA	Piemērošanas kārtība	**53,27**		**Gala tarifs**
Latvenergo, AS, TEC-1	Piemērošanas kārtība	**28,36**		Ražošanas tarifs
Latvenergo, AS, TEC-2	Piemērošanas kārtība	**29,10**		Ražošanas tarifs
JUGLAS JAUDA, SIA	Piemērošanas kārtība	**33,15**		Ražošanas tarifs
BALTENEKO, SIA (Attekas iela)	Piemērošanas kārtība	**38,66**		Ražošanas tarifs
BALTENEKO, SIA (Gaujas iela)	Piemērošanas kārtība	**45,12**		Ražošanas tarifs
Fortum Jelgava, SIA[33]	Atļauja			**Gala tarifs**
Valmieras ūdens, SIA	Atļauja			**Gala tarifs**
BABĪTES SILTUMS, SIA	Atļauja			**Gala tarifs**
Valmieras piens, AS	Atļauja			Ražošanas tarifs

[32] Vangažu namsaimnieks, SIA tarifi apstiprināti 28.12.2017. un stājās spēkā 01.02.2018., līdz ar to 2017. gada decembrī spēkā ir iepriekš apstiprinātais 2008. gada tarifs pie dabasgāzes sistēmas operatora pēdējās publicētās dabasgāzes tirdzniecības cenas.

[33] Atļauja ir lēmumi, kas nosaka tiesības komersantiem pašiem noteikt tarifus pie tekstā minēto nosacījumu iestāšanās (skat. apakšsadaļu "Tarifu aprēķināšanas metodikas"). Atsauce attiecas uz visiem četriem komersantiem, kam piešķirta atļauja.

Komersants	Regulatora pieņemtie lēmumi	Noteiktais siltumenerģijas tarifs EUR/MWh	Datums, no kura tarifs ir spēkā	Komersanta sniegtā siltumenerģijas apgādes pakalpojuma tarifa veids
Valmieras piens, AS	Noteiktais tarifs	**41,00**	01.01.2018.	Ražošanas tarifs
Valmieras ūdens, SIA	Noteiktais tarifs	**58,94**	01.01.2018.	**Gala tarifs**

Regulatorā izskatīšanā 2017. gada beigās kopumā bija četri siltumenerģijas apgādes komersantu iesniegtie siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu projekti. Regulators 2017. gadā uzdeva ar lēmumu SIA "Baložu siltums" veikt tarifu projekta pārrēķinu. Tā rezultātā SIA "Baložu siltums" tika apstiprināts par 4,94 EUR/MWh jeb 9,3% zemāks tarifs, nekā komersants bija sākotnēji aprēķinājis, iesniedzot tarifu projektu. Vairumā gadījumu Regulatora apstiprinātie tarifi bija zemāki vai tādā pašā līmenī kā komersantu sākotnējos tarifu projektos aprēķinātie.

2017. gadā tiem siltumenerģijas apgādes komersantiem, kuriem netika apstiprināti jauni tarifi, noteikta tarifu piemērošanas kārtība iepriekš apstiprinātajiem (līdz dabasgāzes tirgus atvēršanai) siltumenerģijas tarifiem vai, ja komersanti neizmantoja atļauju pašiem noteikt siltumenerģijas tarifus, piemērots Regulatora apstiprinātais tarifs pie dabasgāzes sistēmas operatora pēdējās publicētās dabasgāzes tirdzniecības cenas.

Līdz ar jauna līguma noslēgšanu par dabasgāzes piegādi pieauga dabasgāzes cena, salīdzinot ar dabasgāzes sistēmas operatora pēdējās publicētās dabasgāzes tirdzniecības cenu. Rezultātā, iesniedzot Regulatorā jaunu tarifu projektu, dabasgāzes izmaksas pieauga un līdz ar to arī siltumenerģijas tarifi. Komersanti iesniedza tarifu projektus ar aprēķinātu siltumenerģijas tarifu pieaugumu saistībā arī ar koģenerācijas stacijās saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma termiņa beigām.

Regulators nosaka siltumenerģijas tarifus EUR/MWh, kur tarifu veidojošajās izmaksās iekļautas izmaksas, kas nepieciešamas efektīvai siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniegšanai līdz siltumenerģijas apgādes piederības robežai, parasti līdz ievadam ēkā.

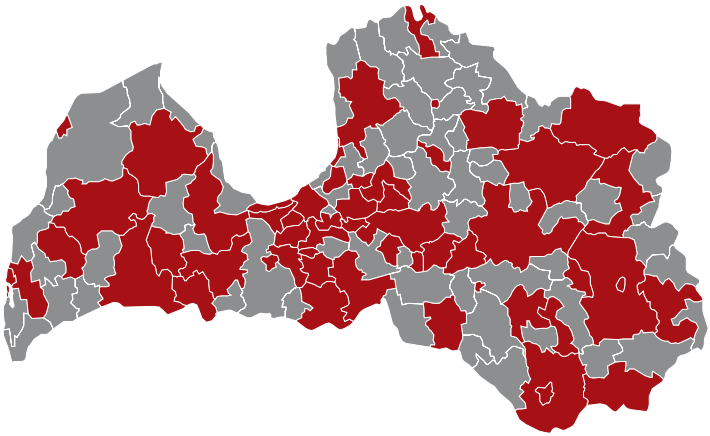
Komersanti saistībā ar siltumenerģijas tarifiem vērsās Regulatorā, galvenokārt atveroties dabasgāzes tirgum, izbeidzoties elektroenerģijas obligātajam iepirkumam, kā arī saistībā ar izmaiņām par iepirktās siltumenerģijas izmaksām.

9.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Samazinās lietotāju sūdzību skaits siltumenerģijas apgādē

Regulators apstiprina siltumenerģijas tarifus regulētiem siltumenerģijas apgādes komersantiem, izņemot tarifus neatkarīgajiem siltumenerģijas ražotājiem, kas darbojas siltumapgādes sistēmas operatora zonā.

Regulēto komersantu pakalpojumu sniegšanas vietas

Lai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs nodrošinātu nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, Regulators ne tikai uzrauga komersantu darbību, rūpīgi izvērtē iesniegtos tarifu projektus, bet arī apkopo un analizē lietotāju saņemtās sūdzības. Vienlaikus Regulatoram saskaņā ar Regulatora likumu[34] ir pienākums kā ārpustiesas instancei izskatīt strīdus starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un lietotāju vai starp pakalpojumu sniedzējiem par to tiesībām un pienākumiem.

2017. gadā no četrām siltumenerģijas apgādē saņemtajām sūdzībām divas bija par centralizētās siltumenerģijas apgādes nodrošināšanu pašvaldību teritorijā un divas par siltumapgādes pakalpojuma sniedzēja izrakstītajiem rēķiniem. Izvērtējot siltumenerģijas apgādē izskatītās sūdzības, neviena no sūdzībām neattiecās uz Regulatora kompetenci. Siltumenerģijas apgādē 2017. gadā netika ierosināts un izskatīts neviens strīds par sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanu.

[34] "Likums par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem", 32. panta pirmā daļa.

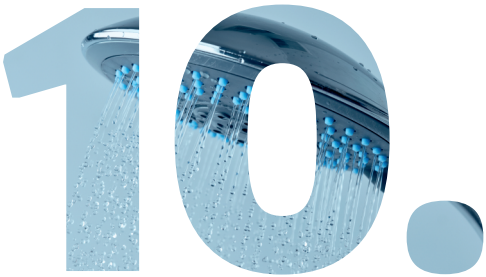
Regulators secina, ka sūdzību skaita samazinājums un nevēršanās Regulatorā ar strīda izskatīšanas ierosināšanu ir saistīta ar to, ka lietotāji sākotnēji vēršas pie sava pakalpojuma sniedzēja, lai atrisinātu problēmu, un tikai tad pie Regulatora. Vienlaikus iedzīvotāji ir kļuvuši informētāki par Regulatora kompetences jautājumiem. Regulators katru gadu pārskatos par saņemtajām sūdzībām skaidro saņemtās sūdzības pēc būtības, iestāžu kompetenci un atbildību katrā no gadījumiem, lai lietotājiem turpmāk ir saprotams, par kādiem jautājumiem ir jāvēršas pie sava nama apsaimniekotāja, pakalpojuma sniedzēja vai Regulatora. Regulatora kompetencē ir regulēt siltumenerģijas apgādes pakalpojumus, kas sniegti līdz siltumapgādes sistēmas piederības robežai.

9.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Valentīns Hitrovs,
Enerģētikas departamenta direktors

Siltumenerģijā lielākās izmaiņas ir saistītas ar grozījumiem tarifu aprēķināšanas metodikās. Atbilstoši grozījumiem komersantiem atvērtā dabasgāzes tirgū ļauts noteikt pašiem tarifus, ja ir mainījusies dabasgāzes iepirkuma cena vai iepirktās siltumenerģijas cena. Jaunā kārtība nemaina piemēroto tarifu uzraudzības apjomu, tomēr ļauj komersantiem ātrāk reaģēt uz dabasgāzes un iepirktās siltumenerģijas cenas izmaiņām atvērtā dabasgāzes tirgus apstākļos. Siltumenerģijas apgādes nozarē līdz ar izmaiņām siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu noteikšanā Regulatora uzdevums ir uzraudzīt siltumapgādes komersantu piemērojamos un pašu noteiktos siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifus, lai tie atbilstu dabasgāzes cenas, iepirktās siltumenerģijas un ieņēmumu no elektroenerģijas izmaiņām.

Viens no izaicinājumiem siltumapgādes nozarē, kas Regulatoru sagaida, ir izmaksu līmeņatzīmju jeb benchmarking ieviešana. Ņemot vērā, ka dabasgāzes atvērtajā tirgū komersantiem ir iespēja pašiem piemērot ekonomiski pamatotu (kurināmā) dabasgāzes cenu tarifā, līmeņatzīmes ieviešana ļautu izmantot līmeņatzīmi kā referenci, izvērtējot iesniegtos tarifu projektus. Vienlaikus tas ļautu pilnveidot tarifu projektos ietverto izmaksu ekonomiskā pamatojuma izvērtēšanu, samazinātu administratīvo slogu siltumapgādes komersantam.

ŪDENSSAIMNIECĪBA

10.1. KOMERSANTU REĢISTRĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Ūdenssaimniecības komersantu sastāvs nemainīgs, turpinās darbs pie ikgadējo atskaišu tehniskās informācijas iesniegšanas automatizācijas

Regulatora pienākumos ūdenssaimniecības nozarē ietilpst komersantu sniegto ūdensapgādes pakalpojumu regulēšana un kanalizācijas pakalpojumu regulēšana, ja komersanta sniegto sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu apjoms vismaz vienā no četriem[35] sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu veidiem pārsniedz 100 000 m^3 gadā.

Saskaņā ar Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumu neregulējamos ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējus turpina uzraudzīt pašvaldības, kuras ar šiem komersantiem ir noslēgušas līgumus par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu savā administratīvajā teritorijā.

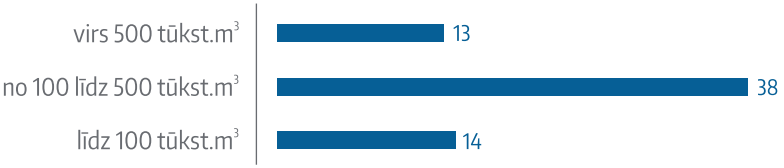
2017. gada 31. decembrī Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā bija reģistrēti 65 komersanti. Līdz ar to Regulatora regulētu ūdenssaimniecības komersantu skaits, salīdzinot ar 2016. gadu, nav mainījies.

Regulējamie ūdenssaimniecības pakalpojumi 2016. gadā tika sniegti Rīgā, astoņās Republikas nozīmes pilsētās un 438 mazākās pilsētās, ciemos un mazākas kategorijas apdzīvotās vietās.

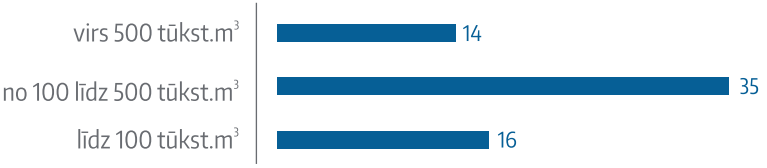
Salīdzinājumā ar 2016. gadu, būtiski nav mainījies ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju dalījums pēc sniegto sabiedrisko pakalpojumu apjoma.

[35] Ūdens ieguve un sagatavošana; ūdens piegāde; notekūdeņu savākšana un novadīšana; notekūdeņu attīrīšana.

Komersantu skaits ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanā
(pēc lietotājiem piegādātā ūdens apjoma)

Komersantu skaits ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanā
(pēc lietotājiem savāktā notekūdeņu apjoma)

Gan ūdensapgādē, gan kanalizācijā vairāk nekā puse no regulētajiem ūdenssaimniecības pakalpojumiem tiek sniegti Rīgā un tās apkārtnē.

Regulators 2017. gadā veica 13 komersantu pārbaudi pakalpojumu sniegšanas vietā. Veikto pārbaužu rezultātā 2017. gadā netika konstatēti regulēšanas prasību pārkāpumi.

10.2. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKA, TARIFU IZMAIŅAS

Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu noteikšanas normatīvā vide un tarifu projektu izvērtēšana bez būtiskām izmaiņām pārskata gadā

Uz 2017. gada 31. decembri 65 komersantiem Regulatorā ir noteikti 55 ūdensapgādes tarifi un 57 kanalizācijas pakalpojumu tarifi. Tas nozīmē, ka Regulatora noteiktie ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifi veido 69% no visiem regulēto ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifiem vai pašvaldību noteiktajām maksām.

Tarifa/ maksas veids	Regulatora apstiprinātie ūdensapgādes pakalpojumu tarifi	Regulatora apstiprinātie kanalizācijas pakalpojumu tarifi	Reģionālā regulatora apstiprinātie ūdensapgādes pakalpojumu tarifi vai pašvaldības apstiprināta maksa	Reģionālā regulatora apstiprinātie kanalizācijas pakalpojumu tarifi vai pašvaldības apstiprināta maksa
2017. gadā piemēroto tarifu / maksu skaits	55	57	26	25

10.2.1. 2017. gadā iesniegtie un apstiprinātie tarifu projekti

2017. gadā izvērtēšanā bija 13 iesniegtie ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu projekti.

SIA "Rīgas ūdens", kas ir lielākais ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējs Latvijā un nodrošina vairāk nekā pusi no regulēto ūdenssaimniecības pakalpojumu apjoma Latvijā, 2017. gada 30. oktobrī iesniedza tarifu projektu, kas pamatā bija saistīts ar ekspluatācijas izmaksu pieaugumu, dabas resursu nodokļa izmaksu pieaugumu, kā arī sniegto ūdenssaimniecības pakalpojumu apjomu samazināšanos.

Pagājušogad Regulators apstiprināja sešus ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu projektus. Divi tarifu projekti tika atsaukti izvērtēšanas gaitā.

Komersanta nosaukums	Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu darbības zona	Lēmums pieņemts	Uz 2017. gada 31. decembri
Auces komunālie pakalpojumi, SIA	Auces novads	02.03.2017.	
Kocēnu komunālā saimniecība, SIA	Kocēnu novads	22.02.2017.	
Aizputes komunālais uzņēmums, SIA	Aizpute, Aizputes novads	13.04.2017	
Ciemats, SIA	Ropažu novads, Ropažu, Mucenieku, Silakroga un Tumšupes ciems	15.06.2017.	
Kandavas komunālie pakalpojumi, SIA	Kandavas pilsēta; Kandavas pagasts; Cēres pagasts; Matkules pagasts; Vānes pagasts; Zemītes pagasts		Tarifu projekts atsaukts
Tukuma ūdens, SIA	Tukuma pilsēta	14.12.2017.	
Valgums-S, PSIA	Salaspils novads	14.12.2017.	
Komunālserviss TILDe, SIA	Degoles pagasts; Džūkstes pagasts; Irlavas pagasts; Lestenes pagasts; Sēmes pagasts; Slampes pagasts; Tumes pagasts; Zentenes pagasts		Tarifu projekts vērtēšanā
MĀRUPES KOMUNĀLIE PAKALPOJUMI, AS	Jaunmārupes, Mārupes, Skultes, Tīraines un Vētras ciemā, Mārupes novadā		Tarifu projekts vērtēšanā
Viļānu namsaimnieks, SIA	Viļānu novads		Tarifu projekts atsaukts
RĪGAS ŪDENS, SIA	Rīga; Baltezera ciems un Garkalnes ciems Ādažu novadā; Berģu ciems, Baltezera ciems, Makstenieku ciems, Langstiņu ciems, Upesciema ciems un „Alīses", „Remberģi 1", „Remberģi 2", „Selgas" Garkalnes novadā; Krustkalnu ciems un Valdlauču ciems Ķekavas pagastā, Ķekavas novadā; Dreiliņu ciems, Rumbulas ciems un Ulbrokas ciems Stopiņu novadā		Tarifu projekts vērtēšanā (tarifs apstiprināts 2018. gadā)
Jaunpils KS, PSIA	Jaunpils novads		Tarifu projekts vērtēšanā
Limbažu komunālserviss, Limbažu pilsētas SIA	Limbažu pilsēta, Katvaru pagasts, Limbažu pagasts, Pāles pagasts, Umurgas pagasts un Viļķenes pagasts Limbažu novadā		Tarifu projekts vērtēšanā

Patlaban ūdenssaimniecības nozarē nepieciešamību pārskatīt tarifus pamatā nosaka fakts, ka pēdējos 10–15 gados valsts teritorijā turpinās ES fondu līdzfinansētu ūdenssaimniecības attīstības projektu īstenošana. Šo projektu pamatmērķi ir vairāki. Pirmkārt, nodrošināt lietotājiem ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamību un nepārtrauktību. Otrkārt, nodrošināt lietotājiem kvalitātes un nekaitīguma prasībām atbilstošu ūdeni. Treškārt, maksimāli samazināt apkārtējās vides piesārņošanas riskus kanalizācijas pakalpojumos. Attiecīgie faktori tiek ņemti vērā, ierīkojot vai pārbūvējot inženiertīklus un iekārtas, izvēloties tehnoloģijas un veidojot jaunu lietotāju pieslēgumu iespēju, taču tas prasa papildu līdzekļus gan pamatlīdzekļu izveidei, gan to uzturēšanai.

Komersanta nosaukums	Ūdenssaimniecības tarifu darbības zona	Apstiprinātais ūdensapgādes pakalpojumu tarifs (izmaiņas pret sākotnēji iesniegto), EUR/m^3	Apstiprinātais kanalizācijas pakalpojumu tarifs (izmaiņas pret sākotnēji iesniegto), EUR/m^3
Auces komunālie pakalpojumi, SIA	Auces novads	0,86 (-0,13)	1,19 (-0,04)
Kocēnu komunālā saimniecība, SIA	Kocēnu novads	0,89	1,24
Aizputes komunālais uzņēmums, SIA	Aizpute, Aizputes novads	0,93 (-0,04)	1,35
Ciemats, SIA	Ropažu novads, Ropažu, Mucenieku, Silakroga un Tumšupes ciems	0,81 (+0,05)	1,14 (+0,10)
Tukuma ūdens, SIA	Tukuma pilsēta	1,00 (-0,03)	1,37 (-0,02)
Valgums-S, PSIA	Salaspils novads	0,91 (-0,14)	1,36 (-0,08)

Visu apstiprināto ūdenssaimniecības tarifu pārskatīšanas nepieciešamība bija saistīta ar realizētajiem ūdenssaimniecības sistēmu attīstības un sakārtošanas projektiem.

10.2.2. Būtiskākās pozīcijas tarifu projektos, kas ir mainījušās, salīdzinot ar 2016. gadu

2017. gadā noteiktajos ūdensapgādes pakalpojumu tarifos vidēji 53,7% izmaksu saistītas ar pamatlīdzekļu nolietojumu[36], to uzturēšanu un remontu, pakalpojumu sniegšanas nodrošināšanu. Vidēji 42,8% šajos tarifos veido personāla izmaksas. Nodokļu un kredītu procentu maksājumi ir nebūtiski tarifu veidojošajās izmaksās.

Komersanta nosaukums	Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu darbības zona	Pamatlīdzekļu nolietojums ūdensapgādes pakalpojumu tarifā, %	Pamatlīdzekļu uzturēšanas un remontu izmaksas, pārējās saimnieciskās darbības izmaksas ūdensapgādes pakalpojumu tarifā, %	Personāla izmaksas ūdensapgādes pakalpojumu tarifā, %
Auces komunālie pakalpojumi, SIA	Auces novads	11,5	49,4	33,6
Kocēnu komunālā saimniecība, SIA	Kocēnu novads	4,0	52,2	40,4
Aizputes komunālais uzņēmums, SIA	Aizpute, Aizputes novads	17,1	28,9	47,9
Ciemats, SIA	Ropažu novads, Ropažu, Mucenieku, Silakroga un Tumšupes ciems	10,8	39,4	46,9
Tukuma ūdens, SIA	Tukuma pilsēta	25,3	30,7	39,6
Valgums-S, PSIA	Salaspils novads	20,4	24,6	48,4
	Vidēji noteiktajos ūdensapgādes pakalpojumu tarifos	14,9	37,5	42,8

Līdzīga attiecība ir arī 2017. gadā noteiktajos kanalizācijas pakalpojumu tarifos. Vidēji 59,4% ir izmaksas, kas saistītas ar pamatlīdzekļu nolietojumu, to uzturēšanu un remontu, pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanu. Savukārt vidēji 39,6% šajos tarifos veido personāla izmaksas. Nodokļu un kredītu procentu maksājumi ir nebūtiski.

[36] Pamatlīdzekļu nolietojuma īpatsvaru ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu veidojošajās izmaksās nosaka komersantu pašu līdzfinansētā projektu daļa. Saskaņā ar Regulatora Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas prasībām ūdenssaimniecības tarifu veidojošajās izmaksās netiek iekļauta Eiropas Savienības līdzfinansējuma daļa.

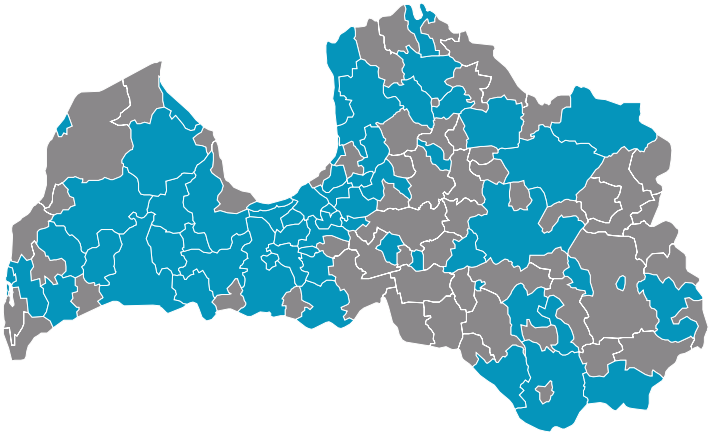
Komersanta nosaukums	Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu darbības zona	Pamatlīdzekļu nolietojums kanalizācijas pakalpojumu tarifā, %	Pamatlīdzekļu uzturēšanas un remontu izmaksas, pārējās saimnieciskās darbības izmaksas kanalizācijas pakalpojumu tarifā, %	Personāla izmaksas kanalizācijas pakalpojumu tarifā, %
Auces komunālie pakalpojumi, SIA	Auces novads	19,8	51,1	28,2
Kocēnu komunālā saimniecība, SIA	Kocēnu novads	4,2	58,1	35,8
Aizputes komunālais uzņēmums, SIA	Aizpute, Aizputes novads	27,6	29,4	42,6
Ciemats, SIA	Ropažu novads, Ropažu, Mucenieku, Silakroga un Tumšupes ciems	15,3	41,9	42,1
Tukuma ūdens, SIA	Tukuma pilsēta	24,3	41,5	33,0
Valgums-S, PSIA	Salaspils novads	9,9	33,2	56,5
	Vidēji noteiktajos kanalizācijas pakalpojumu tarifos	16,9	42,5	39,7

10.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Pakalpojumu lietotāji un komersanti savstarpējās problēmas atrisina patstāvīgi, kā rezultātā samazinājies saņemto sūdzību skaits

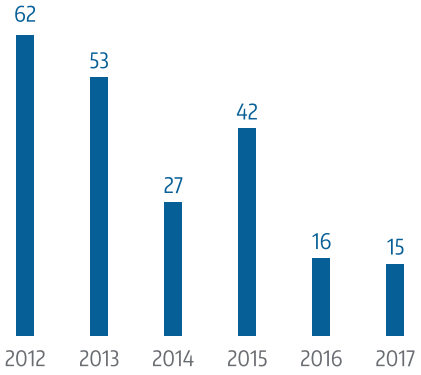
2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, nav mainījusies Regulatora uzraudzīto ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas teritorija. Lielākā pakalpojumu sniedzēju koncentrācija joprojām ir Rīgas un Zemgales reģionā.

Regulēto komersantu pakalpojumu sniegšanas vietas

Regulatorā izskatīto sūdzību skaita dinamika laikā no 2012. gada līdz 2017. gadam atspoguļo pārliecinošu tendenci samazināties saņemto sūdzību skaitam. Tas ir pozitīvs signāls gan komersantu sniegto pakalpojumu kvalitātes pieaugumam, gan lietotāju informētības līmeņa pieaugumam par pakalpojumu regulējumu.

Sūdzību skaits ūdenssaimniecības nozarē

Lielākā daļa patērētāju, kuri vērsušies Regulatorā, sūdzas par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju rīcību saistībā ar noslēgtajiem sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu līgumiem. Tāpat lietotāji sūdzas par spēkā esošo ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu piemērošanu. Plašāka informācija par sūdzību saturu un to izvērtējumu pieejama Regulatora sagatavotajā sūdzību pārskatā, kas pieejams Regulatora mājaslapā.

Visos gadījumos Regulators sniedz atbildes ar izvērstu skaidrojumu. Ja iesniegtā sūdzība nav Regulatora kompetences jautājums, iesniedzējiem tiek norādīta atbildīgā institūcija, kuras kompetencē ir risināt sūdzībā uzrādīto problēmu.

Ūdenssaimniecības nozares sūdzību dalījums pēc satura	2015		2016		2017		Izmaiņas pret 2017/2016
	skaits	%	skaits	%	skaits	%	
Par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju rīcību saistībā ar noslēgtajiem sabiedriskā ūdenssaimniecības pakalpojuma līgumiem	4	10	5	31	8	53	3
Par norēķiniem (t.sk. par tiešajiem norēķiniem)	7	17	4	25	-	-	-4
Par spēkā esošo ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu piemērošanu	6	15	2	13	2	13	-
Par iesniegtajos ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu projektos iekļauto izmaksu pozīciju pamatotību, iespēju iepazīties ar iesniegtajiem ūdenssaimniecības tarifu projektiem	14	34	2	13	-	-	-2
Par ūdens skaitītāju uzstādīšanu un nomaiņu	1	2	-	-	-	-	-
Par parādu nomaksu	-	-	-	-	2	13	2
Par ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitāti (saistībā ar iesniegtajiem ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu projektiem) un pakalpojuma nodrošināšanu	4	10	1	6	2	13	1
Citas	5	12	2	13	1	7	-1
	41	100	16	100	15	100	-1

10.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Agnese Kozlovska,
Ūdenssaimniecības un atkritumu apglabāšanas pakalpojumu departamenta direktore

Paredzams, ka tuvākajos gados Regulatora apstiprinātajiem ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifiem turpināsies tendence pieaugt, jo valstī mainās minimālās algas likme, nodokļu likmes, kā arī komersanti veic ieguldījumus ūdenssaimniecības sistēmu atjaunošanā un paplašināšanā, kas prasa lielus finanšu līdzekļus. Viena no būtiskām ūdenssaimniecības pakalpojumu izmaksu pozīcijām ir elektroenerģijas izmaksas, tādēļ Regulators turpinās informēt komersantus par iespējām tās samazināt, izvēloties atbilstošas jaudas pieslēgumus un veicot citus pasākumus, kā arī sekos līdzi paveiktajam.

Lai veicinātu ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas efektivitātes paaugstināšanu, Regulators 2018. gadā plānojis izvērtēt ar ūdens zudumiem ūdensapgādes inženiertīklos saistīto izmaksu limitēšanas iespējas ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu projektos, izstrādājot nenovēršamo ūdens zudumu aprēķinu, analizējot tā piemērošanas iespējas regulējamo komersantu tarifu projektos un iespējas noteikt, kādā apmērā ūdens zudumu apjoma samazināšana ir ekonomiski pamatota.

Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēji turpina darbu pie 2014.–2020. gada ES fondu plānošanas perioda darbības programmas – attīstīt un uzlabot ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas pakalpojumu kvalitāti un nodrošināt pieslēgšanas iespējas – īstenošanas. Šīs ES fondu līdzfinansētās programmas ietvaros ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēji pamatā koncentrējas uz kanalizācijas pakalpojumu pieejamības paplašināšanu, kas ir ļoti būtiski no vides aizsardzības viedokļa.

Ir vērojams, ka vairākas pašvaldības iecerējušas izmantot savas iespējas lemt par līdzfinansējuma piešķiršanu jaunu pieslēgumu izveidei jaunizbūvētajiem inženiertīkliem no pašvaldības budžeta. Tas pozitīvi ietekmēs ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamību un palielinās sniegto pakalpojumu apjomu.

SADZĪVES ATKRITUMU APGLABĀŠANA

Izmaiņas normatīvajos aktos – ietekme uz sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifu

11.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Komersantu skaits un regulēto sabiedrisko pakalpojumu apjoms saglabājies esošajā līmenī

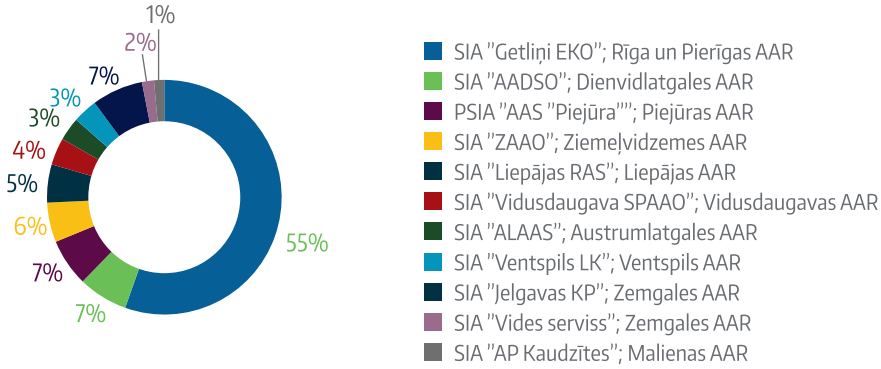
Regulators sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozarē regulē vienīgi sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma sniegšanu sadzīves atkritumu poligonos (atkritumu poligons). Lai sniegtu sadzīves atkritumu poligonos apglabāšanas pakalpojumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam ir jābūt reģistrētam Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojumu sniedzēju reģistrā (reģistrs) un nepieciešams Regulatora apstiprināts sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifs (atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifs).

2017. gada 31. decembrī bija reģistrēti 11 sabiedriskā pakalpojuma sniedzēji. Regulators 2017. gada laikā reģistrēja tikai vienu jaunu pakalpojuma sniedzēju – SIA "VIDES SERVISS", kas savu darbību sāka 2017. gada 1. janvārī poligonā "Grantiņi" (Codes pagasts Bauskas novadā). No reģistra izslēgts viens pakalpojumu sniedzējs – SIA "Zemgales EKO", kas pakalpojumu sniedza līdz 2016. gada 31. decembrim minētajā poligonā "Grantiņi". Izmaiņas poligonu apsaimniekošanā saistītas ar SIA "Zemgales EKO" reorganizāciju, kas tika veikta, beidzoties ES Kohēzijas fonda līdzfinansētā projekta piecu gadu pēcuzraudzības periodam. Reorganizācijas rezultātā manta, kas saistīta ar atkritumu poligona "Grantiņi" apsaimniekošanu, tika nodota Bauskas novada pašvaldībai, kura atdalīto mantu pievienoja tai piederošajai kapitālsabiedrībai SIA "VIDES SERVISS", kas attiecīgi arī pārņēma sabiedriskā pakalpojuma sniegšanu atkritumu poligonā "Grantiņi".

2017. gadā tika veiktas divas sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju pārbaudes pakalpojumu sniegšanas vietās. SIA "Vidusdaugava SPAOO" notika plānveida pārbaude, bet SIA "VIDES SERVISS" tika veikta pārbaude saistībā ar to, ka SIA "VIDES SERVISS" uzsāka pakalpojumu sniegšanu. Veikto pārbaužu laikā netika konstatēti regulēšanas prasību pārkāpumi vai trūkumi.

Apkopojot informāciju par kopējo valstī apsaimniekoto nešķirotu sadzīves atkritumu daudzumu, atkritumu poligons "Getliņi" joprojām ir Latvijā lielākais sadzīves atkritumu poligons, kurš apsaimnieko vairāk nekā pusi no valsts kopējā nešķiroto sadzīves atkritumu apjoma. Šāda tendence ir saistīta ar reģiona ekonomisko aktivitāti, atkritumu radītāju blīvumu un iedzīvotāju skaitu, kas dzīvo Rīgā un Pierīgas reģionā, kurā ir vislielākā atkritumu radītāju koncentrācija Latvijā. Poligonos pieņemtais nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums salīdzinājumā ar 2016. gadu samazinājies par 1%, sasniedzot 518,5 tūkst. tonnu.

Apglabāšanai pieņemtā nešķirotu sadzīves atkritumu daudzuma sadalījums pa poligoniem 2017. gadā
(% īpatsvars kopējā daudzumā)

11.2. TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODIKAS, TARIFI, TARIFU IZMAIŅAS

Būtisku normatīvās vides izmaiņu gads atkritumu apsaimniekošanas nozarē

11.2.1. Tarifu aprēķināšanas metodikas

2017. gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kas noteica, ka atkritumu poligona apsaimniekotājs tarifā iekļautās izmaksas samazina par ieņēmumu daļu, kuru tas gūst kā starpību starp maksājumu par dabas resursu nodokli (DRN), ko samaksā atkritumu apsaimniekotājs, un valsts budžetā samaksāto DRN par sadzīves atkritumu apglabāšanu. Atbilstoši grozījumiem Atkritumu apsaimniekošanas likumā Regulators 2017. gada 16. februārī apstiprināja jaunu "Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodiku" (metodika)[37].

Pamatojoties uz minētajām izmaiņām Atkritumu apsaimniekošanas likumā, visiem komersantiem, kas apsaimnieko atkritumu poligonus, ne vēlāk kā līdz 2017. gada 31. decembrim bija jāiesniedz izskatīšanai Regulatorā tarifu projekti, kas aprēķināti atbilstoši metodikai. Līdz 2017. gada beigām tarifu projektus atbilstoši metodikas izmaksu un ieņēmumu dalījumam iesniedza visi Regulatora reģistrā reģistrētie pakalpojumu sniedzēji.

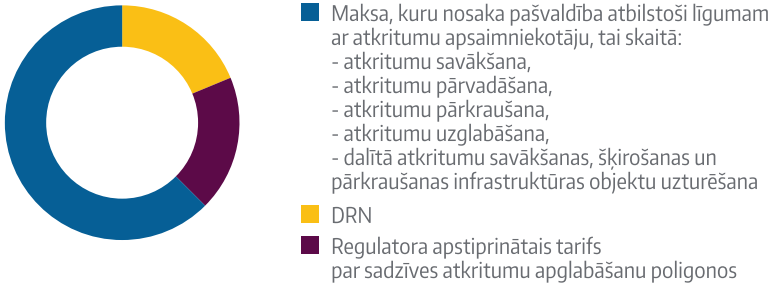
[37] Regulatora padomes 2017. gada 16. februāra lēmums Nr. 1/5 "Par sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodiku".

2017. gada beigās Regulators sagatavoja grozījumu projektu metodikā. Grozījumi saistīti ar izmaiņām Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kas stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī un paredz sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķinā turpmāk iekļaut DRN par sadzīves atkritumu apglabāšanu normatīvajos aktos noteiktajā apmērā[38]. Pirms tam DRN bija atsevišķa nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksas sastāvdaļa.

11.2.2. Tarifi

Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifs ir tikai viena daļa no kopējās maksas par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kuru maksā atkritumu radītājs. Otra daļa, kuru nosaka pašvaldība, ir maksa par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, šķirošanu (tai skaitā citām darbībām, ko veic pirms atkritumu reģenerācijas, lai samazinātu apglabājamo atkritumu apjomu), uzglabāšanu, dalītās atkritumu savākšanas, pārkraušanas un šķirošanas infrastruktūras objektu uzturēšanu atbilstoši līgumam, kuru pašvaldība noslēgusi ar atkritumu apsaimniekotāju. Līdz 2018. gada 1. janvārim trešo daļu no kopējās maksas par atkritumu apsaimniekošanu veidoja DRN, kas pašlaik saskaņā ar izmaiņām Atkritumu apsaimniekošanas likumā ir iekļaujams atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifā. DRN likme mainās katru gadu, līdz 2020. gadā tā sasniegs 50 EUR/t. Līdz ar minētajām izmaiņām normatīvajos aktos 2018. gadā atkritumu apsaimniekošanas maksu veidos vien tikai divas daļas.

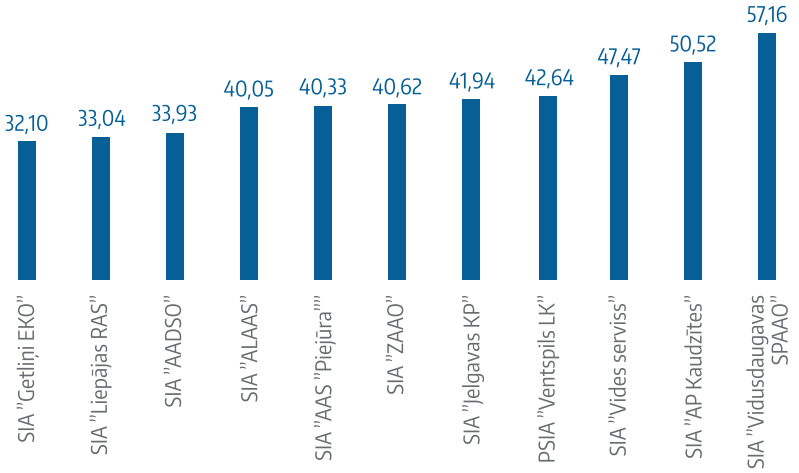
Atkritumu apsaimniekošanas maksas sastāvdaļas 2017. gadā[39]

Regulators 2017. gadā apstiprināja jaunus apglabāšanas pakalpojuma tarifus četriem komersantiem – SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts", SIA "AP Kaudzītes", SIA "Jelgavas komunālie pakalpojumi" un SIA "ALAAS".

[38] Regulatora padomes 2018. gada 18. janvāra lēmums "Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2017. gada 16. februāra lēmumā Nr. 1/5 "Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika"".
[39] Proporcijām ir informatīva nozīme, proporciju lielums neraksturo atkritumu apsaimniekošanas maksu konkrētā administratīvajā teritorijā.

Maksājums par sadzīves atkritumu apglabāšanu pie poligona vārtiem ar DRN (EUR/t)[40]

Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifu atšķirību nosaka vairāki faktori, piemēram, vai poligonā jau ir vai vēl nav izveidots atkritumu priekšapstrādes centrs, kurā mehāniski no sadzīves atkritumiem tiek nošķiroti bioloģiski noārdāmie atkritumi un materiāli tālākai pārstrādei. Vienlaikus ietekmi rada ekonomiskā aktivitāte, iedzīvotāju blīvums un atkritumu dalītas savākšanas sistēmas attīstība reģionā, no kuras atkritumi tiek nogādāti uz attiecīgo sadzīves atkritumu poligonu, jo no tā ir atkarīgs kopējais poligonā apglabāšanai nodoto atkritumu apjoms. Atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifu apmēru ietekmē arī poligonā izmantotās tehnoloģijas, piemēram, infiltrāta apsaimniekošanai, bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanai un biogāzes utilizācijai, kā arī tas, vai atkritumu apsaimniekošanas reģionā ir vai nav paredzētas poligona pārkraušanas stacijas. Būtisku ietekmi uz gala maksājumu pie poligona vārtiem rada atkritumu apjoms, kuru poligona apsaimniekotājam izdodas nošķirot turpmākai izmantošanai, jo par to nav jāmaksā DRN.

Galvenokārt visi komersanti, kas snieguši regulētu sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojumu 2017. gadā, ir realizējuši investīciju projektus, lai nodrošinātu nešķirotu sadzīves atkritumu sagatavošanu apglabāšanai un no tiem atdalītu bioloģiski noārdāmos atkritumus, kā arī atkritumus, kas derīgi turpmākai pārstrādei un reģenerācijai. Komersanti virzās uz mērķiem, ko nosaka ES direktīvas[41], izpildot vides aizsardzības prasības, kas vienlaicīgi rada izmaksu palielinājumu un sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifu pieaugumu.

[40] Maksājums aprēķināts atbilstoši Regulatora apstiprinātajiem tarifiem un informācijai, kas iesniegta Regulatoram par apglabātā sadzīves atkritumu apjoma proporciju, kurai piemērojams DRN.

[41] Saskaņā ar ES direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem prasībām līdz 2020. gadam jānodrošina, ka poligonos tiek apglabāti tikai 35% no 1995. gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma, kā arī otrreizējai izmantošanai un pārstrādei jāsagatavo vismaz 50% no sadzīves atkritumos esošajiem papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumiem.

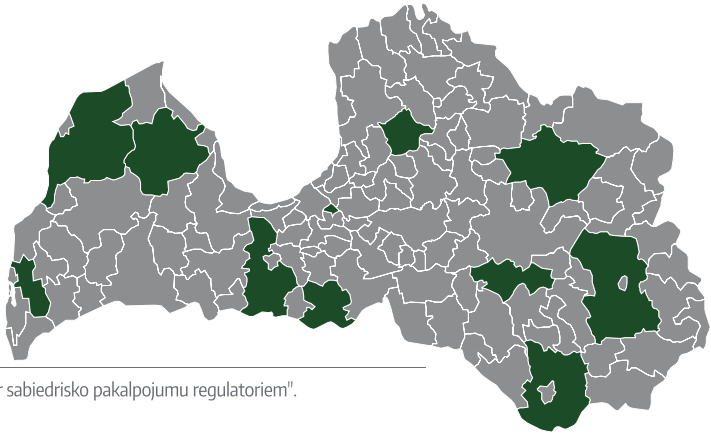
DRN likmes pieaugums, kas 2017. gadā bija 25 EUR/t, bet 2016. gadā 12 EUR/t, radīja būtisku izmaksu pieaugumu sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma lietotājiem. No 2018. gada 1. janvāra DRN likme sasniegusi 35 EUR/t, kas rada būtisku apglabāšanas pakalpojuma tarifu pieaugumu. Attiecīgā DRN likme pieaugs katru gadu, līdz 2020. gadā tā sasniegs 50 EUR/t, kas ietekmēs nozares tarifu pieaugumu turpmākajos gados. Tādēļ, lai samazinātu izmaksas par atkritumu apglabāšanu, ļoti būtiska nozīme ir atkritumu šķirošanai, lai tos nodotu otrreizējai pārstrādei, tādējādi samazinot DRN, kas būtu jāmaksā par šo atkritumu apglabāšanu. Nozīmīga loma atkritumu sagatavošanai turpmākai pārstrādei ir atkritumu šķirošanai jau to radīšanas avotā pie iedzīvotājiem, kas nodrošina daudz lielākas iespējas iegūt kvalitatīvu otrreizējās pārstrādes materiālu.

11.3. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Regulators, pildot likumā[42] noteiktās funkcijas, katru gadu apkopo informāciju par Regulatoram iesniegtajām sūdzībām, tostarp arī atkritumu apglabāšanas jomā. Saistībā ar sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojumu Regulators 2017. gadā nav saņēmis nevienu lietotāja iesniegumu. Jānorāda, ka 2016. gadā Regulators saņēma tikai vienu sūdzību, kas liek secināt, ka Regulatora ikdienas darbs vairāku gadu garumā ir rezultējies ar lietotāju informētību par lietotāja tiesībām, komersanta pienākumiem, Regulatora un pašvaldību kompetences jautājumiem atkritumu nozarē. Regulators ikdienā sniedz konsultācijas, kā rīkoties lietotājam problēmsituācijās, un skaidrojumu par iespējamajiem risinājumiem.

2017. gadā sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma sniegšanas vietas nav mainījušās.

Atkritumu apglabāšanas pakalpojumu sniegšanas vietas

[42] Likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem".

11.4. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Agnese Kozlovska,
Ūdenssaimniecības un atkritumu apglabāšanas pakalpojumu departamenta direktore

2018. gadā Regulatorā tiks vērtēti visi sadzīves atkritumu poligonu apsaimniekotāju sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifi, jo, ņemot vērā grozījumus Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī, sadzīves atkritumu poligonu apsaimniekotājiem ne vēlāk kā līdz 2017. gada 31. decembrim bija jāiesniedz izskatīšanai Regulatorā jauns tarifa projekts. Šo prasību izpildījuši visi atkritumu poligonu apsaimniekotāji. Izmaiņas tarifu apmērā ir ieviesuši arī 2017. gada decembrī pieņemtie grozījumi Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kas nosaka, ka turpmāk sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķinā jāietver arī DRN par sadzīves atkritumu apglabāšanu. Līdz šim DRN bija atsevišķa nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksas sastāvdaļa. Atbilstoši grozījumiem tiks veikta visu atkritumu apglabāšanas tarifu pārrēķināšana un izvērtēšana.

Atkritumu apglabāšanas pakalpojumu tarifiem tuvākajos gados būs tendence palielināties, jo gandrīz visi komersanti, kuri apsaimnieko poligonus, līdz 2017. gadam veikuši nozīmīgas investīcijas gan sadzīves atkritumu mehāniskās šķirošanas tehnoloģisku iekārtu iegādē, gan bioloģiski noārdāmo atkritumu tālākas pārstrādes un reģenerācijas tehnoloģisko iekārtu iegādē. Tā rezultātā poligonos ir būtiski mainījušās atkritumu plūsmas un atkritumu krātuvē tiek apglabāta tikai daļa no kopējā sadzīves atkritumu daudzuma, kas tiek nogādāts apglabāšanai poligonos. Ieguldītās investīcijas atkritumu sagatavošanas apglabāšanai iekārtās komersanti var atgūt tikai caur tarifu, tādēļ uz apglabāšanas pakalpojumu attiecināmās izmaksas pieaugs. Savukārt, samazinoties faktiski apglabātajam atkritumu daudzumam, samazinās DRN maksājumi, kas ir ļoti svarīgi, ņemot vērā, ka paredzēts DRN pieaugums katru gadu.

Ņemot vērā informāciju, ko nozares komersanti snieguši 2017. gadā iesniegto tarifu projektu ietvaros, secināms, ka komersanti plāno arī tālāku attīstību, piesaistot ES līdzfinansējumu bioloģiski noārdāmo atkritumu efektīvākai apstrādei un atkritumu reģenerācijai siltumenerģijā. Atkritumu apglabāšanas tarifu pieaugumam būtu jāveicina atkritumu šķirošanu, attīstot dalīti vāktu atkritumu apsaimniekošanu un savākto atkritumu priekšapstrādi pirms to nogādāšanas poligonos, tādējādi samazinot atkritumu daudzumu, kas nonāk poligonos un tiek apglabāti.

12.

TIESISKAIS REGULĒJUMS

Īstenojot Regulēšanas funkciju, Regulators strikti ievēro normatīvos aktus –sniedzot grozījumus likumprojektos, MK noteikumu projektos, izdodot savus noteikumus un transponējot ES direktīvas nacionālajos normatīvajos aktos

Sniedzot grozījumus likumprojektos un MK noteikumu projektos, Regulatora eksperti sniedz par tiem atzinumus un piedalās starpinstitūciju sanāksmēs. Savukārt, lai pilnveidotu regulējumu kādā no uzraugāmajām nozarēm, Regulators transponē ES direktīvas un izdod savus normatīvos aktus (NA) – noteikumus, metodikas, lēmumus.

12.1. DOMSTARPĪBU IZSKATĪŠANA

2017.gada 19.aprīlī stājās spēkā Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likums[43]. Likuma mērķis ir veicināt ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla būvniecību un ierīkošanu. Ņemot vērā likumā noteikto, no 2017.gada 1.augusta Regulatoram kā ārpustiesas instancei tika noteikta jauna funkcija – domstarpību izskatīšana. Regulators izskata domstarpības par šādiem jautājumiem: informācijas saņemšana no tīkla operatora par fizisko infrastruktūru, tīkla operatora fiziskās infrastruktūras apsekošana, piekļuve tai un iekšējai fiziskai infrastruktūrai, kā arī fiziskās infrastruktūras būvdarbu koordinēšana. Regulators izskata domstarpības starp elektronisko sakaru komersantu un tīkla operatoru, dzīvojamās mājas īpašnieku vai nedzīvojamās mājas īpašnieku. Domstarpību izskatīšana notiek par maksu. Regulators 2017.gadā nav saņēmis iesniegumus ar lūgumu izskatīt domstarpības saskaņā ar Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likumu.

DABASGĀZE

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi	Atbilstoši grozījumiem Enerģētikas likumā, kas paredz visiem dabasgāzes lietotājiem tiesības brīvi izvēlēties dabasgāzes tirgotāju	07.02.2017	MK noteikumi
Kārtība, kādā pieņem lēmumu par to, vai piekļuve dabasgāzes krātuvēm ir tehniski un ekonomiski pamatota		28.02.2017	MK noteikumi

[43] kurā tika ieviesta Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 15.maija direktīva 2014/61/ES par pasākumiem ātrdarbīgu elektronisko sakaru tīklu izvēršanas izmaksu samazināšanai

Dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumi	Lai nodrošinātu visiem sistēmas lietotājiem un pretendentiem, kuri pieprasa pieeju attiecīgajai sistēmai, vienlīdzīgu piekļuvi dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas pakalpojumiem saskaņā ar objektīvi pamatotiem,ekonomiski attaisnotiem, taisnīgiem, vienlīdzīgiem un atklātiem noteikumiem	13.04.2017.	Regulatora NA
Inčukalna pazemes gāzes krātuves lietošanas noteikumi		13.04.2017.	Regulatora NA
Dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika		16.03.2017.	Regulatora NA
Dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika	Turpinot 2016.gadā uzsākto darbu pie dabasgāzes apgādespakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku izstrādes	16.03.2017.	Regulatora NA
Dabasgāzes cenas saistītajiem lietotājiem aprēķināšanas metodika		27.03.2017.	Regulatora NA
Noteikumi par informāciju elektroenerģijas un dabasgāzes galalietotājiem	Lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu lietotāju tiesību aizsardzību un veicinātu lietotāju izpratni par norēķiniem, kas saistīti ar sabiedrisko pakalpojumu lietošanu dabasgāzes apgādē	14.12.2017.	Regulatora NA
Vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora un dabasgāzes pārvades sistēmas operatora sertificēšanas noteikumi	Veicot Enerģētikas likumā noteiktās darbības, kas nepieciešamas, lai uzsāktu vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora un dabasgāzes pārvades sistēmas operatora sertificēšanu	16.02.2017.	Regulatora NA
Noteikumi par prasībām dabasgāzes sadales sistēmas operatora neatkarībai	Apstākļos, kad dabasgāzes sadales sistēmas operators ir vertikāli integrēta energoapgādes komersanta sastāvā, lai nodrošinātu sadales sistēmas operatora darbības nošķiršanu no dabasgāzes ražošanas, pārvades, uzglabāšanas, sašķidrinātās dabasgāzes pakalpojuma sniegšanas un tirdzniecības darbībām un izvērtētu sadales sistēmas operatora atbilstību Enerģētikas likumā noteiktajiem neatkarības nosacījumiem	26.01.2017.	Regulatora NA
Noteikumi par kārtību, kādā tiek ierīkotas un lietotas dabasgāzes tiešās līnijas	Lai paplašinātu iespēju tirgus dalībniekiem iesaistīties dabasgāzes tirgus darbībā	21.12.2017.	Regulatora NA
Informācijas iesniegšanas noteikumi enerģētikas nozarē	Lai komersantiem vienkāršotu informācijas iesniegšanas kārtību Regulatorā	21.12.2017.	Regulatora NA
Licence „Conexus Baltic Grid" dabasgāzes pārvadei un licenci dabasgāzes uzglabāšanai	Lai dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas pakalpojumus, kurus sniedza AS "Latvijas Gāze", turpmāk Latvijā nodrošinātu AS "Conexus Baltic Grid"	05.01.2017.	Regulatora NA
Licence AS "Gaso" dabasgāzes sadalei	Lai dabasgāzes sadales pakalpojumus, kurus sniedza AS "Latvijas Gāze", turpmāk Latvijā nodrošinātu AS "Gaso"	07.12.2017.	Regulatora NA

ELEKTROENERĢIJA

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Kopējā tīkla modeļa metodika (Common grid model methodology)	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2015/1222 prasības, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas un, ņemot vērā nominētā elektroenerģijas tirgus operatora un visu ES pārvades sistēmu operatoru kopīgi izstrādātos priekšlikumus	11.05.2017.	ES NA, Regulatora NA
Nākamās dienas tirgum rezervētās jaudas garantēšanas termiņš (Day-ahead firmness deadline)	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2015/1222 prasības, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas un, ņemot vērā nominētā elektroenerģijas tirgus operatora un visu ES pārvades sistēmu operatoru kopīgi izstrādātos priekšlikumus	08.06.2017.	ES NA, Regulatora NA
Plāns par elektroenerģijas tirgus sasaistīšanas operatoru funkciju kopīgu izpildi	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2015/1222 prasības, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas un, ņemot vērā nominētā elektroenerģijas tirgus operatora un visu ES pārvades sistēmu operatoru kopīgi izstrādātos priekšlikumus	08.06.2017.	ES NA, Regulatora NA
Visu elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru priekšlikumu grozījumam ar jaudas aprēķināšanas reģionu noteikšanu (Determination of Capacity Calculation Regions).	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2015/1222 prasības, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas un, ņemot vērā nominētā elektroenerģijas tirgus operatora un visu ES pārvades sistēmu operatoru kopīgi izstrādātos priekšlikumus	30.10.2017.	ES NA, Regulatora NA
Prasības vienotajai piešķiršanas platformai un metodiku par vienotās piešķiršanas platformas izveides, izstrādes un darbības izmaksu dalīšanu (The methodology for sharing costs of establishing, developing and operating the single allocation platform)	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2016/1719 prasības, ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas	18.10.2017.	ES NA, Regulatora NA
Baltijas reģiona pārvades sistēmas operatoru kopīgi izstrādāto Baltijas jaudas aprēķināšanas reģiona reģionālās un tirdzniecības zonas robežas specifisko pielikumu ilgtermiņa pārvades tiesību saskaņotajiem piešķiršanas noteikumiem	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2016/1719 prasības, ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas	18.10.2017.	ES NA, Regulatora NA
Ražošanas un slodzes datu ieguves metodiku (Generation and load data provision methodology)	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2016/1719 prasības, ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas	16.11.2017.	ES NA, Regulatora NA

Lēmums klasificēt BDR Thermea Group B.V. ražoto elektroenerģijas ražošanas moduli „eVita" kā jauno tehnoloģiju	Lai ievērotu EK Regulas Nr.2016/631, ar ko izveido tīkla kodeksu par ģeneratoriem piemērojamām tīkla pieslēguma prasībām, nosacījumus un ņemot vērā BDR Thermea Group B.V. pieteikumu	11.05.2017.	ES NA, Regulatora NA
Kārtība, kādā finansē pieslēguma ierīkošanu aizsargātajam lietotājam		16.08.2017.	MK noteikumi
Aizsargātā lietotāja tirdzniecības pakalpojuma sniegšanas, obligātā iepirkuma komponentes un sadales sistēmas pakalpojuma kompensēšanas kārtība			MK noteikumi
Noteikumi par atļaujas izsniegšanu elektroenerģijas tiešās līnijas pieslēguma ierīkošanai	Precizēti dokumenti, kas jāiesniedz, lai Regulators izvērtētu jautājumu par atļauju tiešās līnijas pieslēguma ierīkšanai, kā arī atļaujas izsniegšanas nosacījumus. Noteikumos noteikts arī regulējums par rezerves pieslēguma izveidošanu, kā arī par sistēmas jaudas rezervēšanas maksu, ja objektam nepieciešams saglabāt vai ierīkot rezerves pieslēgumu	05.01.2017.	Regulatora NA
Grozījumi Obligātā iepirkuma komponenšu aprēķināšanas metodikā	Lēmums pieņemts saskaņā ar 2016.gada 19.maija grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā, kas paredz mainīt valsts budžeta dotācijas obligātā iepirkuma komponenšu apmēra samazināšanai piemērošanas kārtību	12.01.2017.	Regulatora NA
Obligātā iepirkuma un jaudas komponenšu aprēķināšanas metodika	Lēmums pieņemts pamatojoties uz 2016. gada 23.novembra grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā, kas paredz jaunu kārtību, kādā paredzēts segt izmaksas, kas rodas publiskajam tirgotājam (AS "Enerģijas publiskais tirgotājs"), veicot maksājumus par uzstādīto elektrisko jaudu koģenerācijas stacijās	14.09.2017.	Regulatora NA
Grozījumi Tīkla kodeksā	Lai ievērotu Eiropas Komisijas 2017.gada 23.novembra Regulas Nr.2017/2195, ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas, prasības un Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru vienošanos par balansēšanas tirgus pamatprincipiem	14.12.2017.	Regulatora NA
Noteikumi par informāciju elektroenerģijas un dabasgāzes galalietotājiem	Lai pilnveidotu prasības tirgotājiem attiecībā uz rēķinos un informatīvajos materiālos iekļaujamo informāciju	14.12.2017.	Regulatora NA
Informācijas iesniegšanas noteikumi enerģētikas nozarē	Lai komersantiem vienkāršotu informācijas iesniegšanas kārtību Regulatorā	21.12.2017.	Regulatora NA

ELEKTRONISKIE SAKARI

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Viesabonēšanas regulas grozījumi	Lai atceltu viesabonēšanas papildmaksu Eiropas ekonomiskajā zonā	21.12.2017.	ES NA, Regulatora NA
Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likums	Lai ieviestu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu par pasākumiem ātrdarbīgu elektronisko sakaru tīkla izvēršanas izmaksu samazināšanai	19.04.2017.	Likums
Grozījumi Elektronisko sakaru likumā (lietotāju sūdzības)	Jauna galalietotāju sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas kārtība		Likums
Grozījumi Elektronisko sakaru likumā (tarifu noteikšana)	Lai elektronisko sakaru komersanti nenosaka neatbilstoši augstus tarifus tirgum, kā arī var nodrošināt to, ka citi elektronisko sakaru komersanti ir informēti par piemēroto saistību un savstarpējos norēķinos izmantojamo tarifu		Likums
Grozījumi Vispārējas atļaujas noteikumos elektronisko sakaru nozarē	Lai veicinātu nākamās paaudzes tīklu tehnoloģiju attīstību	30.03.2017.	Regulatora NA
Grozījumi Starpsavienojuma pamatpiedāvājuma noteikumos		30.03.2017.	Regulatora NA
Jauna redakcija Elektronisko sakaru tīkla tehniskajiem un darbības noteikumiem starpsavienojuma pakalpojumam		30.03.2017.	Regulatora NA
Jauna redakcija Elektronisko sakaru tīkla tehniskajiem un darbības noteikumiem par piekļuvi datu plūsmai		14.09.2017.	Regulatora NA
Jauna redakcija Noteikumiem par privātā elektronisko sakaru tīkla pieslēgšanu publiskajam elektronisko sakaru tīklam	Ņemot vērā tehnoloģiju un tehnoloģisko risinājumu attīstību	16.11.2017.	Regulatora NA
Galalietotāju informēšanas par paaugstinātu tarifu izsaukumiem noteikumi	Lai veicinātu galalietotāju tiesību aizsardzību un izpratni par tarifiem, kurus elektronisko sakaru komersanti piemēro	15.06.2017.	Regulatora NA
Universālā pakalpojuma saistību tīro izmaksu aprēķināšanas un noteikšanas metodika	Lai precizētu nemateriālo ieguvumu aprēķinu	06.07.2017.	Regulatora NA
Noteikumi par numerācijas lietošanas tiesībām	Lai nodrošinātu, ka numerācijas lietošanas tiesības elektronisko sakaru komersantiem tiek piešķirtas pēc iespējas ātrāk un efektīvāk	26.10.2017.	Regulatora NA
Radiofrekvenču spektra joslas L3400 Mhz – 3450 MHz un 3650 MHz – 3700 MHz lietošanas tiesību piešķiršana izsoles izsoles kārtībā	Lai nodrošinātu radiofrekvenču spektra joslas L3400 MHz – 3450 MHz un 3650 MHz – 3700 Mhz lietošanas tiesību piešķiršanu izsoles kārtībā	07.12.2017.	Regulatora NA

Noteikumi par elektronisko sakaru komersantu reģistrēšanu un elektronisko sakaru tīklu pakalpojumu sarakstu	Precizēts Elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu saraksts, ņemot vērā tehnoloģiskās izmaiņas elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū	30.11.2017.	Regulatora NA
Informācijas iesniegšanas noteikumi elektronisko sakaru nozarē	Lai atvieglotu elektronisko sakaru komersantiem iesniedzamās informācijas procesu Regulatorā	21.12.2017.	Regulatora NA
Elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes prasību, kvalitātes pārskatu iesniegšanas un publiskošanas noteikumi	Lai vienkāršotu elektronisko sakaru komersantiem Regulatorā iesniedzamās informācijas saturu un pakalpojumu kvalitātes parametru rādītāju uzskaiti	30.11.2017.	Regulatora NA
Elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes mērījumu metodika		30.11.2017.	Regulatora NA

PASTS

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Eiropas Parlamenta un Padomes regula par paku pārrobežu piegādes pakalpojumiem	Lai nodrošinātu pakalpojuma kvalitāti	Izstrādes procesā	ES NA
Grozījumi Pasta likumā	Likumprojektā ir pilnveidoti Pasta likumā lietotie pamatjēdzieni, kā arī ietvertas normas, kas nodrošinātu efektīvus pasta sūtījumu piegādes risinājumus	Izstrādes procesā	Likums
Informācijas iesniegšanas noteikumi pasta nozarē	Lai komersantiem atvieglotu iesniedzamās informācijas procesu Regulatorā	21.12.2017.	Regulatora NA
Noteikumi par pasta komersantu reģistrēšanu	Ņemot vērā grozījumus likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" attiecībā par valsts nodevas aprēķina kārtību par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu	21.12.2017.	Regulatora NA

SILTUMENERĢIJA

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Grozījumi Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā	Lai līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu radītu atbilstošu tiesisko regulējumu siltumapgādē	30.03.2017. un 06.07.2017.	Regulatora NA
Grozījumi Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodikā	Lai līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu radītu atbilstošu tiesisko regulējumu siltumapgādē	30.03.2017. un 06.07.2017.	Regulatora NA
Informācijas iesniegšanas noteikumi enerģētikas nozarē	Lai komersantiem vienkāršotu informācijas iesniegšanas kārtību Regulatorā	21.12.2017.	Regulatora NA

ŪDENSSAIMNIECĪBA

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Vispārējās atļaujas, reģistrācijas un informācijas iesniegšanas noteikumos ūdenssaimniecības nozarē	Lai ūdenssaimniecības nozarē regulārās informācijas iesniegšanas procesu komersantiem padarītu skaidrāku un saprotamāku	16.11.2017.	Regulatora NA

ATKRITUMU APGLABĀŠANA

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Jauna redakcija Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodikai	Lai līdz ar grozījumiem likumdošanā radītu atbilstošu tiesisko regulējumu	16.02.2017.	Regulatora NA
Grozījumi Atkritumu apsaimniekošanas likumā	Lai aprēķinot tarifu par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos, aprēķinā iekļauj dabas resursu nodokli par sadzīves atkritumu apglabāšanu normatīvajos aktos noteiktajā apmērā	07.12.2017.	Likums
Grozījumi Vispārējās atļaujas, reģistrācijas un informācijas iesniegšanas noteikumos sadzīves atkritumu apglabāšanai atkritumu poligonos	Lai sadzīves atkritumu apglabāšanas nozarē regulārās informācijas iesniegšanas procesu komersantiem padarītu skaidrāku un saprotamāku	21.12.2017.	Regulatora NA

VISAS NOZARES

Kas	Mērķis	Pieņemts lēmums	Veids
Noteikumi par iepazīšanos ar tarifu projektu	Lai papildus esošajai kārtībai noteiktu jaunu kārtību, kādā lietotāji var iepazīties ar tarifiem gadījumos, kad pakalpojumu sniedzējam Regulators ir izsniedzis atļauju pašam noteikt tarifus	16.11.2017.	Regulatora NA
Noteikumi par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai iesniedzamo informāciju	Lai noteiktu vispārējo kārtību, kādā sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs, elektroenerģijas publiskais tirgotājs un elektroenerģijas sistēmas īpašnieks Regulatorā informāciju, kas regulatoram nepieciešama likumā un regulējamo nozaru speciālajos normatīvajos aktos noteikto funkciju veikšanai	21.12.2017.	Regulatora NA
Domstarpību izskatīšanas maksāšanas noteikumi	Lai noteiktu maksājuma apmēru, maksāšanas kārtību un termiņu par domstarpību izskatīšanu Regulatorā	08.06.2017.	Regulatora NA

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Regulatoram 2017. gads starptautiskajā sadarbībā ir bijis īpaši nozīmīgs – parakstīti vairāki sadarbības memorandi un starptautiskie līgumi enerģētikas, elektronisko sakaru un ūdenssaimniecības pakalpojumu nozarē, kas apliecina citu valstu regulatoru interesi veidot ar Regulatoru sadarbību un dalīties pieredzē regulēšanas jautājumos. Tāpat Regulators ir aktīvi darbojies starptautiskajās organizācijās un nozaru forumos, lai īstenotu ES vienotā tirgus ieviešanu katrā no nozarēm un apmainītos ar regulēšanas praksi. Veiksmīgi ir turpinājies darbs pie Regulatoram nozīmīgās OECD Regulatora darbības vērtēšanas ("peer review"; 2016.g.) ieteikumu īstenošanas

13.1. ELEKTRONISKIE SAKARI

Regulators aktīvi sadarbojās arī ar mobilo sakaru operatoriem, lai no 2017. gada 15. jūnija īstenotu "viesabonē kā mājās" uzraudzību. Vienlaikus Regulators piedalījās Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru (BEREC) stratēģijas izstrādē un kopējā pārskata izstrādē par tīklu neitralitāti. Turklāt Regulatora eksperti dalījās pieredzē un iepazīstināja valstu regulatorus ar platjoslas attīstību Latvijā, uzstājoties ES, Dienvidamerikas, Vidusjūras reģiona un Austrumu partnerības valstu regulatoru samitā. Strādājot pie topošā Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa BEREC līmenī, Regulators īpaši iesaistījās pakalpojumu un regulēšanas definīciju, un radiofrekvenču spektra jautājumos.

Eiropas Telekomunikāciju un pasta administrāciju konferences (CEPT) Numerācijas un tīklu komitejas darba grupā Regulators aktīvi piedalījās numerācijas, starpsavienojumu, pakalpojumu kvalitātes un piekļuves jautājumu risināšanā.

Tāpat Regulators piedalījās arī ikgadējā Baltijas Elektronisko sakaru un pasta regulatoru sanāksmē (BaltReG), kur diskutēja par plašu jautājumu loku, tostarp viesabonēšanas regulas ieviešanu, jaunākajiem lēmumiem saistībā ar tirgus analīzes rezultātiem, lietu internetu, tīkla neitralitātes noteikumu praktisko ieviešanu u. c.

No starptautiskās sadarbības projektiem īpaši jāuzsver Regulatora pieredzes nodošana Kosovas Telekomunikāciju regulatoram attiecībā uz infrastruktūras kopīgo izmantošanu TAIEX projekta ietvarā, uzvara konsorcijā ar Itālijas un Vācijas elektronisko sakaru regulatoriem "Twinning" projekta pieteikumā par elektronisko sakaru regulējuma ieviešanu Izraēlā, kā arī dalība Austrumu partnerības Elektronisko sakaru regulatoru kontakttīklā, daloties ar Latvijas pieredzi tīklu neitralitātes un platjoslas piekļuves ar būtisku ietekmi tirgū infrastruktūras regulēšanā.

Tāpat jāuzsver, ka Regulators parakstīja sadarbības memorandu ar Gruzijas regulatoru, lai aizsargātu Latvijas un Gruzijas mobilo sakaru lietotāju intereses no pārmērīga cenu palielinājuma zvaniem, īsziņām un datu izmantošanai, atrodoties viesabonēšanas režīmā Gruzijā vai Latvijā.

13.2. PASTS

Pasta nozarē jau trešo gadu turpinājās plaša diskusija par pārrobežu pasta paku regulu. Tā paredz jaunus pienākumus regulējamo komersantu uzraudzībā. Šajā ziņā Regulators, pārstāvot nelielu valsti, vēlētos paplašināt uzraugāmo loku, kā vienu no regulējamā komersanta uzraudzības kritērijiem nosakot, ka tajā strādā, sākot no 25 darbiniekiem, nevis 50 darbinieki, kāds ir esošais piedāvājums.

Savukārt reģionālajā BaltReg sanāksmē pasta nozares regulēšanai veltītajā daļā galvenās diskusijas notika par universālā pakalpojuma aspektiem, pasta paku pārrobežu piegādi un e-tirdzniecību.

13.3. ENERĢĒTIKA

Enerģētikas nozarē Baltijas valstu un Somijas regulatori, īstenojot EK regulu (Tīkla kodekss par harmonizētām gāzes pārvades tarifu struktūrām), vienojās kopā ar neatkarīgiem ekspertiem izstrādāt tarifu noteikšanas modeli Baltijas–Somijas vienotajam dabasgāzes tirgum, kas uzsāktu savu darbību pēc 2020. gada. Tarifu modeļa metodika noteiktu vienotu pieeju, pēc kuras aprēķināt dabasgāzes pārvades tarifus katram dabasgāzes pārvades operatoram Baltijas valstīs.

Tāpat turpinājās Regulatora darbība visu ES regulatoru kopējo lēmumu pieņemšanā, ieviešot tīkla kodeksus. Vienlaikus jāmin, ka ir tādi tīkla kodeksi, par kuriem lēmumi ir jāpieņem reģionālā līmenī. Regulators izstrādāja reģionālo lēmumu pieņemšanas noteikumu priekšlikumu un vadīja tā saskaņošanu ar Baltijas, Ziemeļvalstu un Polijas regulatoriem, kā rezultātā tika parakstīts sadarbības memorands par lēmumu pieņemšanu Baltijas jaudu aprēķina reģionā.

Lai īstenotu elektroenerģijas tirgus uzraudzību, Regulators pastāvīgi piedalījās Energoregulatoru sadarbības aģentūras (ACER) REMIT darba grupās, kā arī Nord Pool Regulatoru padomē, kura pēc EPEX SPOT darbības uzsākšanas reģionā darbojas kā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Regulatoru padome.

Reģionālās sadarbības ietvaros Regulators organizēja 23. Baltijas Elektroenerģijas tirgus dalībnieku forumu, kā arī 5. Baltijas Gāzes tirgus forumu un uzstājās Baltijas siltumapgādes regulēšanai veltītā pasākumā, kā arī rīkoja semināru Baltijas valstu regulatoriem, kurā Itālijas enerģētikas regulators iepazīstināja ar stimulējošās regulēšanas elementu izmantošanu elektroenerģijas sadalē.

Atbalstot Enerģētikas regulatoru reģionālās asociācijas (ERRA) apmaiņas programmu, Regulators pēc Pakistānas un Armēnijas regulatoru iniciatīvas dalījās ar savu pieredzi par elektroenerģijas vairumtirgus un kopīgo elektroenerģijas un gāzes interešu projektu uzraudzību, kā arī galvenajiem aspektiem iesniegto tarifu projektu vērtēšanā.

13.4. ŪDENSSAIMNIECĪBA

Pēc Kosovas regulatora iniciatīvas Regulators parakstīja sadarbības memorandu, lai apmainītos ar informāciju un pieredzi aktuālos ūdenssaimniecības regulēšanas jautājumos.

Būtiska bija Eiropas Ūdenssaimniecības nozares regulatoru asociācijas (WAREG) statusa maiņa – tās reģistrēšana par oficiālu bezpeļņas asociāciju ūdenssaimniecības pakalpojumu nozarē, kas apvieno 30 ūdenssaimniecības pakalpojumus regulējošās iestādes Eiropā. Regulators sniedza priekšlikumus statūtu un iekšējā reglamenta izstrādei, kā arī rotācijas kārtībā organizēja WAREG asamblejas un darba grupas sanāksmi. Līdzās šiem nozīmīgajiem procesiem, kas ir stiprinājuši regulatoru sadarbību Eiropas līmenī, jau tradicionāli notika Baltijas valstu ūdenssaimniecības regulatoru ekspertu tikšanās, kuras laikā katras valsts regulatora eksperti dalās pieredzē par konkrētiem regulēšanas aspektiem, lai uzlabotu regulēšanas vidi.

13.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN IZAICINĀJUMI 2018. GADĀ

Lija Makare,
Starptautisko attiecību vadītāja

Elektronisko sakaru, enerģētikas un pasta jomas ir tās, kurās joprojām turpināsies esošā regulēšanas ietvara pārskatīšana. Līdz ar to Regulatoru sagaida jauni uzdevumi un aktīva dalība galvenokārt Eiropas un starptautiskajās organizācijās un reģionālajos forumos, paužot Regulatora viedokli un gatavojoties jauniem regulēšanas pienākumiem.

Elektronisko sakaru nozarē pēc Elektronisko sakaru kodeksa stāšanās spēkā 2018. gadā regulatoriem būs jauni pienākumi platjoslas un investīciju plānu uzraudzībā, piekļuves nodrošināšanā, tirgu analīzē, radiofrekvenču spektra un OTT pakalpojumu regulēšanā, kā arī citi pienākumi – regulatori ar BEREC starpniecību izstrādās kopīgas vadlīnijas. Būtiski, ka, uzliekot regulatoriem jaunas kompetences, kodekss vienlaikus nostiprina lielāku regulatoru neatkarību un rīcības brīvību. Tāpat regulatoru darba kārtībā būs 5G tehnoloģijas, jo ES dalībvalstis 2017. gada 18. jūlijā parakstīja deklarāciju, paužot apņemšanos, ka Eiropai ir jābūt pirmajai nākotnes tehnoloģiju attīstībā, tādējādi iezīmējot regulatoru darbu šajā jomā.

Reģionālajā sadarbībā jaunā pakāpē turpināsies Baltijas un Ziemeļvalstu līdzšinējā sadarbība, jo Baltijas valstu regulatori pievienosies Ziemeļvalstu regulatoru augsta līmeņa sadarbības formātam, kur regulatoru vadība, regulāri tiekoties, risina aktuālākos nozares regulēšanas jautājumus.

Pasta nozarē visbūtiskākie jautājumi (tostarp e-tirdzniecības regulēšana) izrietēs no 2016. gada 25. jūnijā pieņemtās EK regulas priekšlikuma par pārrobežu paku piegādi, kā arī no tiem principiem, par kuriem vienosies UPU 2018. gada ārkārtas kongresā.

Enerģētikā svarīgākie darba kārtības jautājumi arī 2018. gadā saistās ar tīkla kodeksu ieviešanu elektroenerģijas un gāzes nozarēs gan Eiropas, gan reģionālā jaudu aprēķina reģiona (trīs Baltijas valstis, Somija, Zviedrija, Polija) līmenī, ar dalību CEER un ACER darba grupu EK dokumentu paketes "Tīra enerģija visiem Eiropas iedzīvotājiem" izskatīšanu un regulatoru viedokļa formulēšanu.

Sadarbībā ar Itālijas enerģētikas regulatoru notiks jau otrais seminārs par stimulējošās regulēšanas piemērošanas praksi, šoreiz iesaistot arī sadales sistēmas operatorus. Ūdenssaimniecības nozarē Regulators turpinās aktīvi darboties WAREG un tā darba grupās, kā arī piedalīsies Baltijas ūdenssaimniecības regulatoru ekspertu sanāksmē.

REGULATORA PĀRVALDĪBA (STRUKTŪRA UN DARBA ORGANIZĀCIJA)

14.1. STRUKTŪRA UN DARBA ORGANIZĀCIJA

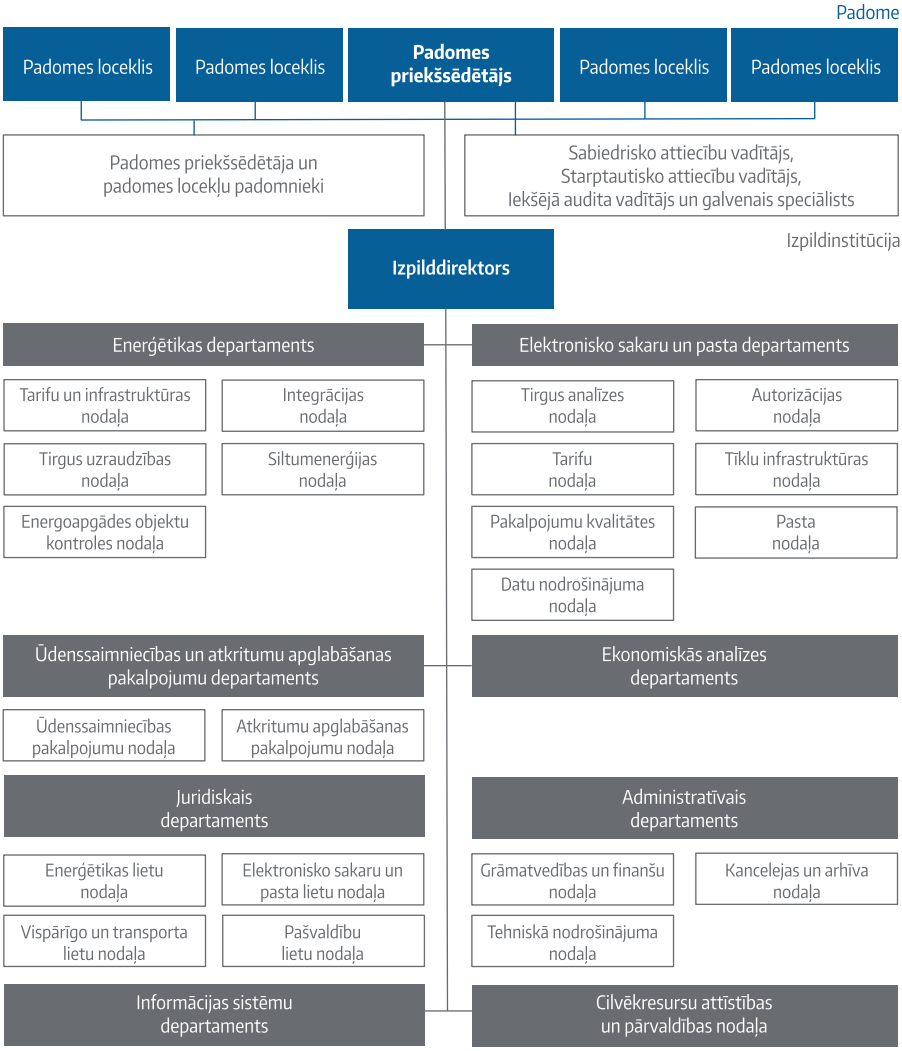
Regulatora darba organizāciju un struktūru nosaka likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem". Atbilstoši likumam Regulatora lēmējinstitūcija ir padome, kuras sastāvu veido Latvijas Republikas Saeimas iecelts padomes priekšsēdētājs un četri padomes locekļi. Padomes priekšsēdētāju un padomes locekļus amatā ieceļ uz piecu gadu ilgu termiņu. Padome Regulatora vārdā pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem. 2017. gadā notika 47 padomes sēdes, kurās pieņemti 183 padomes lēmumi un 42 ārējie normatīvie akti.

Padomei ir pakļauta izpildinstitūcija, kas pilda padomes sekretariāta un ekspertu funkcijas, lai sagatavotu jautājumus un dokumentus izskatīšanai padomes sēdē un īstenotu padomes pieņemto lēmumu un izdoto administratīvo aktu izpildi.

Izpildinstitūcija sastāv no izpilddirektora, septiņiem departamentiem, tostarp katrai regulējamai nozarei atbilstošu struktūrvienību, un vienas patstāvīgās nodaļas.

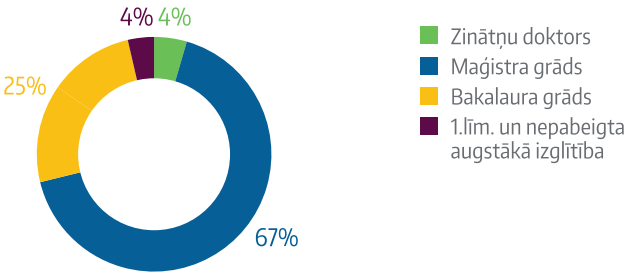
2017. gada 31. decembrī Regulatorā strādāja 111 darbinieki. No 2017. gada sākuma līdz gada beigām darbinieku skaits pieaudzis par sešiem darbiniekiem, bet darba tiesiskās attiecības tika izbeigtas ar sešiem darbiniekiem. 83 darbinieki tieši strādā regulēšanas funkciju izpildē, bet 28 darbinieki pilda tehniskās un administratīvās atbalsta funkcijas.

Regulatora struktūrshēma 2017. gada 31. decembrī

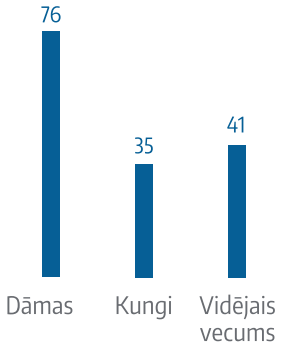

Regulēšanas funkciju veikšanai Regulatora darbiniekiem ir nepieciešama augsta kompetence. 96% Regulatora darbinieku ir augstākā izglītība. Augstas kapacitātes uzturēšanai Regulators kā vienu no prioritātēm darbības stratēģijā 2018.–2021. gadam noteicis darbinieku kompetenču paaugstināšanu un attīstību, apgūstot modernākās regulēšanas metodoloģijas.

Regulatora darbinieku kvalifikācijas līmenis 2017. gada 31. decembrī (%)

Regulatorā strādā 76 dāmas un 35 kungi, vidējais vecums ir 41 gads.

FINANSES UN SAIMNIECISKĀ DARBĪBA

Regulators savu 2017. gada darbību realizēja atsevišķā budžeta programmā, kas apstiprināta likumā "Par valsts budžetu 2017. gadam". Regulatora darbība tiek finansēta no nodevas par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu, kuru maksā regulējamie komersanti. Pārskata gadā valsts nodevas apmērs regulējamās nozarēs bija 0,2% no komersanta sniegtā attiecīgā sabiedriskā pakalpojuma neto apgrozījuma 2016. gadā. Komersanti, kuri 2017. gadā sāka sniegt sabiedriskos pakalpojumus, aprēķināja valsts nodevu no komersanta plānotā attiecīgā sabiedriskā pakalpojuma veida neto apgrozījuma pirmajā darbības gadā.

Regulatora darbības nodrošināšanai 2017. gadā plānoti izdevumi 4 950 570 EUR. Faktiski apgūti 4 796 786 EUR, kas ir 96,9% no pārskata gadā plānotā.

Saskaņā ar likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 31. panta septīto daļu faktiskais finansēšanas līdzekļu atlikums, kas attiecīgajā kalendāra gadā pārsniedz Regulatora darbības nodrošināšanai nepieciešamās izmaksas, tiek ieskaitīts Regulatora kontā Valsts kasē valsts nodevas uzkrājumos un ir izmantojams Regulatora darbības nodrošināšanai nākamajos periodos saskaņā ar likumā par valsts budžetu apstiprināto Regulatora budžetu. Finanšu līdzekļu atlikums uz 2017. gada 31. decembri pamatbudžetā ir 519 240 EUR, kas pārcelts uz Regulatora deponēto līdzekļu kontu un izmantots valsts nodevas uzkrājuma veidošanai.

Finanšu līdzekļu atlikums uz 2017. gada 31. decembri citu budžetu līdzekļos (saistības par saņemto drošības naudu) ir 750 000 EUR, ko veido izsoles dalībnieku nodrošinājuma naudas iemaksa Regulatora organizētajā izsolē par radiofrekvenču spektra joslu 3400 MHz – 3450 MHz un 3650 MHz – 3700 MHz lietošanas tiesību piešķiršanu. 2018. gadā 250 000 EUR atgriezti izsoles dalībniekam un 500 000 EUR pārskaitīti valsts budžetā.

Regulatora 2017. gada finanšu pārskats sagatavots atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 15. oktobra noteikumiem Nr. 1115 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība". 2017. gada pārskats iesniegts Valsts kasē, un 2018. gada 14. martā SIA "Revīzija un vadības konsultācijas" (zvērinātu evidentu komercsabiedrības licence Nr. 79) par Regulatora 2017. gada finanšu pārskatu sniedza atzinumu bez iebildumiem.

2017. gadā Regulators kopumā ir noslēdzis 53 saimnieciskās darbības līgumus, tai skaitā saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu organizējis deviņus publiskos iepirkumus.

			Pārskata gadā (EUR)	
Nr.p.k.	**Finanšu līdzekļi**	**Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)***	**Apstiprināts likumā**	**Faktiskā izpilde ***
1	Ieņēmumi (kopā), t.sk.	4 472 112	4 950 570	5 316 026
	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	4 472 112	4 950 570	5 316 026
2	Izdevumi	4 472 212	4 950 570	4 796 786
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	4 385 790	4 845 820	4 698 282
	starptautiskā sadarbība	75 765	25 765	25 765
	pārējie uzturēšanas izdevumi	4 310 025	4 820 055	4 672 517
2.2.	Kapitālie izdevumi	86 422	104 750	98 504

* pēc naudas plūsmas principa

NEATKARĪGU REVIDENTU ZIŅOJUMS

Latvijas Republikas Saeimai

Mēs esam veikuši Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2017. gada finanšu pārskata, uz kuru pamatojoties ir sagatavots saīsinātais Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2017. gada finanšu pārskats, revīziju saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem finanšu revīzijām piemērojamiem Starptautiskajiem Augstāko revīzijas iestāžu standartiem (turpmāk - ISSAI). Mūsu 2018. gada 14. marta revidentu ziņojumā mēs sniedzām atzinumu bez iebildēm par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2017. gada finanšu pārskatu, uz kuru pamatojoties ir sagatavots saīsinātais Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2017. gada finanšu pārskats.

Mūsuprāt, iepriekš minētais saīsinātais finanšu pārskats visos būtiskos aspektos atbilst Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2017. gada finanšu pārskatam, uz kuru pamatojoties ir sagatavots saīsinātais finanšu pārskats.

Lai gūtu pilnīgāku priekšstatu par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas finansiālo stāvokli 2017. gada 31. decembrī, tās 2017. gada darbības finanšu rezultātiem un mūsu veiktās revīzijas darba apjomu, iepriekš minētais saīsinātais finanšu pārskats būtu jāvērtē kopā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2017. gada finanšu pārskatu, uz kuru pamatojoties ir sagatavots šis saīsinātais finanšu pārskats, un attiecīgo mūsu revidentu ziņojumu.

SIA Revīzija un vadības konsultācijas
Dārzaugļu iela 1-107, Rīga, LV-1012
Licence Nr. 79

Zigrīda Šneidere
Valdes locekle
LR zvērināta revidente
Sertifikāta Nr. 110

Rīgā, 2018. gada 14. martā.